

84(2р=балк)

М 917

С 21195

Музыкаланы
Сакинати

АЛЛЫМА
КЪАРА

МУСУКАЛАНЫ САКИНАТ

АЛЛЫМА
КЪАРА

«ЭЛЬБУС»

Музыкаланы Сакинати

АЛЛЫМА
КЪАРА

НАЗМУЛА
ПОЭМА

НАЛЬЧИК
2001

ГОСУДАРСТВЕННАЯ
(НАЦИОНАЛЬНАЯ) БИБЛИОТЕКА
Кабардино-Балкарской Республики
Позднее ул. Готмива, 42

Ca 7195

С/Банк 10
12 312

М 470210200-066
М 125 (03)-2001 2001

ISBN 5-7680-1640-6

© Мусукаланы С., 2001

*Къызаргъан кюн,
учхан къанатлы ...*

ЖАН

Танг, ахшам да сыйынган,
Тюзлюк, терслик жыйылган,
Сенден кенг, уллу да жокъ.
Бир — чакъган гул, бирде — от.

Кёк кенгине элтген жол,
Бир — кюн букъган къара къол,
Бир — учуп барган атлы,
Бир — чалдиште къанатлы.

Бир — дуняны суйдюрген,
Кёз да, къаш да кюлдюрген,
Кимге да таза, ачыкъ,
Къайгы, бушуу да къачып.

Бир — къара булут болуп,
Къара жамычы къонуп,
Элияча, кюйдюре,
Ташча, бузча, тюйдюре,

Сенден арып, кёп кере
Аллах, адам да кёре,
Кюй этдим, налат бердим...
Дагъыда санга келдим.

Сен а — билеклик этип,
Ариу айталган, жетип,
Кюйню, жырны да билип,
Алагъа къанат берип.

Сен а — бир сейир, ачыкъ.
Кел деп, къууана, ачый,
Бир — ызымдан кюлдюрген,
Бир а — мени суйдюрген.

Не этейим мен санга?
Кюйлю, жырлы да жаннга?
Сен бараса къол булгъай,
Бирде: «Хау» — дей, бир: «Угъай!»

Сенден айырылыуну
Бир татлы сунуп ууу,
Кимге да кёл кенгдирип,
Мен барама, шош кетип.

1997 ж.

ЖОМАКЪДА,
ЖАШАУДА ДА

Жомакъда, жашауда да
Келген жангы эрттенлик
Хорлатды да алдаугъа,
Не билейим, не этдим.

Тюзю, терси десем да,
Оноу этген — бийикде.
Мен ашыгъып келсем да,
Неди мени кибикле?

Эмилик атха ушап,
Къадар — жолсуз жоллада,
Бир бийикледе уча,
Бир а бугъа къоллада,

Кимни этди ыразы,
Къанат берип, терилте...
Насыпны бир бек азы —
Ол да кѣпге термилте.

Жилтинмиди, отмуду?
Ангыламай къалгъанма,
Андан башха жокъмуду? —
Аны сайлап алгъанма.

Насып деген ырысхы
Менден узакъ эсе да,
Ол сейирлик ырысха
Тюшюналмай эсем да,

Келип тиреледи да,
Эсим анда тохтайды.
Бир селее билмеген
Ол бир сейир отдады.

Тыяды да, жыяды
Атламымы къабына,
Жюрегими къыяды,
Келип, санга абына.

1997 ж.

МАЛКЪАР ТИЛ

Элия жашнагъанча, алай,
Къылычны сууургъанча, алай,
Жай жылы жауунла жаугъанлай,
Кюн да акъ тауладан аугъанлай,
Сёз да, жыр да сайлап алынып,
Базманнга, тизгиннге салынып,
Аууру, женгили да — энчи,
Хар бири да — жаннга келечи.

Ол тилде анамы ауазы,
Ол тилде элими аязы,
Ол тилде суйгеним айтхан сёз,
Ол тилде ыннамы сёзю: «Тёз!
Не да иги болур», — деп, ыннам,
Акъыллы кёзлерин да къыйнай,
Шош айтады, жылла араны
Этмей жокъ, келтире аланы.
Ол тилде атамы акъ атда
Учханы, жыр, таурух да айта...

Сау ёмюр бир башха жерледе
Жашагъан, ажашхан жерлешле,
Ол тилде айтдыла барларын,
Ол тилни эштирге жанлары
Суйюп. Ол керекли сёзледе
Не къарыу, не кюч бар тёзерге! —
Чачылгъан миллетни бир этген,
Эсгертген бир къандан, бир этден
Болгъанын бизни хар бирибиз.

О, бизни тау малкъар тилибиз!

КЪУУУМ

Тансыкълыгъым женгилди —
Къыйырсыз, чексиз,
«Хар нени да женгдим!» — деп,
Келген келечи.

«Инжилиу бошалды!» — деп,
Къанат къакъгъанлай,
«Ой, алайды, алай!» — деп,
Алгъыш айтханлай...

«Ой, сакъла!» — Бир къыйынды
Такъыйкъа къалса...
Бир мардагъа сыйынмай,
Жол кёл да алса.

Байракъ элтип баргъанлай
Жангы келинге,
Ол къууанчны алгъадан
Келсенг да биле,

Жангылыкъны чеги жокъ,
Тансыкълыкъ — уллу.
Аны жыгъама деп, окъ
Бош сакълап турду.

Ёлмеген къул нарт сезде
Алтындан ичер,
Тёш ашар кёпге тёзген,
Къарт болур гитче.

Тансыкълыкъ, суйюнчюлюк —
Турна къанатла.
Къоймагъанлай ёчюлтюп,
Аланы сакъла.

Ала келлик жолланы
Алгъышха бёле,
Иги къууум толгъаны —
Аламат төре!

1998 ж.

СУУГЪА КЕТГЕН

Суугъа кетген къызны тарыгъыуу
Айланады желни биргесине.
Бирде женгил болуп, бирде ауур,
Кючсуне, хапар айта кесине,

Келди да, эшик-терезе къагъа,
Арбазыма булут болуп чёкдю.
Жиляй кетип, сары танг атаргъа,
Айтырыгъын жауун болуп тёкдю.

«Ёлгенден да къыйынды жашагъан», —
Дейме мен, сени кюйюнгю эште,
Хантын жилямукъ бла ашагъан
Сени, мени да ангылар, кечер...

Кече сайын къара къанат болуп,
Терезени къарангы жанында,
Тынчаймайын кетген эгечлерим,
Сиз турасыз къайгъы жыйынында.

Мен къарайма кечеге. Кишилик,
Сауут болуп, сизге берилгенде,
Узун чачыгъызны эшмелери
Желни биргесине термилгенде,

Ол кюнюгюз кёрюне кёзюме,
Сизни биргегизге болгъанча мен,
Айтырыгъым, сыйынмай сёзюме,
Ёкюл болуп, къошулгъанда желге,

«Алданмагъан, сатылмагъан да — сиз!» —
Деп, сукъланып, къарайма кечеге.
Тазалыгъы жарты къалып сизсиз,
Жел улуйду саулагъа ёхчеге.
Сюе болур ол сизге кёчерге.

1997 ж.

ТЕРЕКЛЕГЕ ТАГЪЫЛА

Тереклеге тагъыла, барады ай.
Жол узунду.

Къарангы кече.
Мен, кесими билмей ангылай,
Бир оюмдан башхагъа кече,
Тангысызма.

Кюлсе да аяз.
Ол нени да биледи, баям.
Учаргъа, къачаргъа да бир баз,
Кесин ура, туююле къая.

О, аныча женгиллик къайда?!—
Аллай танг да башхагъа атар.
Кёп бийикни ичинде, сайлап,
Кюн жаланда бир таугъа батар,
Сен да — бийиклени бийиги.
Кюн болуп, сенде батарма мен.
Мени узакъ жоллагъа ийип,
Ким эсе да акъ сабан сюрген
Ызымдан къарайды арсарлы.
Жол узунду.

Къарангы кече.
Жыйрыгъы да сап-сары аны,
Кюз келди.

Ол кимни да кечер.

1997 ж.

ЖАШАУГЪА ЕЗЕК

Къыйын алдагъан
Ийнанмагъанны.
Жокъ тенгиге алгъан
Къуралмагъанны.

Жашау адети
Алайды, алай.
Хар келген кетди,
Аны ангылай.

Тойгъа баралмаз
Тепсеялмагъан.
Тирмен таш бурмаз
Ун эталмагъан.

Алай бир кюнде
Бир адам чыгъар,
Ол, ачый, кюе,
Бу халны жыгъар.

Ийнанганны ол
Кюрешмез алдап,
Жангылгъанны да
Жилятмаз, къыйнап.

Жашау мардасын
Санай да билмез,
Онгсузну сайлап,
Юлюшюн юзмез.

Тирмен таш угъай,
Жашауну бурур.
Анга тутурукъ,
Езек да болур.

1998 ж.

СЕЙИРЛЕ

Аман тышню игиге
Жоралагъанлай,
Сен, бердингми белгиге
Неда, бош алай,
Ариу сёзню кесиме
Энчи, айырып,
Ол къаллыкъды эсимде
Санап, сайланып.

Аны эртте эштгенде,
Хар не да — башха.
Алай сен да кеч эдинг —
Белгисиз тасха.

Тюбетирме деп, къадар
Сакълатып турду.
Ол келе эсе алдай,
Алдауу — уллу.

Анга кюлгенле да кёп,
Бар эригенле...
Узакъдан къарайды кёк
Бу сейирлеге.

1998 ж.

ЖУКЪЛАТМАЙДЫ

Жукълатмайды, жукълатмайды кече,
Бир зат сора, бир зат сагъына,
Не сагъыш да жаныма кече,
Юзюк-юзюк бола, абына.

Кюндюз — насыплы, кече — жазыкъ,
Дунияны экиди бети.
Акъ кьагъытха ол затны жазып,
Жауум, арсарлы къарап,кетди.

Кече — узун, кюндюз а — кьыстау,
Елчеми да бир башха аны.
Мен этерге кюрешеме дау,
Ол терсликде кесими танып.

Артха къарап, кёрмейме бир зат,
Алгъада да тиймейди кюнюм.
Бир заманда болмайды азат
Жан, жерге киргинчиге, кюйюп.

1998 ж.

КЕНГЕШ

Кенгеш этедиле кече сайын,
Жерге сугъа да, чыгъара кёкге,
Эки оюм, эки башха акъыл,
Бири — эшик артда, бири — тёрде.

Эшик артда — насыпсыз насыбым.
Аны къубултургъа онгум да жокъ.
Ол болду да жанымы асылы,
Тиймей ётдю манга тиерик окъ.

Къарайма да артха — ызым сыйдам.
Алгъа къарап, кёралмайма жарыкъ.
Ол болур да мени таргъа тыйгъан —
Тёрге ётюп, алайдан къарарыкъ.

«Аллахны да кесим ючюн суюдюм!» —
Деп, кюледи узакълада насып.
Аякъ тюбюмде кюеди кюнлюм,
Мени болумсузлугъума жарсып.

Тюнене да, танг ара да жокъда,
Шо бююннге неге керек тергеу?! —
Алай, бири бирин сора, жокълай,
Келедиле дау этерге экеу.

1998 ж.

ТЮЙЮМЧЕК

Тюйюмчек сагъышларым —
Ажымым, алгъышларым.
Ары бурсам да — жарты,
Бери бурсам да — къаты.
Тешилир кибик туююл.
Анга дуния ёкюлю
Бир себеплик этмесе —
Тешип-тешип кетмесе...

Болмазлыкъ затла болуп,
Толмазлыкъ да терк толуп,
Анга сейир этеме,
Ненча жолну кетеме.
Хакъ да, жукъ да төлемей,
«Гюняхлылай ёлеме», —
Деп, къайгъы этген да жокъ.
Айтылгъан сёз — учхан окъ.

Тешилмеген туююмчек,
Не затха да сала чек,
Ажашдырып жолланы,
Элтди тикни, къолланы
Не менме дегенни да,
Элни эл этгенни да...
Жамауатда жокъ азат —
Олду бек уллу азап.

1998 ж.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ
(НАЦИОНАЛЬНАЯ) БИБЛИОТЕКА
Кабардино-Балкарской Республики
г. Нальчик, ул. Ногмова, 42

КЪАДАРЧЫ

Бир арбагъа миндирип
Игини, аманны да,
Гяпчиге таж кийдирип,
Терилте заманны да,
Шош кюледи къадарчы,
Жан сала азабына...
Умут — татлы, жол — ачы,
Ким барса да — абына.

1998 ж.

ЭСЕП

Жанымданмы тойгъанма
Санга ариу айтыргъа? —
Ол муратны жойгъанма,
Онг табылмай къайтыргъа...

Умутну, жарсыуну да
Эсеби алай уллу —
Сен келтирген асыуну
Башхады, башха жолу.

1998 ж.

БУЗ

Урланнганды тангны кѳууаты —
Хар нени кѳоркѳутуп, ууатып,
Буз жауады, ташны ачыта,
Хар нени, хар кимни апчыта.

Буз жауады. Базгын эм ёхтем.
Таш болуп, тѳгюледи кѳкден.
Жол сала, киреди жаныма,
Мен тура болурма жангыла...

Не десенг да, тангны атханы,
Аны боз булутха жатханы —
Бар кѳууанчны жуууп кетгенлей,
Жарсыулу, ажымлы этгенлей...

Буз жауады, тюеди алай:
Жюрегим — ууалгъан мияла.

1998 ж.

АЯЗ

Сынчылай эди аяз,
Ары-бери бурула,
Тынчлыкъ кѣпдю, насып — аз:
Тюрлю-тюрлю журунла.

Келишир кибик туююл
Эки журун бир бирге,
Бир жамап, бирде туююп,
Кюрешдик бир этерге.

Дуния тюрлюлюгю
Бир кѣплени жунчутду:
Бирлени жыгъып, бюгюп,
Башхасын бийик тутду.

Уллу Аллах жаратып,
Дуниягъа келгенле,
Бир бирине дау айтып,
Бир биринден элгене,

Сынауу чеги жокъгъа
Ийнандыра тургъанча,
Кѣкге кѣтюрген, жойгъан —
Шайтан тирмен бургъанча.

Сынчылай эсе аяз,
Аны жолу — кенг аулакъ.
Тынчлыкъ барды, насып -- аз,
Алай жаратды Аллах.

1998 ж.

ЗАМАН

Бир терк чач-тюк болгъанды
Умут тереги, агъып.
Аны жалан къойгъанды
Боран да, жел да, къагъып.

Артха алып, жыяргъа —
Узакъ болуп жаз эрттен.
Аны жолун тыяргъа
Телиди умут этген.

Заман элтип кетгенни
Артха тыйгъан адет жокъ.
Алдау — чабып жетгенинг:
Къайтмаз учуп кетген окъ.

1998 ж.

ИЕЛИК

Иеликге талпыуда
Гюняхлы ишле эте,
Бег, намыс да — кълалкълуде,
Бир башха жолла элте,

Булут, кюн да жылыта,
Юйюрсюнмейди жаным,
Кълалгълан кибик ортада,
Тангны, кечени танып.

Экиси да — эки бет,
Бир бирине къларшыла —
Чыгълалмайды, эсеп эт,
Адам улу Гъларшына.

Аллах берген тазалыкъл
Тагы суулада ойнай,
Алагъла жан азатлыкъл,
Салкълынлыкъл болуп, кълона.

Аны ючюн гюняхсыз,
Ариу, таза да болуп,
Меничалагъла жарсый,
Атады тангым, толуп.

1998 ж.

БЕТ ЖАРЫКЪЛЫКЪ

Къаш-баш туююп айланган
Ушамайды, ушамай.
Сени минг жыл ганыгъан —
Мен, анга тюшюналмай,
Кюлеме да, къарайма
Сени суху бетинге...
Мен алайма, алайма:
Не суйсем да, этдире
Турама да, сюеме,
Жарыкъ болуп къарасанг,
Аллынга келген мени
Ауарамы алалсанг.
Бет жарыкълыкъдан иги
Жукъ да жокъ дуняда.
Мен аны билип келдим:
Ол — билеклик адамгъа.

1998 ж.

КЕЗИУ

Аманлыкъны ызындан
Сюреме деп, сюрмедим,
Онгул кетер кызылдан
Болса насып, суймедим.

«Сайлагъаннга — чий гыржын», —
Унутуп къойдум, баям.
Жан ёле эсе инжий,
Тап анга ачы дарман.

Ачылыгъы ачытып,
Башха къайгъынг — узакъда.
Ол, жанынгы къачырып,
Алып кетер тузакъдан.

Ачысы да, татлы да —
Жашауну эки чархы.
Учуп келген атлы да
Жерде адамгъа къаршы.

Къыйынлыкъ да, жарсыу да —
«Жашау!» — деген келечи,
Танг келтирген асыуда
Бзы къалып кечени...

1998 ж.

БУРУШЛУКЪ

«Ой, сенде да барды бурушлукъ!» —
Ким эди, ол, манга урушуп,
Ингирни сагъышлы къаратхан?
Тюш этип, аны манга айтхан?

Ой, жиляп, сейирлик къутуруп,
Бир болалмай андан къутулуп,
Ызындан чыкъгъанма жауунну,
Сел болгъунчу аны даууру.

Ол жауунну жолунда туруп,
Мени да аныча суууруп,
Жел алып кетсе, иги эди...
Ой, жаным жерге кирги эди.

1998 ж.

ЗАМАН АМАН БОЛМАЗ

Заман аман болмаз.
Аманбыз кесибиз.
Ары — солгъа, онгига,
Кетгенди эсибиз.

Аллыбызгъа къарап,
Сагъыш этгенле жокъ,
Кюрешмейин марап,
Къагъып барады окъ.

Душман душман туююл,
Шуёх да — арсарлы.
Желле къагъып, туююп,
Этгендиле жарлы...

Эминала жыгъып,
Тауусмагъан миллет,
Ёмюрлени жырып,
Салып тёре-адет,

Келеди. Жол — узун.
Жамауаты — арып.
Узакълада къузгъун
Сары сарын салып.

Шайтан тойгъа ушاپ,
Къууанч алай жарты.
Аны соруп, сурап
Келген — къара атлы.

Азат деген — сынау,
Тюшгенди арсарсыз.
Аны къууугъан — алдау.
Уллу болуп къарсы.

Жаным — алай жалан,
Эрттенлигим — соруу.
Кюле тургъан заман
Билмез аны къоруй.

Бизничала бир кѣп.
Умут деген — байракъ.
Къарап турады кѣк,
Жаным кибик, чууакъ.

1998 ж.

УШАП

Хар неси да суймекликге ушап,
Жюрегими, тынчлыгъымы ашап,
Айланады умут деген бир зат,
Болалмайды жаным андан азат.

Кёк да узакъ, жер да туююл жууукъ.
Бирде — жылы сёзюнг, бирде — сууукъ.
Ёлтюрюп да, тирилтип да баргъан,
Сен кеттенде, ол биргеме къалгъан.

Жан салып, неми да кёзге тутхан,
Бийик элтип, алып жерге сукъгъан.
Аллахны тюзлюгюн шекли этген,
Соруу белги болуп, къалып кетген.

Кёп да туююл, аз да туююл насып,
Аны тергей билмей, куююп, жарсып,
Бир тохтайма, бир барама санга —
Не зат этгин быллай сейир жаннга?

Ай да — толу, жол да жатады тюз.
Тереземи туюе турады кюз.
Бирде жарыкъ, бирде мудах бола,
Жаным кибик, жырлай, кюе, тола.

1998 ж.

КЕРТИ

Ётюрюк да, керти да —
Минг тюрлю бетли.
Хар адамны кертиси —
Башха адепли.

Ол да тюздю, сен да — тисз.
Жолугъуз — башха.
Эшикде ачыйды кюз,
Олтуруп ташха.

Ачыгъанны жапсарлыкъ
Кюч алай керек!
Ачий тургъан кюз — сары.
Кёлкълалды — терек.

Сары жоллагъа жатып,
Кюеди ахшам.
Танг кълалгъынчыгъа атып,
Кимди, ким кълачхан?

Ой, кълачайым, барайым,
Тюшню тюн этип,
Кёзлеринге къларайым,
Кълалгъынчы кетип.

1998 ж.

ТЕРГЕУ

«Чекгеним тийишлиди манге», —
Дегеннге тюбеген да кыйын.
Хар ким, жашырын отда жана,
Кесича ёнчелейди сыйын.

Тергеу да, адамлача, тюрлю.
Хар кимни да сагъышы башха.
Биреу эсде кяалыргъа суюдю,
Атын жазып кяадама ташха.

Башхасы уа, женгил аязлай
Сууурулду, жыр болуп, кёкге...
Хар бири кеси ызын ызлай,
Ёмюрле шагъатдыла кёпге.

Арада — кюлгенле, кетгенле,
Барыбыз да — бу жер адамы,
Жашау ызын кяадар этгенле,
Кюрешгенле юзюп, кяадалып.

Не излейбиз? Жолубуз — сыйрат.
Къайры баргъаныбыз — къара чарс.
Ызыбызны юзмезле сыйпап,
Тюненебиз, бюгюнкюбюз — тас.

1998 ж.

КЪОЛДАН КЕЛМЕГЕНИ ЖОКЪ

Къолдан келмезлик да жокъ,
Келгени да — тас.
Гюняхлы этеди той,
Тегерег' а — чарс.

Шайтан жели ойнайды,
Къагъа терезе.
Ол мени да жойгъанды,
Отун тиргизе.

Керексиз жерде жаннган —
Ой, иги туююл.
Чыгъара мени андан,
Сен кесинг кюйдюнг.

Насып да, кюй да — атлы,
Келе да кете.
Танг тюрлю-тюрлю атды,
Ала сер эте.

Жетип келеди ингир.
Кёлсюзлюк — аман.
Мен излеген не эди?
Нек этдим тырман?

Кесине дауун айтхан
Жангыз мен туююл.
Къайтмаз жерине къайтхан
Тас этер жюгюн.

Элтир затынг болмаса,
Насыбынг — жарты.
Умут деген толмаса,
Бол бютюн къаты.

1998 ж.

СЮЕМЕ ДЕП

«Кетген тынчды кьалгъандан»,—
Деп, кетгенни кьуугъанла,—
Дуния толуп жалгъандан,
Аны керти суннганла.

Къайсында кёп ётюрюк:
Кетгенде, кьалгъандамы?
Башха затны ёлтюрюп,
Чек, кьыйыр салгъандамы?

Сюеме деп, суймесенг,
Жашайма деп, кечинсенг,
Кюер жерде кюймесенг,
Тюз болгъанда, терс эсенг,

Андан ачы не болур?
Кесин хорлагъан — кьыйын.
Дуния азапдан толуп,
Сейир — адамлыкъ сыйы!

Сезим сыйындырыр жан
Берилген эсе бизге,
Некди хар небиз жалгъан,
Бир бирине тизиле?

«Кёзбау сёзде ауруу аз»,—
Деп, нарт сёзю «тюзетип»,
Небизни да этип тас,
Кьалгъаны тюзге кетип,

Жашайбыз биз, ётюрюк
Ёкюл болуп намысха.
Аны бийик кётюрюп,
Термилебиз насыпха.

1998 ж.

ЭС

Кёзюмю бир кёп затха ачып,
Кеси уа, аяз болуп, къачып,
Айланады сезим Тейриси —
Кюнюмю, кечеми иеси.

Жаш да болуп, ариу да болуп,
Ариу сёзден, алгъышдан толуп,
Тепсейди ол жашил талада
Кече бла экинди арада.

Уллу кюн къарайды къаядан,
Ол туююл жылыуун аягъан:
Къыздырады кёкню кенглиги —
Жашлыкъны алайды тенглиги.

Къызаргъан кюн, учхан къанатлы,
Къая жолда келген акъ атлы,
Суу жагъада тепсей тургъан кыыз —
Барысы да жомакъ къойгъан ыз.

Биргеме къалгъаны — байлыгъым,
Ол туююл шургулу, къайгъылы.
Сары къаягъа батады кюн.
Мени кышым а жууукъ бютюн.

1998 ж.

КЕТГЕНЛЕ

Кёзлери артларына къарай,
Кетедиле мындан кетгенле.
Алагъа табылмайды мадар.
Ала бары — умут элтгенле.

Кюн кюеди. Тёгерек — мудах.
Тал терек айтады кюйлерин.
Айырьлыу айланады сакъ —
Ол дайым этеди скойгенин.

Хауада эрий тынгысызлыкъ,
Жангы къабырны сылайды жел.
Уллу кюнню жюреги къызыу,
Аны кёрюп, ким боллукъду сел?

Марал жауун жангы къабырны
Шош къагъады, басады тюек.
Кюн таягъы, анга абынып,
Мюйюш-мюйюш сына да, кюе.

Сепкилледен толгъанды орам.
Жашчыгъ' а кюледи жаууннга.
Бушуулу ол жашчыкъгъа къарап,
Айып этди кеси даууна.

Аллахны хар неси да алай:
Кюн, аяз, жауун да — бир татлы.
Кёзлери артларына къарай
Кетеди хар бир кетген ары.

1998 ж.

ЖАУУН

Сарыуу кьайнагъан суу
Ашай эди жагъасын,
Аны бийлеген жарсыу
Кийип кьаппа-кьарасын.

Мудах эди тегерек,
Тангы атмай кьаллыкъча,
Бу бушууну кетюрюп,
Узакъ емюр барлыкъча.

Уллу жауун жаугъаны
Чарсны кьалын этеди...
Аны таудан аугъаны
Бир сейир эртте эди.

Терезе кьакъгъан бутакъ
Чагъа тургъан алмады,
Ол болуп тургъанлай акъ,
Сууукъ жауун жауады.

Аны ийгси Аллахны
Сыйырыр кючю да бар,
Сау дуния палахны
Ол хорларгъа онг табар...

Уяла, кьарайды кюн
Женуб тауну башындан,
Тау сууу, эте тютюн,
Жатды эски ташына.

Башха емюр саналып
Башлагъаны баямды,
Жангы эрттен, кьадалып,
Аны кьолгъа алгъанды.

Жангы насып эшикни
Шош, акъырын кьагъады.
Ол кьалмаз ючюн кетип,
Жаным анга чабады.

1998 ж.

КЪУЗГЪУН

Жыл да, кюн да узунду,
Санарынг болса.
Ой, кычыргъан къузгъунду,
Ол айтхан толса...

Жиляуладан кыайтханча,
Ауурду эрттен,
Жарсыларын айтханча,
Ол шургу эте.

Жанын Аллах алгъанны
Кыайгъысы кыайда?—
Ары бир жол салгъанга
Жокъду чек, марда.

Къузгъун кычыргъаны да —
Ары элтирик...
Кюз эки сары сыргъа
Такъды, келтирип.

1998 ж.

ТЫРМАН

Этерик туююлме игилик.
Бурулуп, артха-артха къарама.
Сен менден узакъгъа кетгенли,
Мен башха жолну салып барама.

Барама да, абынама мен
Гюненеде кълалгъан кююме.
Сен — манга кёп сынау келтирген,
Жол унутдургъанса ююме.

Мен жалгъан жолланы баргъанлай,
Ненча жюк кълалдырдым биргеме?!
Ой, нечик аман этдим тырман
Ол кълайытмаз жолну кетгенге.

1998 ж.

АЛДА

«Бары ахшылыкъ — алда!»
Мен да,
                  анга ийнанып,—
Акъылым, эсим къайда?—
Барама,
                  къолгъа алып
Бойсунмагъан жанымы.
Умутларым уята
Ашыкъмагъан тангымы.

1997 ж.

КЮЗ БЕТИ

Къуругъанды бет нюрю
Ариу кюнлюмню.—
Ауур булутла сюрюп,
Келгенди кюзю.

Алтын да, боз булут да
Бир бири къучакъда.
Жаным, жайны унутуп,
Берилип къачха.

Кёк кенгине къарайма —
Анда бир кюч бар!
Жел чачымы тарайды,
Кюледи къадар.

1998 ж.

ФАКЪЫРА

Жолда баргъан факъыра —
Жан да аны кибикди.
Насып излей, чакъыра,
Отдан кёлек кийипди.

Жарлыланы жарлысы
Насыпсызны жаныды,
Аллах андан арысын
Жангыз кеси таныйды.

Жаууму да суймейме
Аныча улутургъа —
Аллай отда бир кюйген
Болурму унутургъа

Аны къалай жаннганын,
Жангы ачыу туудура,
Ол жүрекде къалгъанын
Къула тюзге къуудура...

Жолда баргъан факъыра,
Санга ушагъан — жарлы.
Жүреклери такъырла
Сеничадыла бары.

1998 ж.

ХАКЪ

Ол дуния деген зат
Ачыды, татран,
Келе келип сур азап
Эшикле жапхан.

Сынамагъан жокъ аны,
Биз да сынарыкъ.
Кетедиле ненча жан,
Ачып, кыйналып.

Мында кьалгъан ашыбыр
Ары кетгенни.
Сен да, ары ашыгъып,
Сагъайтма мени...

1998 ж.

АРТХА КЪАРАЙ

«Кёрюннген жарыкъ узакъ болмаз», —
Дейме да, келеме мен, келеме...
Жан тойса да, кёз женгил тоймаз.
Киши айтмады, алай... билеме.

Кетген артха къарай кетгенин
Кёреме да, жарсыйма анга.
Аны шош адыргы этгени
Дау болуп чыкыгъан кибик манга.

Жаным — жалан.
Кесим да — алай.
Юйреналмай тынч бой салыргъа,
Сени кюрешгенинге къарай,
Билмедим мен не зат айтыргъа.

Ол сен айтыр сёзю эштирге
Кёлюм жетсе, жетмейин эсим,
Билмедим мен не зат этерге.
Ол кюрешде сен — жангыз кесинг!

Узакъ жолда айтылып сёзю
Айтып кетген кёп да тынч болур.
Алай ол жартылай юзюлсе,
Жан тынчлыкъ да болмайды толу.

Кёрюннген жарыкъ узакъ болмаз,
Алай аны чарс басып барады.
Сени адыргынг мени къоймаз,
Ол мени жүрегими жарады.

1997 ж.

КЕЗИУ

Кюлкю кѡабыннган кибик,
Жарсыу да бир кѡабынса,
Аны хорлар кишилик,
Кюч-кѡарыу да табылса...

Жашау кеси кюрешди,
Анда жинк да, от да бар.
Анга чек салыр ючюн,
Жан уллу кирит тагѡар.

Алай ол да, жарсыугѡа,
Бийик сайлау тюйюлдю.
Ай, кѡрюп кесин сууда,
Ары дайым жюрюйдю.

Эригир да, бир тохтар.
Алай тынчлыкѡ ачыды.
От да, жылыу да жокѡда,
Жан башхача ачийды.

Кюлкю кѡабыннган кибик,
Жарсыу да бир кѡабыныр,
Аны хорлар кишилик,
Кюч-кѡарыу да табылыр,

Жаланда ёчюлтме сен
Жана тургѡан отуму.
Анга ие сен зсенг,
Кѡойма мени жойдуруп.

1997 ж.

ЖАШАУ

Босагъа ташха да
Айтыла эсе дау,
Не сейир башхагъа?! —
Эл бла бир алдау.

Алдаугъа юйренип,
Кертини тас эте,
Кесилип, бёлюнюп,
Ётюрюк къаст эте,

Не заман келдик биз.
Хар небиз да алай —
Эсибиз, кесибиз —
Ангылай, тынгылай.

Иели мал кибик,
Туз да, буз да жалай.
Берселе — бек иги.
Угъайгъа — жокъ амал.

Биз — бери келгенле
Юй эм журт болургъа...
Башхала жетдиле
Кюф, кюбюр толургъа.

Жырыбыз — даулана,
Сёзюбюз да — алай;
Ёмюрле урлана,
Биз жашайбыз къалай?

Босагъа ташха да
Айтыла эсе дау...

1997 ж.

ЖЕЛДЕ

Сюйгенин ажашдыргъан къушлай,
Жел сюреди, бурула, сынсый.
Аны этегинде шош учхан
Чапыракъ да тюшгенди, сынып.

Жашил жазны жыры ёчюлген
Кюнден башлап, къадар — ажымлы.
Аны ары-бери кёчюре,
Этип къойду насыпсыз, жарлы.

Ол чапыракъ жилигъанча, мен
Жилийым, уллу жел ачытып...
Арада сени излей келсем,
Бил — келеме, умут къачырып.

Мени да чапыракъны сюрген
Ачыу сюрюп, ачытып келсе,
Ач эшик манга жылы юйге,
Ач эшик, бирде суйген эсенг...

Сюйгенин ажашдыргъан къушлай,
Жангызлыкъ ачыуу къутуртуп,
Терекни, кёкню да къучакълай,
Жел барады, кёзден къутулуп.

1998 ж.

КЪАДАР

Эркин учхан къанатлыла,
Сизниди кёк.
Мени жолгъа къаратханла
Бютюнда кёп.

Келлик болур эрттенлигим,
Бере умут.
Аны сакълай, кетгенлени
Унут, унут.

Кюле болур бизге Аллах,
Къарай кёкден,—
Хар атлагъан кеси баргъан
Сунуп ёрге,

Къадар эртте жазылгъанын
Эте шекли,
Алгъа ие базыннганны,
Алай эте,

Барабыз да, ары баргъан,
Тюеди буз,
Жюрегиме жара сала,
Эте учуз.

1998 ж.

ЖУЛДУЗУ БОЛСА

Насып жулдузу болса,
Ёксюз да болмаз эди.
Этилген алгыш толса,
Жан жангыз кьалмаз эди...

Уллу юйюр ёсдюрюп,
Ариу умутла этген,
Къоншу-тийре да кёрюп,
Къанат да, жюк да элтген...

Къадауу да жокъ эшик
Тынгылайды эрттеден.
Аны тауушун эштип,
Жокъду: «Ким келди?» — деген.

Тынгылайды къоз терек,
Къарт турады олтуруп,
Тёгерекни, нени да
Эсгериуден толтуруп.

Ызларындан къарагъан
Чеден да ачы эди.
Сакъ жел чачын тарагъан
Тал терек жарсый эди.

Кётюралмай эди ол
Бу ачыуну сер жюгюн...
Алып кетип, уллу жол
Къайтаргъанды... жол кюйюн.

Жолгъа къарагъан кёзле,
Сизни жапсарлыкъ къайда?!
Желге, жаууннга тёзе,
Алай барады сакълау.

Бу жолла бла къабыргъа
Элтирикдиле къартны.
Бу жоллада абынды,
Мында биринчи чапды.

1998 ж.

АДАМ ЖЮРЕГИ — ЖАЛАН

Жангылыуну ууундан
Ненча жан ёлюп кетди.
Ажымлылыкъ къуугъанда.
Ким, къалай, неле этди?

Санагъан да ассыды.
Адам жүреги — жалан.
Бийик болгъан къайсыды,
Айтылса анга жалгъан?

Отда кюйген, ёлген да —
Хар бирини сылтауу.
Ол жолланы келгенди
Жууап излеген дауум.

Къурт-къумурсхача, — адам.
Жашау деген алайды.
Эмилик атны заман
Ташлы жолда къуады.

Сёзге, ишге дау айтып,
Ол кюледи бетинге.
Кезиуле къайтып-къайтып
Келгенлерин билдире.

1998 ж.

БОРЧ?

Зорлукъ къайда да кюйсюз —
Чыпчыкъ уяда, жерде...
Хар кимни эте кюнсюз,
Келеди, къучакъ кере.

Айланады ортада,
Адам улун жарсыта.
Ой, биз — андан къоркъгъанла,
Жарамайбыз бир жукъгъа.

Угъай деп, жокъ сюелген,
Жокъду аны сюрген да.
Биз къалгъанбыз не кюннге:
Аз — жашаргъа суйген да.

Биз, таулула, — гитче халкъ.
Ата журтубуз — уллу.
Бир бирге болалмай сакъ,
Кюрешип келдик къуру.

Алай, таулулукъ этген —
Барыбызгъа да төре.
Ол, къаныбызгъа кетип,
Анда къалды ёмюрге.

Къоншубуз кюйсюз эсе,
Бизде да болур сылтау.
Къартыбыз кюнсюз эсе,
Кимге этгин бюгюн дау?

Зорчу къайда да зорчу.
Мен аны шарт билеме...
Алай адамлыкъ борчун
Аман — келген төлемей.

1998 ж.

«ТЕРСЛИК»

Дунияда биринчи «терслик»,
Не десенг да аны атына...
Этерик болмаз эди эсли,
Тохтатыр жан болса кьатында.

Ай да, кюн да — аны жанлыла:
Батылып, тутулуп кетген жокъ.
Бюгюн да ол «терслик» аллында,
Узатылып, сакъ жатады жол.

Ачымасын анда баргъан жан:
Аллах аны суйюп жаратды,
Бери биринчи келген инсан,
Санга аталды да, танг атды.

Санга аталды да, кюн тийди,
Сары башлы чеплеу сюелди,
Къол аязындан чыпчыкъ ийип,
Ариу тиширыу кюле эди...

1998 ж.

ТӨБЕНГИ

Келгенди, сыртдан аууп,
Бюгюн төбенги.
Сылайды, жаууп-жаууп,
Жангы төбени.

Жауун да, жел да аны
Жапсарычула.
Бюгюн ары жатханны
Ачыусундула.

Жел болмаз эди, умут
Кьалгъанды кеси,
Төбенги болуп, улуп,
Тас этип эсин.

Къайсы жарлы аладан? —
Жууабы ауур.
Бу жерде кьалгъанланы
Къууады жауун.

Сыртдан аууп, келгенди
Къабыр төбеге.
Бюгюн адам ёлгенди,
Киргенди кёрге.

1998 ж.

ТЮБЕШИУ

Айырылып кьалалмай
Жолоучу жолдан,
Келе эди, кёз алмай
Тауладан, кьолдан.

Ата журтну татыуу,
Минг жыл ётсе да,
Кьалалмайды атылып,
Кьайры элтсенг да.

Жюрегингде ол сезим
Тууады алай —
Эслемегенлей кесинг,
Сакьлап тургьанлай.

1998 ж.

ДЕРТЧИ

Дерт излеген — дерт атлы
Айланады кечеде...
Бизни Аллах жаратды
Ангыларгъа, кечерге.

Унамайды ол аны,
Аллах сёзю — келечи.
Анга бойсунмай жаны,
Болуп къалгъанды дертчи.

Къара кечеде, чарсда
Излейди дерти къанат,
Бир сагъатха, биразгъа
Ол болса эди азат...

1998 ж.

УЛЛУ СОРУУ

Къууаныргъа, ырысларгъа билмей,
Ай къарайды булут ичинден, —
Аны не заманлы турду иймей
Хыйны да, суусап да ичирген.

Адам да, айгъа ушап, алайды —
Алдау да, керти да — биргелей.
Аны жылыныр оту жанады...
Кюерге боллукъду тийгенлей.

Жашау дегенинг уллу сорууду,
Анга жууап табалгъан а — аз...
Къарыусузну къарыулу къоруйду,
Къышны хорлап, акъ чагъады жаз.

1998 ж.

ИЕ

Ким да кеси иеди
Кеси жанына.
Алай сунуп келгенле —
Кюе, абына.

«Жашау скойген — жалынчакъ», —
Деп айтдыргъанла...
Жашил жаз чагъармы акъ
Сен къайытыргъа?

Хар неге да табылыр,
Излесенг, сылтау.
Сууукъ буз да къабыныр,
Айтып турсанг дау.

Дау, сылтау да биргелей
Болгъан къадарда,
Кетгенле эм келгенле —
Эки арада.

Иелик, менлик да не?
Къайдады марда?
Кюедиле келгенле
Бу дуниягъа.

Ахыраты да — ёртен,
Жашауу — алай.
Биринден ачып ётген,
Бирсине къарай.

Жууаплыма, жууаплы.
Иелик — жомакъ.
Сары чапыракъ акъды.
Эрттенлиг' а — акъ.

1998 ж.

ЭКИ ТЕНГДЕН АСЛАМЫ

Эки тенгден асламы
Кетип барады жолну.
Ол бирлени жасады,
Бирлени жоюп кьойду.

Уллу Аллах арада —
Етюрюк керти тьююл,—
Сейирдиле адамла,
Къууанып, ачып, кюйюп.

Алай келеди жашау.
Недеди магъанасы?—
Хар неге таба сылтау,
Бир — ийман, бирде — ассы.

Къадар Аллахданды деп,
Бийик кёкге къарайбыз.
Бизге таплыкъны излеп,
Адет-къылыкъ сурайбыз.

Тюз жол кимге да керек,
Юлешиу — уллу терслик.
Кимни ол тели этди,
Кимни уа этди эсли.

Бек аллындан окъуна
Жашау — оюнча бир зат.
Бир хорлай, бир жоюла,
Болмайды адам азат.

1998 ж.

ЖАУУН

Кесим этмеген дауну
Киши да этмез.
Къач алып келген жауун
Къайгъысыз кетмез.

Ол, минчакъ болуп, агъар
Сары жоллагъа,
Ол ариу кюйле тагъар
Кесин жойгъаннга.

Ол кюнню биргесине
Кёзюнге къарар,
Жукъ излемей кесине,
Жыр, назму тагъар.

Жюрегинги жапсара,
Жанынги аяй,
Узакълагъа жол сала,
Кетер жаланлай.

Ой, жауунну къанаты!
Дуния — алай:
Къууандырып, къанатып,
Туурангдан къарай...

Сен къандыргъан жер сени
Унутуп къояр.
Ол сенича келгенни
Арсарсыз жоар.

Кетген, келген — бары да
Ёмюрлюк туююл.
Жауа тургъан жауунну
Эштите куюю.

1998 ж.

БИРЛИК

Акъ ёгюзлени мюйюзлери
Уллу кюнню кётюрюп келип,
Акъ тауну башындан эннгенли,
Хар нени жарыкъ, ариу этип,

Бир башхача кьууанчлыды эл —
Этедиле тылпыу бахчала,
Тютюнню узакъ элтеди жел,
Булут этип, кёкге чыгъара.

Жер хазырды, адам да — алай,
Кюн да, чёп да бир бирге келе,
Бу сейир бирликни жаратхан
Узакълада ышара, кюле.

Аллах — бирди, ыразылыкъ — кёп.
Хар адамны кеси насыбы.
Алай чууакъ, алай кенгди кёк,
Бар кьоркьууну бирден кьачырып.

1998 ж.

ТИЛЕЙ КЕЛГЕН

Тилей келген кёп кере
Къыйын болур бергенден —
Мени алай юйретди
Жашау да, жол да келген.

Кесим да сынадым мен
Ол оюмну тюзлюгюн,
Берген да береди деп,
Ма кесинден юздюрюп.

Аманын артха къоюп,
Бек игисин узатхан
Халкъымда төре болуп
Келди ёмюр узакъдан.

Тилегенни намысын
Эниш этген — айыплы.
Аллах андан сакъласын
Деп айтама къайытып.

1998 ж.

БЕЛГИСИЗЛИК

Ёлген болуп, кёрде
Тюйюлдюле ала.
Ой, сау болуп, юйге
Келмез кюнлю — ала.

Жерге кирген — аман,
Белгисизлик — азап...
(Аты, ызы кълалгъан
Эте болур хыйсап.)

Андан уллу жюк жокъ,
Андан ауур ачыу.
Кълайры элтсе да жол,
Кеталмайса кълачып.

Сакъллаучу сакълласын:
Жерин тапхан — иги.
Тас болуп кълалгъланны
Жокъ болмайды жюгю.

Биргенге айланып,
Жонуп, кесип турур,
Жанынга къладалып,
Ары кирип, улур.

Ёлген болуп, кёрде
Жерин тапхан — адет.
Ой, сау болуп, юйге
Келсе уа — не медет.

1998 ж.

ТЁЗАЛСАМ, АТЛАМАЙ

Болушуна жетгенде,
Этиледи не да.
Болгъан эсе элгеннген
Не затдан эсе да,

Марда деген бир башчы
Сюелип турады...
Мен ётмезлик ауушну
Еийиги туурады.

Алай, келип, башымы
Жангыдан урама.
Табар сунуп тасымы,
Ийнанып турама.

Аны ишин этгеннге
Табылыр сылтау да,
Къайытмазгъа кетгеннге
Шош кюеди тау да.

Аллах: «Мадар этгеннге
Мен къадар этерме,—
Деп, къарайды кёкледен,—
Келирме, жетерме...».

Босагъа да жар болур.
Тёзалсам, атламай...
Дуния тасхадан толу,
Танг тангны къатламай.

1998 ж.

АУАЗ

Сары чапракъны желле
Келтирип атханча,
Манга бир ауаз келди,
Къач жауун айтханча :

«Ёмюрлюк зат жокъду, жокъ.
Сынадым, билеме.
Терезе кёзге къонуп,
Мен анга кюеме.

Ары жаны той болса,
Бериси къарады.
Хар неге да бой салгъан —
Жюреги жарады.

«Бир кюн чыгъар да манга,
Умутха жетерме», —
Деп, алай чыкъгъан тангнга
Гурушха этерми?

Анга къоркъуп, акъырын,
Дауурсуз келеме.
Мени бери чакъыргъан,
Сен жазыкъ кёреме...»

1908 ж.

КЪЫЙЫР

Ётюрюк умут болуп,
Керти — эшик артында.
Жауун жауады толуп,
Сюе бир зат айтыргъа.

Тюшюннген къыйын анга.
Бютюнда бек — алдансанг,
Терезе кезде айны
Жолун ызлап айлансанг.

Хар нени да багъасы
Артдан-артха чыгъады.
Аны тузу, ачысы
Кёп умутну жыгъады.

Терслик дауун айтыргъа
Ёкюл тапхан къыйынды.
Кетерге, къайытыргъа —
Къула тюзю къыйырды.

Жанын ары атханны
Тюзге, терсге да сана,
Сюймеклиги батханны
Тынчайтып къоймаз жара.

Мен анга да кюеме.
Жаным кёп затны билди.
Аны дайым тюеди
Сан этилмеген белги.

1998 ж.

ТИЛЕК

Болмазлыкъ болуп къабыл,
Айтылмаз тилек.
Аны игисин табып,
Этебиз билек.

Анга ийнанганла кёп
Дуния башында.
Бир чууакъ къарайды кёк,
Тюбей, ашыра.

Аны чууакълыгында
Учады къанат.
Адамгъа сакълыгында
Бийикден къарап.

Къанатлы этген тилек
Бек бийик болур.
Ол турса тилеп-тилеп,
Хар не да толур.

Ол тилерик — ариу кёк,
Къанат аласа,
Жерни жырып чыкыгъан чёп,
Мирзеу болалса.

Жылы кюн, жерни сую,
Къучагынын керсе,
Баргъан суулада, кюле,
Ол кесин кёрсе...

Уллу тауну артына
Бугъунса ахшам —
Кюн ары къарагъанда,
Аллына чапхан... —

Тилеклени тилеги
Бийикге жетсин,
Ол ийнаныу бергени
Билеклик этсин.

1998 ж.

ЕМЮРГЕ БЕРИЛГЕН СУНУП

Къолда алтынны — сыйы жокъ.
Къол жетмегенники — башха.
Чакъырса, сураса да жол,
Андады бек уллу тасха.

Тынч табылгъанны багъасын
Ёнчелеген, билген да — аз.
Эриген къышны къарасын
Жабады жашил бетли жаз.

Арбазда ёсген терекни
Ауанасы алай сансыз,
Сен болгъунчугъа керекли,
Арбазынг къалгъынчы ансыз.

Ёмюрге берилген сунуп
Турабыз да ата-ана,
Алагъа этиллик жумуш
Анда-мында кечге къала.

Ата-ана кетген кюнде,
Туура затлагъа кёз ача,
Теренинде ачы кюйню
Болуп къалабыз биз башха.

Хар не да саугъа болгъанын:
Къара шауданла, къая, таш...
Жашау аладан толгъанын
Айтады, кете туруп, жаз.

Жалан ёлюм босагъасы
Чарсда кёрюннген жанлагъа
Ачылады жер хазнасы,
Бичиледи башха багъа.

1998 ж.

ТҒЛЮ

Кѐп керек туйюлдю адамгъа.—
Жашлыкъ кѐп затны кече келди.
Чурум сала туруп заманга,
Ол бек артагъыладан эди.

Алдагъыла — ёшюн ургъанла,
Игини, аманны билгенле,
Жашау тирменлерин бургъанла,
Кюреш этип, алай келдиле.

Аланы тас этерлери бар.
Жашлыкъны уа жюгю бир женгил.
Экиси эки тюрлю къарай,
Билмейдиле ким кимни женгер.

Экисин да алдарыкъ — заман,
Хар нени жер-жерине салыр.
Аны, муну да соруп, къармап,
Тюзню, терсни да алай таныр.

Алай мен билеме, ёмюрде
Жашлыкъ этген терсликден таза
Бир зат да жокъ дуния тёрюнде,
Къадар да алай келди жаза.

Элияча, от жарыкъча, ол —
Жашлыкъны алдануу алай,
Гюл болгъанча, кюн болгъанча жол,
Чакъыра эм жашнай тургъанлай.

1998 ж.

ИГИЛИКГЕ ЖОЛ

Болмачы термилиуге
Кюлкюлюдю, бошду дей,
Алай келеди келген,
Хар нени санай, тергей.

Биз болурбуз баргъанла,
Тергеуге алмай жукъну,
Жюрекленн жаргъанла,
Бир сейир ауруу жугъуп.

Къайсыбыз кёпдю — билген
Жангыз Аллах кесиди,
Мен къалама сейирге:
Ийнанмагъан — жесирди.

Ол къор болалмай умутха,
Аллахдан тилейди жол,
Башха затны унута,
Кесине этеди той.

Алай, кёкге биринчи
Жулдуз излеп къарагъан,
Сени сезиминг — энчи,
Сен — бийикге таралгъан,

Аллахынга ийнаннган,
Чакъгъан гюлге, насыпха...
Алай, насып дегенинг
Узакъ болуп, жарсыугъа.

Сен — эталмагъан тергеу,
Игиликге термилген.
Айгъа къарагъан экеу,
Жол кёргюзте сейирге.

1998 ж.

БИЗ А..

Уяныу, сокъураныу,
Бир бири ызындан келип,
Къыстау этип болгъанны,
Жюрекге, жаннга энип,
Таладыла, сойдула —
Терслик да, тюзлюк да — кенг.
Ала женгип къойдула,
Болуп къалып шуёх-тенг.

Экиси да сыйыннган
Жюкню къыйматы сейир.
Аны санап къыйынга,
Къачханды жерден Тейри.
Биз а — жерни адамы,
Харкюнлюкдю къазауат,
Кеталмайбыз, алданып,—
Болалмайбыз биз азат.

1998 ж.

ЮЛЮШЛЕ

Адамны, даражаны
Бирге алып, къарасанг,
Юлюшюн хар бир жанны,
Санау этип, санасанг,

Хар бири да бир башха,
Жокъду эки келишген.
Ол — бир сейирлик тасха,
Алай болду юлешген.

Бир Аллахха къарагъан
Минг адамны — минг бети,
Тюзню, терсни санаргъа
Башха-башха адети.

Андан болур, арада
Тынчлыкъ бла этмезни,
Акъны буруп къарагъа,
Этдиле туурап, кесип.

Ётюрюк эм гурушха
Бир кюнде жаратылып,
Адам улун урушха
Къойгъандыла хорлатып.

Кюле болурла бизге
Учуп баргъан жулдузла:
Къучакъ, бичакъ да излей,
Биз болгъанбыз учузла.

1998 ж.

СЫНАУГЪА

Сынаугъа бергеннге ушады
Аллах сени мени къолума.
Ол мени алдатып бошады,
Мен хазыр болгъунчу жолума.

Шош кюледи къадар туурадан.
Ол биледи акъны, къараны.
Ой, бу жер юсюне туугъанла
Ёчдюле къармаргъа жараны.

Тузлусу да, татлы да алай —
Экиси да тарта кесине,
Бири бирин унутдургъанлай,
Башхалары тюше эсеме.

Алай болуп, ёседи сынау,
Аны хайырлана билген — аз.
Къыш ауур кете эсе, къыйнай,
Ой, бюркюп, алай чагъады жаз.

Келликни, кетерикни биле,
Акъылыбыз кюледи бизге,
Ол алай тургъан чакъда кюле,
Биз а — жангы алдаула тизе.

Сынаумуду, саугъамыды — не?!
Экиси да бирге ушагъан.
Алай келеди жолну келген,
Ашыгъып бийикге учаргъа.

1998 ж.

ЭЛИЯ БЛА КЪУШ

Хазырланып чапхан душман
Кибик эди жауун —
Къалкъый тургъан къара къушха
Айта эди дауун:

«Юйсюз, жерсиз болгъан алай
Тюйюлдю хычыуун.
Жаумаз эдим, талай-талай,
Онгум болса, суююп.

Къарар эдим, булут болуп,
Кёкню бийигинден,
Энер эдим, солуй-солуй,
Жерни киндигине...

Манга тийген элияны
Кюйсюз эди оту —
Тыялмады да жел аны,
Ол кёплени жойду».

Къара къушну ауур эди
Къара къанатлары,
Жауун айта, тую келип,
Ётюп айтханлары,

Ёшюн уруп, элияны
Тыяр умут этди —
Къара кюлте этип аны,
Ол жутулуп кетди.

1998 ж.

*АТЫНГЫ
айтама да сени ...*

ТАНГДА

Тууа тургъан танг алай жангы —
Сени ауазынг киби́к, татлы.
Мен анда бир жакъ басыу табып,
Къаф таудан аугъан киби́к атлы,
Къууанама, аллынга къарай,
Кюн кёзю да кюле бетиме...
Мен сени алай суюдюм алай —
Кёзюм къыймай къоюп кетерге,
Бу тангны биргесине алып
Барама сёзюнгю-ёнюнгю,
Ол къучагъымда эрип къалып,
Жаныма сингнгенча кёрюне.
Сени ауазынг киби́к, ариу
Ата тургъан тангны аязы.
Бу тангда турсам барып-барып,
Насыпны да кёп болур азы.

1998 ж.

СЁЗЮНГ

Сен жолда келе эдинг
Бир сейир, женгил.
Баям, жууугъунг эди
Шош аяз сени.

Баям, жууугъунг эди
Дауурсуз жауун,—
Ол алай жауа эди,
Болмай алдауу.

Баям, жууугъунг эди
Уллу кюн сени,—
Ахшамда келе эди,
Тюрте кечени,

Андан, мындан кюн кёзюн
Къарата, кюле...
Манга айтмагъан сёзюнг,
Терезе тюе,

Жауун болуп, кюн болуп,
Келеди алай —
Терезе кёзге къонуп,
Къалып къаллыкълай.

КЕЗЛЕРИНГЕ КЪАРАЙМА

Кёзлеринге къарайма да сени,—
Насып деген анда жашай болур,
Келгенча кюн тау башладан эне,
Жюрегим сейир жылыудан толу.

Марал жауун жаугъан кибик, алай
Хычыуунду сени биргелигинг.
Мен билмейме хар нени да санай,
Нек эсе да келмей тергеригим.

Жюрегинге батама да сени,
Унутама дуняны барын,
Мен, тас этип, тапханча кесими,
Тынчаяма, кёп жол келип, арып.

Къууанама: жарсыуларым да — аз,
Тапханым да — сыйымазлыкъ кибик,..
Жюрегимде сабыр чагъады жаз,
Нек эсе да сары жыйрыкъ кийип.

1998 ж.

АЛЛЫМА КЪАРА

Аллыма къара,
Мен келмей къалмам.
Жюрегим — жара,
Болжал а салмам.

Кюлели кюнлюм.
Гюл, мурса да бар.
Кетерге суйдюм,
Аллымда уа — жар.

Эки акъ къанат —
Дуня багъасы.
Жашауум — азап,
Къалсам аласыз.

Бири — ийнаныу,
Бири уа — умут...
Сени къыйнадым,
Кесими жулуп.

Адам аллында
Жокъ манга борчунг,—
Ингир алада
Танымаз къоншум.

Аллахды кеси
Бизни тюбетген,
Бизни, эс этип,
Насыплы этген.

Танысам насып,
Бийиги да — Гъарш,
Башласам жарсып,
Терени уа — чарс.

Аллыма къара,
Мен келмей къалмам.
Сау болур жарам.
Табылыр дарман.

1998 ж.

БАЙРАМ

Бир — насыплы, бир — ажымлы:
Жаннет чыпчыкъ тутдурмайды.
Акъ чагъа тургъан жазымы
Аман кёзден букъдурмайды.

Кюнюм — жарыкъ, кюнюм — къара.
Алай болгъан мардамыды?
Кеси жаратып тургъанлай,
Аллах алай айтханмыды?

Бузу, оту — эки жаны,
Ары-бери кире чеги.
Къадар, аны алай салып,
Мени сынаргъаamy деди?

Тийишлиси къайсы эди? —
Аны билген — бир гюняхсыз.
(Мен кесиме жарсый эдим:
«Ямин Аллах, этме ансыз!»)

Сайлагъаным баям болуп,
Сурап, ажым этеме да,
Жюрегимде топпа-толу
Къууанч, жарсыу элтеме да.

Сени барынг — уллу насып!
Мени суюгенинг а — байрам!
Хар нени да къоюп, къачып,
Андан келдим санга, баям.

1998 ж.

КЮЛЮП КЪАРАДЫНГ

Кюлюп къарадынг да кёзюме,
Дуня алай ариу болду —
Къайгъыларым жарты юзюле,
Жаным иги къууумдан толду.

Кюлюп къарадынг да кёзюме,
Жылы жауун жауду ингирде,
Минчакъ-минчакъ болуп, тёгюле,
Мени жомагъына кийире.

Кюлюп къарадынг да кёзюме,
Жаным учаргъа къанат алды.
Манга къарап тургъан кюзгюде
Къууанчым ёмюрлеге къалды.

1998 ж.

АНЫ БИЛГЕНЛИ

Къолумдан келип,
Ачытмам сени.
Кюн, таудан энип,
Эрий кетгени
Юлгю болгъанлай,
Къарайма анга.
Аныча, алай
Сюе жанаргъа.
Сени суйгеним —
Жаныма саугъа.
Сени кёргеним —
Чыкыгъаным таугъа.
Неден да иги,
Неден да татлы.
Аны билгенли,
Кюн ариу батды.
Келеме алай,
Келеме суйюп,
Чарс тангым саулай
Тас болуп, куюкп.

1998 ж.

СЮЕМЕ

«Тансыкъ болуп санга,
Алай келдим!» — десенг,
Къанат бере манга,
Ариу айта, келсенг,

Сюеме. Аллынга
Къарайма мен алай —
Сакълайма, ариудан-
Ариу атла атай.

«Кюнюм, тюнюм да — сен
Болуп, келдим!» — десенг,
Къууанч болур эсен,
Алай айта келсенг.

«Дарман болдунг манга —
Андан келдим!» — десенг,
Чыкъдым насып тангнга,
Келсенг, келсенг, келсенг.

«Кюнню, гюлню алып,
Келдим санга!» — десенг,
Манга къучакъ жайып,
Алай айта келсенг,

Сюеме. Аллынга
Къарайма мен алай —
Сакълайма, алгъындан
Ариу атла атай.

1999 ж.

КЪАЧА КЕЛИП

«Насыбындан баш тартхан —
Сенден тели болурму?!»
Къарадым да мен артха,
Анда не да толуду.

Къача келип, кесиме
Башха жолну излейме.
Тюшюп къалып эсиме,
Санга назму тиземе.

Жаным — гитче, сыйынып
Болмагъанлай къууанчым,
Назму, жыр да жыйылып,
Санга келеди къачып.

Насып деген алайды:
Елчеми, чеги да — тас...
Узакъладан къарайды
Мени марай тургъан чарс.

1998 ж.

МЕНИ СЮЙГЕН

Мени суйген жан да жокъ.
Арбазны туюди буз.
Узакъда ойнайды той,
Анга баш болуп къобуз.

Къобуз да, жыр да — эски,
Къарс къагъады кёкде ай.
Мен болалмайма эсли —
Не да де, сен не да айт.

Мени суйген — жангыз сен.
Баш булгъайса, кюлдюре,
Алай кел, манга келсенг,
Къошуп-къошуп суйдюре.

Жаным — санга аманат.
Жюк туююлдю — къанатды.
(Ол жюк болгъан сагъатда,
Санга керексиз затды.)

Азатлыгъым — ол да кюч
Аны элте билгеннге.
Береме аны ёнкюч,
Турур ючюн биргенге.

Мени суйген — жангыз сен.
Кюн кёзюме тиеди.
Сен мени суюе эсенг,
Андан иги не эди?!

1998 ж.

КЪАДАР

Сен нек келдинг деп айтмайма,
Жолунг ариу, гюллю.
Сени, ачып, сагъайтмайма,
Къуруп кетсин кюйюм.

Игимиди, аманмыды —
Барады жаз къачып.
Ол сен чекген тамамды дей,
Башха жолла ачып.

«Артха къарап сюелме, — деп,
Ашыкъдырады жел. —
Сени алай сюеди!» — деп,
Эте мени таукел.

Эштиригим келеди да,
Мен тынгылайма шош.
Умут эртте ёлгенди да,
Сезим да, не да — бош.

Бата тургъан къармайды таш.
Андады адыргы.
Бизге къадар кесиди баш —
Ма олду къалдырлыкъ.

Сен нек келдинг деп сормайма,
Ариу айта келдинг..
Санга садагъа-къор бола,
Мен насыплы эдим.

1998 ж.

СЕНИ УЯТЫП

Сюймекликни тилин ангылай,
Чайкъалады тал терек ариу,
Сууну айтханына тынгылай,
Ол турады кёз кёре жарый.

Жашырын насыпны кыйматы
Төгюледи жулдуз хауада.
Суу, айта суйгенини атын,
Хар кимни да этди ауара.

Чайкъалады ай тенгизинде,
Кюн кетгенди кёк кёлге батып,
Гошаях а, суйгенин излей,
Кюй айтады, сени уятып.

Термилиуню жокъду кыйыры.
Излеген да, тапхан да — башха.
Бир жолгъа экиси сыйынып
Болмагъанын айт Къара ташха.

Толкъун-толкъун шуулдайды тал.
Суу да, ол да — кюмюш къанатлы.
Гошаяхха тынгылайды ай...
О, ажашып кетген акъ атлы!

1998 ж.

БИЛИП ТУРАМА

Башха сёз айтма манга —
Мен ариуну сюеме.
Сенден ариу сёз сакълай,
Кёзюнг кёре кюеме.

Билип турама, билип,
Сёзлеринг — манга туура.
Сары жыйрыгъын кийип,
Кюз келир, жорта, къууа.

Мен сакъларма, сакъларма,
Сау къадарда жүрегим.—
Ой, ненча жыр такъгъанма,
Келмей бир бош кюерим.

Айтырынгы билеме —
Айта тураса дайым.
Алай энтта, тилетмей,
Айт айталгъанынг сайын.

Аны саны, ёлчеми
Санар кибик тюйюлдю.
Ол берген насып чеги
Уллу, жарыкъ кюнлюдю.

1998 ж.

ТАП

Мен ажашсам энтта,
Сен изле да, тап.
Мени излей кет да,
Жыр, назму атап...

Кюн да, ай да бошду,
Сенсиз болсала.
Жол да, кёк да шошду,—
Тынгылап ала.

«Танг атармы?» — деп да,
Къарайма айгъа.
Ийнанама энтта
Чагъарыкъ жайгъа.

Сен, айлана кет да,
Излеп, мени тап.
Сен ызымдан жет да,
Айт, манга атап,

Ариу сёзмю, жырмы —
Сениди сайлау,—
Ары сыйынырча
Сюймеклик саулай.

1998 ж.

ЖЮЗЮГЮНГ КЪАЛГЪАНДЫ

Чабарыкъ туююлма ызынгдан —
Кетгенни къуугъан аман төреди.
Бата тургъан кюн къызыуунда,
Манга кёл кенгдире, жол кюледи.

Къогъузтады, жатып аллыма:
«Ма, атла да, чап да, жет!» — дегенча,
Сени алай ашыргъаныма
Ийнаналмай, къазауат этгенча.

Ол оюн сунган — манга жара,
Сен анга шагъат излеп айланма.
Ызынга бурул да, бир къара:
Мен къара гюлмендими жайгъанма.

Анга бёлерикме жанымы,
Ол сени ызынгдан чабалмазча,
Акъ къанатла берген жайымы,
Излеп, соруп, сурап айланмазча.

Ызынга бурул да, бир къара —
Жол бошалыргъа къоркъуу азданды:
Ол жанында — тау, бери — къая..
Къолумда уа жюзюгюнг къалгъанды.

1998 ж.

БЮГЮН ТУУГЪАНСА
СЕН

Көп жыл мындан алгъа
Бюгюн туугъанса сен.
Алгъышларын айта,
Келлик болур келген.

Манга уа онг къайда
Сени уятыргъа,
Кёзлеринге къарап,
Ариу сёз айтыргъа?

Къалай суйгеними
Энтта эсгертирге,
Алып жүрегими
Саугъагъа элтирге.

Санга насып тилей,
Бетинге тиерге,
Узакъ ёмюр излей,
Жанымы иерге.

1998 ж.

САНГА АТАЛГЪАНДЫ АТ

Ышарады табийгъат,
Туман таудан эннгенча,
Санга аталгъанды ат,
Насып жюгю женгнгенча.

Айтама да атынгы,
Балли терек чагъады,
Жюрегиме къатылып,
Къууанч этип агъады.

Акъ гыранча къысханды
Тепсей келген эрттенлик,
Насып алай къысхады —
Келгенича кетгени.

Аны билип, тагы суу,
Ойнай, кюле, агъады,
Нени да танып, соруп,
Жюрек ссзюн тагъады.

Анда уа — сени атынг,
Жырдан, балдан да татлы.
Мен аны айтып, айтып
Турдум да, насып, къайтып,

Эшигими къагъады. —
Сакълап тургъан эшикни!
Насып деген алайды —
Сени атынг эштилип.

1998 ж.

КЕЛСЕНГ ЭДИ

Келлик тангны кѳууанчын
Алып, келсенг аллыма,
Насып, кере кѳучагъын,
Ышыкѳ излей жаныма,
Кѳарар да кѳзлеринге,
Анда болгъанны таныр...
Жел жюгенин юзгенни
Кѳайры да болур аллы.

1998 ж.

СЮЙМЕЙМЕ

Уятады эрттенлик.
Уятмай кѳойса эди.—
Мени санга эттеним
Кечеде тасха эди...

Ол бетиме жазылып,
Ышармайма, кюлмейме.
Жаным санга базынып
Жашамаса, суймейме.

1998 ж.

СЕН БЛА МЕН

Жарыкъ айны батма кьой.
Бюгюн ол да болушмаз.
Къаршымда ойнайды той.
Жаным анга кьошулмаз.

Ангыларча болгъанма
Мен ахшыны, аманны.
Сени излей, жойгъанма
Эл бла бир заманны.

Къуруда мен кесими
Ариуларгъа кюрешип,
Анга буруп эсими,
Башха затны энш этип,

Борчум барды деп мени,
Ол оюмну туталмай,
Манга жокъ адет, төре
Деп, аны да сурамай...

Кюлкюлюдю излеген
Менден аллай тюзлюкню,
Кесинг этген тизмеге
Тапмай тургъанлай ёкюл.

Жангызлыкъны къайгъысы —
Саналмаз кирик — уллу.
Аны алсанг жартысын,
Къалгъаны — топпа-толу.

Сен башхагъа айтханны
Манга айтмайды киши.
Ариу сёзню къайтханы —
Ол да бир башы ишни.

Мени юйюм мудахды. —
Кирик келмез суйгеним.
Сени кёгюнг чууакъды.
Сен — жыр, мен а кюй эдим.

1998 ж.

АЛЛАХ ЭШТЕ БОЛУРМУ?

Аллах эште болурму
Тилеклени ахшысын?
Жаным топпа-толуду,
Сыйынмайын алгъышы.

Мен къарайма кёзюнге.
Анда кёргеним — байрам.
Ол, тюбетмей кюзюме,
Башымы этди хайран.

Ариу жаугъан жауунлай,
Жерни къайгъысын алгъан,
Кёз ачдырмай дауума,
Жаныма кирип къалгъан

Сенсе да, сюеме мен
Санга иги болурун,
Мен тилеп, кюсеп келген
Ариу алгъыш толурун.

Эштмей къоймаз Аллахым
Бу мен этген тилекни:
Сакълап сени палахдан,
Ой, бузмасын адетни:

Ариу тангны атдырып,
Къууандырсын эртенни,
Ачыу, жарсыу батдырып,
Алай болсун этгени!

Аллах эште болурму
Бу мен этген тилекни?—
Санга баргъан жолуму
Ол, гюллю, жарыкъ этди.

1998 ж.

МЕН БАРАМА

Туура этмей, къызгъанып
Барлыкъ жолуму,
Темиркъазакъ жулдузу
Манга сакъ болду...

Мен барама, биргеме —
Сени ауазынг.
Насып излей келгенни
Ол ариу жазы.

Андан татлы зат да жокъ
Мен билип, сынап.
Сёзюнгде жанады от,
Тынчайтып, кыйнап.

Анга термилеме да,—
Къанатдан женгил,
Мен санга келеме да,
Нени да женгдим.

Ой, жырлайды жүрегим.
Хар не да — иги.
Сен мени сүйгенинги
Ол билди, билди!

1998 ж.

ЖУКЪУНГУ БУЗУП

Татлы жукъунгу бузуп,
Къарай бетинге,
Жашауну тымын-тузун
Таукел элтирге
Мен этеме антымы,
Сёзюм — къанатлы.
Ол айтылып-айтылып
Тургъаны — татлы.

1998 ж.

ОЮНМУДУ, ОТМУДУ?

Оюн угъай, отду ол —
Къозутма мени...
Арытама дейди жол
Келлик кечени...

Анга къайгъы этгенден,
Жокъду тынчлыгъым.
Сен бу жолну кетгенде,
Жаным, ычхынып,

Къачханды да биргенге,
Сакълайма, сакълай,
Сен, ол затны билгенде,
Къайытырыкълай...

1998 ж.

ТИЛЕК ДА, ЖЫР ДА

Жолгъа чыкыгъанды барлыкъ,
Алгышымы болмаз артыкъ,
Ол анга билек болур —
Жол ажым тангдан толу.

Чынгыл да, къая да бар,
Суху жел жетип къабар,
Сюйгеним а — умутлу,
Къояр аны унутуп.

Жетип къалыр алгышымы —
Ачыкъ кёкча — саггышымы:
Тилек да, жыр да — ариу.
Аллах, бер анга къарыу.

Къумлу жолну атлагъан —
Насыбымы къатлагъан.
Жаны — эки къанатым.
Къойма сен аны атып.

Аты неден да татлы —
Кюн ары букъду, батды.
Ол анда къалкъый болур.
Кёзлери — кюнден толу.

Айтхан сёзю — дарманым.
Аны излей, айландым.
Жерни, кёкню насыбын
Алып келир асылым.

1999 ж.

ЖОЛ ЫЗЛАЙ

Къычыралмай, чабалмай,
Сюелип къалдым.
Санга жолну табалмай,
Ачыды жаным.

Къууанып, жарый келип,
Кечени хорлап,
Таурухну, сёзню женгип,
Жашауну ойлап,

Аллынга къарай эдим.
Келгенинг — насып.
Къарамынг жарай эди,
Башласам жарсып.

Сёзлеринг жарай эди:
Жаныма — асыу.
Жюрекни тарай эди
Бир келлик жарсыу.

Узакъдан кюле эдинг:
«Игиди хар не!»
Сен алай сие эдинг,
Кюн болуп, тие.

Сен алай сие эдинг,
Сагъатны санап.
Дуния кюе эди,
Боллукъгъа къарап.

Сен алай сие эдинг,
Сакълауунг — ийнакъ.
Жюрегим кюе эди,
Насыбы къыйнап...

Сюелеме мен алай —
Кесим жангызлай.
Жаным кетгенди алгъа,
Санга жол ызлай.

1999 ж.

СЕН СЕЛЕШДИНГ

Мен сакъламагъан саугъа :
Ауазынг — татлы,
Чыгъарып насып таугъа,
Андан къаратды.

Кюледиле кёзлерим,
Алада — насып.
Сени кёрмей, тёзгеним
Теренде жарсый,

Тынгылайма: ауазынг
Бир сейир ариу —
Жер да, кёк да аязып,
Дуния жарый.

1998 ж.

КЪОЮП КЕТМЕ

Къоюп кетме мени,
Атып кетме мени.
Этме, жаным, мени
Не жазыкъ, не тели.

Сен кетсент, мен, эссиз,
Насыпсыз да болуп,
Айланырма (сенсиз!)
Бир сынсып, бир улуп.

Аллайгъа кюлгенле
Ма бир кеп жашауда,
Жюрекни кюйгени
Туудура къажаула.

Бир сейирди, сейир
Бу чексиз къатылыкъ.
Менден не да кери,
Мен къалсам атылып.

Къоюп кетме мени —
Жан — отда кюйгенлей.
Мен болама тели
Сен былай кюлгеннге.

1997 ж.

ОЙ, АЛЛЫНГА КЪАРАП...

Ой, аллынга къарап,
Ой, кюнлени санап,
Къум тюзлени атлай,
Атынгы да къатлай,
Алай-алай бардым...

Исси юзmez къарны
Эриталмай къалды.

Сууукъ къарда юзmez
Адам жаны тѣзmez
Кибик бир кюйдюрюп,
Жилятып, кюлдюрюп,
Алай-алай бардым...

Жол да, жыр да тартып.
Алай насып — жарты.

БЮГЕЧЕ

«Бюгече,
Бу ариу кече
Къайгъы этме,
Кетме.
Мени тели
Этме.
Кетме, кетме, кетме!» —
Деп тилейди ол.
Ой, жатады жол.
Билмейди
Сюйдюм деп,
Билмейди
Кюйдюм деп...
Шош тилейди жан.
Сагъайып ажал:
Кетме, кетме, кетме...

1997 ж.

ЖАНЫМ, ЁРТЕН АЛЫП...

Жаным, ёртен алып,
Бир бошалмай жанып,
Инжиле, териле,
Ызынгдан термиле,
Эталмайын дауун,
Болуп къачхы жауун,
Бир жауа, бир жилияй,
Кеси кесин къыйнай,
Не кюн кёрюп кетди! —
Аны къышы жетди...

Ёртен алгъан жаным,
Сени кёрюп, танып,
Тынгыламай жаннга,
Жолун салып санга,
Эрттенликге чыгъып,
Кетген кюнню жыгъып,
Алай жарыкъ жанды,
Кюнден толу тангны
Хорлады да, къачды —
Кеси эшик ачды
Келе тургъан къышха —
Насып алай къысха!

Жаным, ёртен алып,
Бошалмайды жанып...

1997 ж.

МЕН САНГА КЪУУАНДЫМ

Насыпны ёрюнеми чыкъгъанма?!—
Мен, санга махтана, къууандым.
Жарсыуну, ачыуну да жыкъгъан бла,
Къанатлы жыйыннга сукъландым.

Мен аны ызындан тизилгенме,—
Насыпны жолунда къанатлы,
Алгъада мен нечик инжилгенме!—
Бюгюн сен да, жашау да — татлы.

Бир кюннге, сагъатха, ёмюргеми,
Гюняхы, сууабымы озуп,
Энтта кёп жашаргъа, ёлюргеми —
Насыпха ашыкъгъанма, къозуп.

Мен, санга къууанып, ашыкъгъанма
Умутну акъкъанат жолуна.
Арсарлыкъ бла эртте танышханма,
Бюгюн а — насыбым къолумда.

Ёчюлтмезча аны, инжилтмезча,
Жылыуун да сакъларча аны,
Бир ачыу да, бушуу да жетмезча,
Бийикге термиледи жаным.

Мен, санга къууанып, атланганма,
Къадарны кечикген саугъасы.
Эрттеги антымы къатлагъан бла,
Мен болдумму мёлек не ассы?

Ангылай, тюшюне да кюрешмей,
Гюняхлы жоллада ыз къоя,
Акъылгъа, оюмгъа да юйлешмей,
Ма сени, кесими да жоя,
Мен, санга махтана, къууанама...

1997 ж.

СЕН САҚЪЛАП

Терезе кёзле ачыкъ,
Акъ чакъгъан бутакъ кирирча,
Кюнню кюлдюре азчыкъ,
Жанымда ариу эрирча...

Жети жукълап, тюшюмде
Кёрмегенча — бир насып.
Мен ол затха тюшюне,
Санга келгенде къачып,

Жаз да, сен да бир болуп,
Жюрегими ийнакълай.
Сау дуния кюнден толуп,
Сен мени анда сакълай...

1997 ж.

СЕН

Сен кысха назмуланы сюесе...
Назмуча, кысха болур насып.
Сен кысха назмуланы сюесе...
Мен а жазама, ачып, жарсып.

Сен кысха назмуланы сюесе.
Сен излейсе уллу суймеклик.
Сен, отдача, назмуда кюесе.
Ким болур биргенге кюерик?

Сен кысха назмуланы сюесе...

ЖЫР ДА,
СЁЗ ДА АРЫСА

Сени тыйгъан бар эсе,
Ол да бир къадар эсе,
Кёпюр болуп сагъышым,
Санга элтсин алгъышын.

Жыр да, сёз да арыса,
Ол, аллынгы жарыта,
Ай жарыкъдан жол ишлер,
«Кечеде ажашма»,— дер.

Ой, аллынга къарайым,
Айтырымы санайым,
Санга тийишли сёзле
Табалсам, излей-излей,

Алагъа сыйынырча,
Жанымы къыйырыча,
Бир сейир ариу сезим —
Ол, санга къанат берип,

Бийиклеге чыгъарсын,
Бийикледен къаратсын,
Сени насыплы этсин,
Ол алай келсин, келсин!

1998 ж.

БИРГЕМЕ

Дуния жукълай болур татлы.
Кюн да, жол да арыгъан болур.
Биргеме жалан сени атынг,
Ол да насыпдан топпа-толу.

Хар нени да къояргъа казыр
Болуп тургъанымлай, сен келдинг.
Умутуму кёп болду азы —
Сен манга алай керек эдинг.

Жыр жангыды. Кече — къарангы.
Ол татлы жукъусуна батады.
Сени бла мени арама
Кюмюш ай, кёпюр болуп, жатады.

Минг жылланы термиле келип,
Баям болуп санга тюберим,
Аяз къанатындан да женгил,
Мен санга алай келе эдим.

1998 ж.

«КЕТМЕ!», «КЕТ!»

«Кетме!», «Кет!» — деп да айтама,
Ким билсин тюзюн?! —
Жангыдан санга къайтама,
Къоюп жер жюзюн.

«Кетме!», «Кет!» — деп да айтырча,
Жюрегим — жара.
Ол затлагъа ийнанырча,
Ач да, бир къара.

Сен балхам боллукъ туююлсе,
Билеме аны —
Сен бошалмагъан кюйюсе
Мени жанымы.

Анама киеу болурча —
Узакъда анам.
Баламы кюнде къорурча —
Башханы балам...

Санга аш этген адам да
Башхады, башха.
Мен келдим, жолгъа къарамай,
Абына ташха.

«Кетме!», «Кет!» — деп да айталмай,
Турама къарап.
Жангыдан санга къайтама,
Кюн, ыйыкъ санап.

1997 ж.

АЙТ

Биреуден хаух алгъанлай,
Айта турма сёзюнгю.
Айта эсенг, айт алай:
Жюрегингден юзюлюп,
Къызыу болсун, кюн кибик,
Жарыкъ болсун, айча,
Ол болсун таза, бийик,
Кёп кюнню жарарча.
Кюндюз эсимде болсун,
Билеклик этерча,
Насыбым болса толу,
Хар кимге жетерча,
Юлюш этерге хазыр —
Тууа келген тангча.
Адамгъа керек азы —
Айт, кесинг айтханча.

1997 ж.

НАСЫПНЫ ТОВУГЪУНА

Насыпны тобугъуна элтип
Салгъан кибик ауур башымы,
Санга аманат, алгъыш этип,
Башха къайгъылыны къачырып,

Шош къарайма.

Кёзлеринг — жарыкъ.

Алада жылыу да, кюй да барды.
Мен аланы ызындан барып
Турама,
жолум а бузду, къарды.

Сууукъдан, отдан да къачырып,
Жанымы санга алып келеме,
Ол бир кёп турду да ачытып,
Сен анга дарман болуп, билеме,

Не кюйден да къорургъа хазыр,
Жанынгы юлюш этип алсанг да.
Насыпны бютюн жарыкъ азы,
Шо анга бир кюн, бир ай къалса да.

Келип, жумушакъ тобугъуна
Башымы салама да, солуйма.
Хар неден да бирча бугъуна,
Мен керти да насыплы болурма.

1997 ж.

ТАНГ АТАР

Тийре-къоншу не айтыр,
Сени излей жайылсам?!—
О, къайтыр, къайтыр, къайтыр,
Ийнанып, сакълап турсам.

Шууудайды акътерек —
Хар нени да эслеген.
Аллай бир нёгер керек:
«Кёлсюз болма сен!» — дерге.

Санга айтыр сёзюмю
Санарча туйюл башха.
Тынгылауну тёзюмю —
Ол да бир сейир тасха.

Сен тынгыла, мен айтып,
Женгил этип кёлюмю,
Озгъан жаууннга къайтып,
Аны бла тёгюлюп,

Бир кёрейим. Жан — татлы.
Эсгериуле — таянчакъ.
Мен билеме, танг атар,
Насысымы къучакълап.

1998 ж.

БАЙРАМДАН ИГИ

Не бек уллу байрамдан да
Иги сени кѳргеним.
Сени кѳзлеринге кѳарап,
Ол насыпдан ѳлгеним.

Атынгы айтама, анда
Балли терек чагѳады.
Кюзню ажащдырып, алдап,
Ол, гюл болуп, агѳады.

Мен тутама кѳолларымы.
Ол гюл тюйюл — насыпды.
Бери тартхан жолларына
Кюз кеси да жарсыпды.

Кюеди ол, бизге кѳарап,
Кюнлюм бетин таралта,
Биз келмедик сора, сурай,
Келип кѳалдыкѳ алайлай.

Сен, жаныма байрам болуп,
Кюн кѳзюнде тепсете,
Насып деген черек толу
Толкѳунларында элте.

Мен кѳарайма кѳзлеринге.
Жай кюледи аладан.
Кюз жетип келгенлигине,
Тынч кѳреме алданган.

1998 ж.

ЖУКЪЛАМАГЪАН

Жукъламагъан тюш кёрмейди —
Къысалмагъанма кёз.
Санга алай тансыкъ эдим —
Табалмай, тапмай сёз.

Жиляйды танг, манга келип,
Жауун болуп, толуп,
Жюрегими алып кетип,
Къула тюзде къоюп.

Кёлюм жартыды. Туурадан
Къарайды узагъым.
Къыйын мени ангылагъан —
Къайда къалды жазым?

Кюзде кюеди жюрегим,
Кюнлюм — сары тала.
Ажым этеди суйгеним,
Башха жолну бара.

Жукъламагъан тюш кёрмейди.
Кёралмайма сени.
Мени алай тансыкъ этип,
Жарсытма кечени.

1998 ж.

НЕ ИЗЛЕЙМЕ?

Хар ким — кеси жумушу,
Кеси сыйы бийикде.
Башхаланы унутуп,
Кесине деп, жол ишлей.

Не излейме мен сенден? —
Сен — башханы билеги.
Мен жангызма хар кюнде —
Кесим бла тилегим.

Хар не кетер. Танг атып,
Ангылар, кечер да жокъ.
Къадар дегенинг — къаты,
Бирде кюн, бирде уа — от.

Къатылыгъы жунчутуп,
Жаным къара кесеудю.
Къадар, аны унутуп,
Жангы жолла кюсейди.

«Ол жашауду!» — деп букъгъан
Кёп да тынчды кюрешден,
Къайгъы этме сен жукъгъа:
Менме — къуру юлюшден.

1998 ж.

БИРГЕМЕ — АТЫНГ

Ары-бери кеталмай,
Булжуду атынг.
Аны тасхя эталмай,
Турдум да айтып.

Булут, тау да кёреди:
Сюеме алай,
Ариу атынг нёгерим
Болуп къалгъанлай.

Аны айта, атлайма,
Ой, кюледи жол.
Мен а дайым къатлама —
Биргемеди ол.

Къанат берип кетгенча
Аны атагъан.
Ма бюгюннге жетерча
Бир ариу айтхан.

Алгъыш сёзю къалсын деп,
Сени биргенге,
Мен бу назмуну этдим
Аны бергеннге.

«Аллах суйген» деген ат —
Туугъан сабийге!
Санга ол атны атап,
Алгъыш этгеннге

Жаным, кёлюм да ачыкъ.
Тилегин тапсын,
Жаннет эшигин ачып,
Ол анда жатсын.

1998 ж.

КЕРЕК КЮНДЕ

Керек кюнде табылмай,
Къыйнагъан эсем,
Энди жюрю абынмай,
Айлан, сау-эсен.

Сен жюрюген жерлеге
Гюл болуп, сёзюм,
Сени излей, термиле,
Тас этип тёзюм,

Алай болуп, жайылсын,
Къууанырча сен,
Алай ариу айтылсын,
Азат болуп, кенг.

1998 ж.

КЕЛЛИКДИ

Ах, суйгеним бир айтыр.
Суймегеним — кёп.
Ол къайтыр, къайтыр, къайтыр,
Чууакъ болуп кёк.

Кесим эшик ачарма,
Чабып аллына.
Бар ауарам къачар да,
Аны къатында,

Босагъадан атларма —
Келликди насып.
Мен атынгы къатлайма,
Къууанып, жарсып.

1998 ж.

САКЪЛАП

«Аман хапар — керти», — деп,
Сен андан сакъла.
Юйден чыгып кетдинг да,
Тас болдунг чарсда.

Айгъа соруп билгенден
Игиси къайда?! —
Алай узакъ бийикден
Ол кёрсюн хазна.

Жулдуз сюрюу ызласа,
Иги эди жол...
Сени аягъынг басхан —
Огъурлуду ол.

Мен кърккъгъаннга тубетип,
Терилтип кетмез,
Жюрегими жюк этип,
Ол алай этмез.

Сени жанынга сакъда,
Ол — манга билек.
Мен сени сакълап-сакълап
Турлукъма, тилеп,

Сау-саламат къайыт деп.
Жолунг — къарангы.
Мени жаным жарытыр
Сени аллынгы.

Сени аягъынг басхан
Жерни да суйдюм,
Сен — мени ариу тасхам,
Акъ чакъгъан гюлюм.

1998 ж.

КЪАДАР МИНЧАКЪ

Санга тапмайма сылтау.
Мен башханы терслейме.
Айтама, сёзюм алдау —
Ол а, терс не тюз демей,

Шош кюледи бетиме,
Аман сагъатлы эте,
Кюн да, жыл да кетдиле,
Бир башха жюкле элте.

Мен излеген кёп туююл —
Тамчы кибик тенгизде,
Игилик этдинг, суююп,
Аны тилей келгеннге.

Мен да — аладан бири,
Санга болдум жалынчакъ,
Кесим тургъанлай билип,
Насып — сен берген минчакъ.

Тас этерге кьоркьуулу.
Аны ажымы — терен,
Борчу уа алай уллу —
Бир кыйын аны элтген:

Жылтыратып айлансанг,
Аманны кёзю жетер.
Ой, аманнга байланган
Кимни да жарлы этер.

Жюрегиме туюрелип, —
Къарар эдим аллынга...
Аллай насып келтирлик
Кюн чыгъармы да манга?!

1998 ж.

СЕН БЛА МЕН

Сен — аш юйде олтуруп,
Мен — аякъ-къашыкъ жууа...
Тилегими толтуруп,
Аллай кюн турса тууа,

Кёзлеримде эрирле
Мени сойгъан сагъышла.
Аллай къууумну бирле
Айтырламы алгъышда?

Оноу этерик — Аллах
Деп, сёзюмю бурама.
Мен сени, сакълап-сакълап,
Келлик сунуп турама.

1998 ж.

ГЮЛ ЧАГЪАДЫ

Гюл чагъады жанымда.
Сенсе орнатхан.
Ой, мен сенсиз къалгъанда,
Ол, къайын отлай,
Жандырады, жанады
Къара кечеде,
Узакъ болгъан араны
Къадар этдире.
Къызыуунда, этмей бет,
Айтады даун.
Бир келе, бирде кете,
Бир кеп сылтауну
Жумушчусу болдунг да,
Кюеди кече,
Санга келген жолуму
Жангыдан биче.

1998 ж.

АТЫНГЫ АЙТА

Эрттеден сезеди жүрегим
Кюн да, жан да бирча кюйгенин,—
Сайламайын ол не бу танг деп,
Унутуп кьоюп кылыкъ-адеп...

Насыпны төрүне өтерге,
Сени да насыплы өтерге
Къаст этеди жаным жангыдан,
Ой, тура эсе да жангыла.

Жыр да, кюй да арып, танчайып,
Кенг къанатларын ариу жайып,
Тау артына учуп кетерле,
Унутуп насыплы өтерге.

Атынгы айтады да шошлукъ,
Мен анга суюгеними кьошуп,
Къанатлы, къанатсыз да болуп,
Тюненеми узакъда кьоюп,
Айланама, айтама кюйле,
Кюнден-кюнгге бютюн бек сюе.

1998 ж.

ОНОУ

Санга этдирликме мен
Тамбланы оноуун,
Сезим череги терен —
Аны тюз болсун жолу.

Кюлген, жилягъан да — тас.
Заман къара атлыды,
Узакъда къалгъанды жаз,
Бюгюн — къач, кюз артыды.

Аны кёрюп, ийнанмай,
Къарайма: чапракъ — сары.
Жаным, мени кыйынама,
Бирге барырбыз ары —

Ол кюз кюйген таулагъа.
Анда жашайды умут.
Экибизге саугъагъа,
Биз ары бара туруп,

Ол берликди къанатла,
Биз бирге учар кибик,
Бизге жангы ат атап,
Бир бирге ушар кибик.

1998 ж.

КЮН БЕРЛИК

Бизге иги кюн берлик
Бир ариу хапар,
Айлана, жюриой келип,
Бир кюнде табар

Манга аны келлиги
Баямды, баям,
Ой, мени кибик бирни
Ол алдай-алдай,

Ажымлыгъым, жарсыуум
Кёрюнмей кёзге,
Хар неми да тап сунуп,
Келеме, келе.

Ийнаныу деген бир зат —
Жашай жанымда.
Мен — эркинме, мен — азат
Ийнаныуумда.

1998 ж.

СЁЗЮНГ

Кёл басаргъа ашыгъып,
Сёзюнг алгъа атлады.
Кёлюмдегин къачырып,
Мен сүйгенни къатлады.

Чырмаргъа болур эди.
Энди чырмарыкъ къайда?!—
Ол алай толу эди,
Табылмай анга марда.

Дуу болуп жана эди
Жюрегими терени.
Насыпха бара эдим,
Къайры эди келгеним?

1998 ж.

САКЪЛАГЪАН

Кесин къайры атаргъа
Билмей, жаным кюеди.
Бир къыйынды сакълагъан.
Ол... кёрюрге сюеди,

Кёзлеринге къараргъа.
Алада бугъады кюн.
Жанымы тыйып таргъа,
Ол дайым тийип турсун.

Алай... умут умутду.
Жашау дегенинг — къыйын.
Ол: «Хар нени унут да,
Адет-тёреге сыйын»,—

Дейди. Къаты болады.
Тынгылайма сёзюне.
Алай женгип къояды,
Къарагъанлай кёзюнге,

Анда мен суйген бир зат.
Ат табалмайма анга.
Болалмай андан азат,
Юйренеде сакъларгъа.

Кесин къайры атаргъа
Билмей, айланады жан.
Бир къыйынды сакълагъан.
Алай, сен келлик болсанг,

Мен анга да тёзерме.
Ол да болур бир сынау.
Жюрегимде, кёз кёрмей,
Жашап турады алдау.

1998 ж.

СЕН АСЫРЫ ИГИДЕН

Сен асыры игиден,—
Насыплы, жарыкъ.
Мен — жашаудан тюгеннген,
Келеме арып.

Экибизни да башха
Сагъышларыбыз.
Тамчы тиеди ташха,
Анда къоя ыз.

Чёплеу башы кюеди,
Уллу кюн кибик.
Къач келирге сюеди,
Герхана кийип.

Окъа болуп жанады
Губу сокъгъан ау.
Узакъладан къарайды
Хар неге да тау.

Хар ким — кеси ийманы,
Сыйы, намысы.
Мен — анга да ийнанып,
Кёре барысын.

Алай, жанымда бир зат
Тюе туюмчек,
Мен болалмайма азат,
Салалмайма чек.

Сен асыры игиден,
Мен а — жангыздан...
Экибизни тюбетген
Кюле ызымдан.

1998 ж.

АРАБЫЗДА

Арабызда ушакъны,
Ой, сууутма, сууутма.
Кюзню жайгъа ушатып,
Ма мен алай турлукъма.

Айтма манга кечди деп;
Кеч — кетгенни жолуду,
Ныхытларым, тѣшлерим
Акъ гюлледен толуду.

Жюрегинге кысылсам,
Кюнден толады жайым.
Ой, мен тели, ырыслай
Билмей, аны да айтдым.

1998 ж.

ДЕР ЭДИМ

Озгъан кюнюнгию тюртюп,
Мени сайла дер эдим.
Алай сен — башха юйлю.
Мен кеч эдим, кеч эдим.

Ким насыплы, насыпсыз?
Базман — бек уллу алдау.
Излеп айлансам жарсыу,
Анга табылыр сылтау.

Мени сайла дер эдим,
Менден башха къойма жан,
Мени сайла дер эдим,
Мен тиширыу болмасам.

Кесим кёрмесем бетин
Ажымлыкъны, ачуну,
Жаным, къазауат этип,
Къайтып келип ачытды.

1998 ж.

СЮЙМЕКЛИК

Сюймеклик — элгенирге
Хазыр кѳанатлы.
Аны сурай келгенни
Этеди атлы...

Кюн кюледи, бийикни
Узагѳы — татлы.
Кѳызыл жыйрыгѳын кийип,
Ол чапды, чапды.

Кѳк гелеуню ийнакѳлай
Кѳызыу кѳучагѳы,
Гюл болуп, чакѳды алай,
Анга ушады.

Кюнмюдю ол, гюлмюдю --
Билгеним тѳйюл.
Алай ариу кюнлюмню
Емюрге сюйдюм.

Шош кѳарайма эргтеннге:
Келгени — жангы.
Ахшам атып кетгенни
Эрите барын,

Кѳаматады кѳзюмю
Чыкѳ — таза, ариу,
Тас этдим да тѳзюмню,
Тапмай бир кѳарыу,

Сен жашагѳан кюнлюмню
Айландым сурай,
Мен кѳргенме тюшюмде —
Ол ариу алай!

Анда — хар не да жууукѳ,
Кѳол узатханлай,

Хар нени алып, жуууп,
Кюннге атханлай.

Айланады суймеклик,
Кюн — анга къанат.
Ол къалмаз, дедим, кетип,
Кёзюнге къарап.

1998 ж.

КЮЛЕДИЛЕ ЧЕГЕТЛЕ

Не зат эсе да айтыр
Акъял этди да, жауун
Сен жолунгдан къайытыр
Эрттенни жууду ариу.

Ол жууду да юйлени,
Арбазланы, жолланы,
Сен келиринги суйюп,
Жылтыратды болгъанны.

Кюледиле чегетле,
Алада ойнайды кюн.
Сен арбазгъа жетерге,
Акъ чагъып турлукъду гюл.

Сен да, насып да бирге
Кирип келесиз алай,
Мен турурча ёмюрде
Насыпха ийнанганлай.

1998 ж.

СЕН ТЮЗ АЙТА БОЛУРСА

Сен тюз айта болурса,
Алай ийнанмайма мен.
Сен тасхадан толуса.
Мен а, турмай иймене,
Не излегеним баям
Болмазлыгъын да биле,
Дайым сени атынгы
Къошуп, этдим тилекле.

Кюлкюлюдю бу къадар.
Ол бир оюнчакъ болур —
Келе келтирип, алдап,
Къачып кетеди, къоюп.
Анга — оюн, манга — от.
Экибиз — эки жанлы.
Бир жанында — ойнай той,
Башхасы — жарлы, жарлы.

Сен тюз айта болурса,
Алай ийнанмайма мен.
Сен жанымы къоруйса —
Жангыз олду мен билген.
Ойнай эсе уа къадар...
Ол кеп кюнню ойнасын.
Мени, сени да алдай,
Алай эте айлансын.

1998 ж.

МЕН КЪАРАЙМА ЫЗЫНГДАҢ

Насып деген жулдузну
Менден арыды жолу,
Бар келишимни бузуп,
Мени барады кѳоюп.

Сен келсенг, келликди ол —
Мен билеме бир затны:
Кюн, туманнга бермей бой,
Жерни кызыартып жатды.

Ингирге кѳонар да ол
Къанжал тауну бетине,
Шошчукъ ариу ёчюле,
Кетер уя этерге.

Сени уянг, меники —
Экиси эки тюрлю.
Сен тебрегенде кетип,
Жюрегим кюйдю, кюйдю.

Анда кюйген кюн болур.
Сен келирсе жангыдан.
Жюрегим ачып, толуп,
Мен кѳарайма ызынгдан.

1998 ж.

НАСЫП ДЕГГЕН

Жамычы кѳанатынлай,
Женгил, жылы да болуп,
Мен айтама атынгы,
Жюрегим суйюп, толуп.

Алай, кѳоймай, ауана
Айланады ызымдан,
Мени кѳууа тургѳанла
Бютюнда бек кѳызына.

Иги болур тюз болгѳан,
Нени да билип этген,
Мен а чыкѳгѳанма жолгѳа,
Тынч сунуп былай кетген.

Жол жингириги — сейир.
Юч жол. Бары да — тасха.
Бири, айтсам кертисин,
Барындан да тюз, башха.

Алай аны сайлагѳан
Тѳере болурму манга?
Мен — кѳеп кере алданган,
Энди ийнанмам анга.

Жамычы кѳанатынлай,
Насып деген алайды.
Мен бек суйген атынгы
Ол кѳатлайды, кѳатлайды.

1998 ж.

ЭКИЛИЛИК

Башханы сую эсенг,
Анга къайда сёз?!
Башхагъа кюе эсенг,
Сора манга тёз...

Ётюрюк да, асыу дё —
Эки тюрю зат.
Экисине да жарсый,
Сен туююл азат.

Жанына соруу этген
Жангыз сен туююл —
Хар бери келип кетген
Келтиреди кую.

Жашау деген алайды
Жерни юсюнде.
Суу жагъаны талайды,
Кеси кючсуне.

Этейим деп, этмейсе
Сен манга жарсыу.
«Къайытмам», — деп,
кетмейсе —
Ол да бир асыу.

Алдай-алдай турама
Кеси кесими,
Башха жашау къурайма,
Бёлюп эсими.

Анда сен да — аламат,
Мен да — сейирлик...
Жаным этди къазауат,
Ары терилип.

1998 ж.

САНГА

Сёз керекли этмейди
Сени сабыр къарамынг,
Алай жабып кетмейди
Ол жанымда жарамы.

Дарман да жокъ, дары да —
Аны алып сау этер.
Ол, сау болса ахыр да,
Жанымы къоюп кетер.

Угъай, угъай, алай а —
Манга хыйны, от да не?
Мени кибик къалгъаннга
Бир башха насып тиле.

Насып дегенинг алай —
Кючден таныдым бетин.
Сени, мени да алдай,
Ол къалмаз ючюн кетип,

Мен тилейме — асыугъа
Ариу сёзле айта тур.
Мен жазама назмула,
Алада учады жур.

Алада — бар жарсыуум.
Алада — къууанч къанат.
Санга — мени асылым,
Жаздым аланы атап.

1998 ж.

ЭЖЕУЛЕН

Къайры эсе да ташайып,
Кёзкёрмезде айланганлай,
Жюрегим къалды ажашып,
Къарап, сени таныгъанлай.

Жашау, ёлюм да — экили.
Къайсы иги, къайсы аман?
Экисин бирге келтирип,
Къыйынмы, тынчмыды тургъан?

Экисини — эки бети.
Къарагъанынг а — жумушакъ.
Ёле болур къалгъан кетип,
Биз а турдукъ сакълап-сакълап.

Элтеди жол. Хар не да тас.
Жалан — эки да жолоучу.
Алагъа жокъ къуугъун не къарс,
Алагъа жокъду оноучу.

Барады жол. Эки къарам —
Саулай дуния сыйынып,
Тёгерекде — гюллю тала,
Чеги да болмай, къыйыры.

Батама мен кёзлерингде,
Къууанч тенгизде батханлай,
Сени айтхан сёзлерингден
Жангы, насып танг атханлай.

1998 ж.

ТУМАНДА

Тамблабыз — туманда.
Алай белгилиди ол:
Тарта-соза тургъанда,
Тас болуп къалады жол.

Сен алгъадан билгеннге
Мен а энтта тюшюнмей,
Сен ажашып келгеннге
Тюнюм туююл, тюшюм дей.

«Айырылыу ачыуун
Сынай келген бир онгмаз.
Къайры да элт къачырып,—
Терс башланнган тюз болмаз...»

Мен да аны билеме,
Алай,— сейирликди жан,—
Ол, тюшюне кюрешмей,
Сунмай нени да жалгъан,

Башын отха атады,
Анда да излей насып.
Кюн ашыкъмай батады,
Ол къайгъылагъа жарсып.

Туман, чарс да бир болуп,
Тамблабыз — эрттенсиз.
Алай — жүрегим толу.
Аллах этмесин сенсиз.

1998 ж.

АКЪ ЖАЗЫМ

Жокъду бир тюрлю бир жюк.
Ауурлугъ' а — бар.
Ол излеп келеди кюч,
Бир кюнде табар.

Шайтанлы болгъанды жол.
Кёрмейме бир зат:
Бир — ныхыт, бирде уа — кьол,
Бары да — азап.

Жаланда бирди дарман —
Сени ауазынг.
Ол — ёмюрлеге кьалгъан
Мени акъ жазым.

Акъ чагъар да бал эрик, —
Сёзлеринг — баллы.
Акъ кьанатларын керип,
Учар кьанатлы.

Алма терек агъарыр,
Къызарыр шаптал...
Жол алай тюрлю ары —
Бир кьыйын тапхан.

Алай анда жашайды
Сени ауазынг.
Ол насыпха ушайды —
Мени акъ жазым.

1998 ж.

СЕН КИРИП КЕЛДИНГ

Насып юлюш берликча,
Къарай кёзюнге,
Сёзюнг сыйлы белгича,
Алай кёрюне,

Къысылама жанынга —
Алай хычыуун:
Битеу манга болгъанны
Ала ачыуун.

Кюн келеди биргенге.
Къарайма анга.
Былай кирип келгенинг —
Бек уллу саугъа.

Ким да сунмай тургъанлар,
Мен сени кёрдюм.
Сен кирип келдинг алай —
Насыпдан ёлдюм.

1998 ж.

САУГЪА

Аллах жокъду дегенни
Акъылы да — чарс.
Ненча кере келдим мен,
Хар нем бола тас.

Алай — орналды атынг
Шор жүрегимде, —
Жаз келди, бюркюп, чагъып,
Кюнлюм бетине.

Ачымады эрттеним
Ийнаныу барда,
Сен бир келип кетгенли,
Къарай аллынга.

Ненча кере сакъландым
Мен ачыр жерде,
Дайым келдим ийнанып:
Аллахым — бирге.

Сени да ол кийирди
Ма жашауума.
Мени хар нем тас эди...
Сен — уллу саугъа.

1998 ж.

КЕСИНГ — ЖУУУКЪ

Кесинг — жууукъ, атынг а — узакъ,
Экиси да эки бёлюнюп.
Сен келдинг да, кюз бетин буза,
Манга бир сейирлик кёрюнюп.

Жукъу да, керти да — экиси,
Чулгъанып, булгъанып, къатышып,
Танг атханны ариу белгиси
Сайлады да жырын батышны,

Уллу кюнлей, сейирлик сезим
Башха антны гитчечик этип,
Мен, анга тюшюналмай кесим,
Шош барама ызынгдан кетип.

Уянигандан, тюшюнгден къайсы
Иги болгъанын билген — шукур.
Мен танымагъан биреу аны
Айтады да, къачады жукъу.

Жау чыракълай, кюеди бир зат
Жюрегими бек теренинде.
Манга келген жазыуну жаза,
Элейди мени элегинде.

Хар кимни кесича насыбы,
Тийишлисин табады адам.
Мени жюз жоллада къачырып
Айланган да ол болур, баям.

Терслемейме, терслемей сени,
Барады сёзюм, кюнлей батып,
Бирде тие, бирде уа кюе,
Ол турур босагъанга жатып.

1998 ж.

ЖИЛТИН

Тынгысыз, ачыкъ соруу,
Къызыулугъу да — алай,
Тёзалмай туруп, къоркъуп,
Секирип айтылгъанлай,

Къайдан келгени сейир
Этдире да тургъунчу,
Кесине жууап излей,
Жилтин болду да, учду.

Кюйдюрюрмю? — Кюйдюрюр.
От да, кюн да, жилтин да —
Ючюсю да сюйдюрюп,
Этдиле искилтин да.

Алай — отсуз жарамаз,
Кюнсюз чакъмайды тала,
Ала болмай, умут — аз,
Тартыла болмаз жара.

Жууап излеген жилтин,
Жулдуз болуп, къачды да,
Мен айтырыкъны элтип,
Дуниягъа чачды да,

Жюрегичге кюн тийди,
Ой, жылыта, эрите,
Мени да тели эте,
Сени ызынгдан элте.

1998 ж.

БАЯМ

Эки тенгден атлагъанды жол.
Сен билгеннге мен да юйрендим...
Ой, бир жукъ да сорма, айтма, къой —
Мен кесим къурадым кюйлэни.

Сен артха элтир жолну сакълай,
Мен а аны кюйдюре келдим.
Сен хар эрттени кёрдюнг акълай,
Мен а бир сейирлик сер эдим.

Баямны бетине къараргъа
Эсиме да келмеди мени,
Бир сылтау тюшер деп арагъа,
Ол мени хорлап кетер, женгип,

Мен аны сагъышын этерге
Билдим, билмедим деп да угъай,
Бир ал бурса адам кетерге,
Бошду, бош аны тыйып тургъан.

Санга ышаныуум дуния
Башында нени да хорлагъан
Кюч болуп, болуп манга уя,
Тюзетди да мени жырлагъа,

Жыр айтама. Сёзюм — къанатлы.
Ай да, кюн да мени жанлыла.
Дуния затладан бек татлы —
Келе келип, сени таныгъан.

1998 ж.

АРИУ СЮЙДЮНГ

Кёп турлукъ болмабыз биз бирге :
Жашау — къанат къакъгъанча бир зат.
Алай, жетер кибик ёмюрге,
Сен мени ариу суйдюнг, азат.

Жалан манга деп туугъан кибик,
Алай келдинг, кюнню кюлдюре,
Къууанчым мени алай бийик,
Сен элтдинг да ариу кюнлюмге.

Санга дери мен бир такъыйкъа
Жашамагъанча, алай сейир.
Сен келесе мени аллыма,
Жер адамы тюйюл, сен — Тейри.

Сени кёргеними къууанчы,
Сакъ жауунлай, жууду жанымы.
Мен билмеген тасханы ачып,
Тансыкъ этди ауар тангымы.

Мен, сенден санга дери келип,
Жылланы тубешиуле этип,
Шош санайма: «Бир, эки, юч...» — деп,
Сен не мен къалгъынчыгъа кетип.

Кёп турлукъ болмабыз биз бирге :
Жашау дегенинг — учхан атлы.
Алай, жетер кибик ёмюрге,
Уллу суймеклик бизни тапды.

Акъ танглай, чапды аллыбызгъа,
Кёк жауунлай, талагъа жатды.
Ол, келип туруп ызыбыздан,
Кюн болуп, экибизге батды.

1998 ж.

СЕН САУЛУКЪДА

Болгъанымы тас этип, сюелсем,
Сен саулукъда, мени хар нем да бар.
Сен болмайын, къара кюнню кёрсем,
Жюрегими къула жели талар.

Сен саулукъда, мени нем да иги,
Санга къарап, жылынама отха.
Мени хорлап къояр жашау тиги,
Жан къыйырым, сен къатымда жокъда.

Сен саулукъда, барды къоркъур затым,
Тас этсем да сенден къалгъанымы.
Сен болмайын, къалса уа танг атып,
Унутурма, сенсиз, къайдагъымы.

Сен барлыкъда, мени жырым болур,
Кюйлерим да ийнарлагъа ушап,
Сен саулукъда, мени нем да толу,
Сен болмасанг, — мен жолуму бошап.

Сен саулукъда, мен эркеме, эрке,
Къууанама, ауазынгы эштип,
Андан ариу бир зат кёрмей келдим,
Аны эштсем, кечмезими кечип.

Сен саулукъда, ой, насыплыма мен.
Къызгъанмасын сени манга Аллах!
Сен болмасанг, мен бу жолну келмем,
Мени сакълар дуния башы палах.

Сен саулукъда, хар нем болса да тас,
Аны унутдуруп сени атынг.
Сен болмасанг, кюнюм, кечем да — чарс,
Къалмаз мени ма бу дерге затым.

1998 ж.

АЯКЪ АЛЫУУНГ

Аякъ алыуунгдан таныдым,
Келиринги суйюп, къууанып.
Ол алай тирилтди жанымы,
Буз да, къар да эрип, ууалып.

Тереземи къагъады аяз,
Кюлдюреди къышны эрттенин.
Къадарым, ариу жазыу жаза,
Жанымы къанатлы этгенли,

Сени атынг — дуния къууанчым —
Анда барды мени тынчайтхан,
Эсгериу да, хар не да къачып,
Манга жыр да, назму да айтхан.

Ариу кёкча, кимге да ачыкъ,
Жаным алай чууакъ, къанатлы!
Сенден салам айта, аязчыкъ
Келе келип, терезе къакъды.

1998 ж.

КЕРТИ

Керти къайда да керти,
Ачы эсе да.
Ол не жолланы келди,
Къачып келсе да!

Ой, жиляйды эшикде,
Улуйду алай,
Келе келип кечгиде
Жангыз къалгъанлай.

Кертини да кертиси,
Жанымы ашай,
Къапдыра манга исси,
Жашайды алай.

Кесин суюгенча, адам
Суюмейди жанны.
Сени уа, суюдюм, баям,
Унутуп аны.

Мен излейме кесиме
Игини алай,
Сенден башка, эсиме
Зат алмагъанлай.

Сен келтирген асыуну
Келтирмез бир жан.
Бу кертилик жарсытып,
Айтама андан:

«Кесим ючюн суюдюм,—
деп,—

Сайладым сени,—
Хорлап чыгъар ючюннге
Ауур кечени».

1998 ж.

КЮБИОРЧЕК

Сени кёлюнг — кюбюрчек.
Алай ачарыкъма мен.
Манга жокъду марда, чек,
Къойчу, къой мени келме.

Ачарма да, ачхычын
Тас этерме эрттенге,
Сен болмазча къачхынчы:
«Кетейимми?» — дегенде.

Ийдем сени, кюбюрчек
Мени болуп къалгынчы,
Мен, сени излеп-излеп,
Келип турдум, тапхынчы.

Кюбюрчек — сени, ачхыч
Къалды мени къолумда.
Сен кеталмайса къачып,
Ой, тургъанма жолунгда.

1998 ж.

МЕНДЕН БЕК СЮЕРГЕ

Менден бек сюерге да кыйынды...
Тюз байрамча — сени къарамынг.
Биз келген жол чеги, кыйырыды
Чыммакъ-акъ бла къаппа-къараны.

Биз андан ётерге да болурбуз...
Сен излейсе сылтау тыяргъа.
Мен сокъур насыпны да къорурма,
Шо мени тыярыкъ — кыйяма!

Менден бек сюерге да кыйынды...
От жанады — тутдум къолуму,
Аллахдан тиледим: «Сен сыйыр да
Насыпны, ал мени онгуму.

Мен тели болургъа жетишгенме,
Кетмесе бу кыйгъы жанымдан.
Гюняхлы тарлагъа жол ишлейме —
Бир айынды анда танылгъан...»

Менден бек сюерге уа...
кыйынды.

СЕНИ КЁРГЕНИМДЕ

Мени тенгли ачмагъан жанынгда
Не букъдуруп айланнганынг баям.
Мен турама десем да жангыла,
Анга сылтау топпа-толу, тамам.

Сени кёргенимдө, толкъун болуп,
Келеди да бир сейирлик сезим,
Мен насыпдан, къууанчдан да толуп,
Дунияны унутама кесим.

«Насыплыла сокъурдула», — дедим.
Анга ийнанмазлыкъ да табылыр.
Мен аны кесимден сынай келдим,
Къайтып-къайтып турсам да абынып.

Кёп затына тюшюнмеген болсам,
Сейир тюшлей, кетип къалса жашау,
Мен бу жерни, хар неми да къойсам,
Сен ызымда къалгъан эсенг, мен — сау.

1998 ж.

СУРАТ

Суратынга къарайма.

Ауазынг

Андан айырылып, келди манга.

Аман тюшден къалгъанма аязып —

Мен тынгылап турама сакъ анга.

Андан ариу жыр жокъ дунияда,

Къарамынгы этеди жумушакъ.

Жарсыуларым эрийдиле анда,

Умутларым а, сен саудача, акъ.

Манга сенича къарагъан къайда?!

Сенича сюяллыкъ да жокъ мени.

Сёзюнг учду аяз къанатында, —

Аны алай игиди келгени.

1999 ж.

Акъ чакъгъан
болур балли ...

КЕЗИУ

Чёплеу баш кюнню ызындан
Айланган кибик,
Аны сап-сары жырындан
Мен жыйрыкъ кийип,
Келеме, кюнню кюлдюре,
Сени аллынга,
Назмуну, жырны сюйдюре,
Айта, сагъына.

Жашил туман төбенлейди
Таудан агъачха,
Алып, жумушакъ бөлейди
Хар нени къачха.
Кюн анга къарап турады,
Сора, сагъая,—
Жайны кетмезлик сунады!—
Айтчы, Акъ къая.

Кезиу эсе хар келген да,
Кимге айтхын дау?
Къаягъа минген, эннген да —
Бирди, бир жашау.
Аны кёрюп, ажашханма:
Къайсыды иги?
Мен керек жолну тапсам да,
Ол булур тиги.

1998 ж.

АКЪ КЕМЕЛЕ

Акъ кемеле къачхандыла тенгизге.
Ай да сакъды, тас болмазгъа кюреше.
Бу дуняда бир кѣпдюле тенгсизле —
Жангызлыкъ бла кесимчилик юйлеше.

Тау артына кюн ырахат батханда,
Чал толкъунла жатадыла жагъагъа...
Бу жашауну балын, тузун татханла
Не айтырла насып тартхан багъагъа?

Жангызлыкъны оту алай тюрлюдю —
Жана кетип, сурат болуп къалгъанлай,
Ёмюрлени бошалмагъан кюю да,
Анга тийип, андан мылых алгъанлай.

Акъ кемеле къачхандыла тенгизге,
Ажымлыкъны жолун кесип келирча.
Бу дуняда бир кѣпдюле тенгсизле,
Жулдуз болуп, жауун болуп, эрирча.

1998 ж.

АТА ЖУРТ

Къара ташда къол ызлары
Къалып, алай кетгендиле
Жашау жолну ызлагъанла.
Аны саугъа этгендиле.

Хуна ташла, акъ къалала —
Журтну теренине кирип,
Тау бетледе орналгъанла,
Жел да, кюн да бирден тийип, —

Ата-баба къойгъан насып
Жууукъ болуп таулу жаннга.
Айланганда кюйюп, жарсып,
Жукъ жетмейин турду анга.

Узакъ ёмюрню ай тийип,
Къарла жатып, солугъанла,
Кетгенлени сёзю кибик,
Тазадыла бийик таула.

Бизге журтну сайлагъанла —
Чарсха кетип, тынчайгъанла,
Таудан тюзге къарагъанла,
Таугъа тенг эдиле ала.

Къанынг тарта болур къаннга, —
Жюрекле, сёзле да бийик
Ата журтха элтген жолла —
Алагъа кюн кёзю тийип.

1998 ж.

ТЮШ

Тал терекге такъгъан жарсыуум
Жауун тамчы болду да, тюшдю.
Жер, кесине ала, жарсыды:
«Ётюрюк кёре эдим тюшюм».

Ол тюшюнде кёргенди жазны
Алма тереклени чакъдырып,
Ким эсе да къууанчын табып,
Аны ары, бери чачдырып.

Кёкге чыкъгъан акъ булут болуп
Жерге тюшген алакёз гюлле,
Жер да, кёк да къууанчдан толуп,
Анга къарап, кюн кёзю кюле.

1998 ж.

САКЪЛА

Жашап тургъаны къадар,
Келликди деп насып танг,
Алай барады адам,
Алай кечинеди жан.

Ол ийнаныу, керти да,
Жюреклени толтура,
Насып юлюшлю этди
Келгенлени жол сурай.

Ала сынагъан сезим —
Такъыйкъагъа келгенча,
Бир кётюрюп, бир эзип,
Башха таудан эннгенча,

Бир болжаллы, заманлы,
Чалдиш этип, тыймазча,
Излеп, табып амалын,
Ууучунга жыймазча.

Балхам кибик, сериуюн,
Жюреклени ийнакълай,
Аны алай келиую.
Кечиндик аны сакълай.

1998 ж.

КЕТДИ

Файгъамбарны ызындан баргъанча,
Терилип, кетип барады ол.
Сюйгени босагъада къалгъанды.
Бошалып къалыр дегенча жол,
Къайгъылыды.

Жууапсызды ай да.

Ол кюледи булут ичинден.
Тыйгъысыз да, мардасыз да жайды —
Анга хыйны отну ичирген.

Жалгъан жолну къайгъысы тамамды,
Ол барады чимдий, ачыта.
Анга ийнанган алай аманды —
Ойнай келип, къууа, къачыра,
Биргелик,

къаршы жаулукъ этгенча,

Аты — жууукъ, кеси уа — энчи...
Ол кетди, таудан аууп кетгенча,
Белгисизге бола келечи.

1998 ж.

АКЪ ЧАКЪГЪАН БОЛУР БАЛЛИ

Жылкычы кыуш кычыра,
Кече шургулу эди...
Мени ары ашыргъан
Узагъым туююл эди.

Саугъа угъай, бергени
Ачы жабышмакъ эди.
Насып излей келгенни
Алдагъан а — хакъ эди...

Билип, билмейми этди
Ажымлы, жарлы да,
Тюе, туюдюре кетип,
Болмай бир жанлы да,

Белгисизлик инжилтген
Сезимге тюшюнмей,
Аны къара кечеге
Узатды, тюшюрмей.

«Насыпмыды бу? — дедим, —
Огъесе жарсыуму?»
Мен тангнга келе эдим,
Ол табар асыу деп...

Алай узунду кече,
Тауусула билмей,
Къайгысы манга кече,
Кеп турады иймей...

Акъ чакъгъан болур балли...
Жылкычы кыуш, къонма.
Сен аны къагъып алып,
Тюз менича, жойма.

1998 ж.

ТАУ СУУУ

Кюн къарайды бийикден.
Тау суу алай тазады —
Таудан тюзге ийилип,
Кюмюш ызын жазады.

Анга къарап, кюледи
Ойнай тургъан сабийчик.
Кюн да анда кюеди,
Андан себиледи чыкъ...

Жан тазалыкъны анга
Ушатады тамата,
Алгъыш аякъны алып,
Жюрек сёзлерин айта.

Ёле туруп узакъда,
Ненча ахлум тиледи;
Ол тау суугъа къапланып,
«Бир ичер эдим», — деди.

Ах, санап саны къайда —
Сёз кезиуом бошалып...
Анда жууунган айны
Жез челегине алып,

Тёшню барады къызчыкъ.
Ол кюнлюмде жашайды.
Челегинде чайкъалгъан
Жулдузлу кёкде айды.

1998 ж.

КЕРТИНИ БЕТИ

Кертини бети — таза,
Сабий кёзлерича.
Мен алагъа къарасам,
Санга тёзерикча
Кёрюнеди. Ах, кюнюм,
Мен нечик телиме:
Жюрегим жанып, кюйюп,
Ол отда эримей
Къалырма деп, ийнанып,
Таш къармай турама.
Жанымы сермеп алып,
Башха зат сурамай,
Келдинг да, бир — кюн болуп,
Вир а — чыкъ тюшгенча,
Жюрегим толуп-толуп,
Тюн угъай, тюшгеча
Къарай эдим, насыбым
Бир да кетмезликча,
Сен болгъанда къатымда,
Жер да тепмезликча.
Алай сунуп, къоркъурум
Келмей бир затдан да...
Къарасам — жаным къуру.
Къаллай танг атханды!

1998 ж.

ОЛ САҚЪЛАСЫН

Жунчуп келген келечи
Къакъгъан кибики эшикни,
Сёзюнг, кесинг да энчи —
Билип эдинг келликни.

Мен а эки кёзюнгден
Башха кёрмедим бир зат.
Къайгъыларым юзюле,
Жаным да бола азат.

Уча эдим, насыпны
Кёлю таркъаймаз суна,
Болалмадым басымлы,
Кесими жолгъа къурай.

Жаным ачыкъ болгъаны
Энтта къапды, ачытды.
Ол сен манга къойгъанны
Сермеп алып, къачыртды.

Кюеме да, ёлмейме,
Не этерим — Аллахдан.
Мен бир жол да кёрмейме —
Ол сакъласын палахдан.

1998 ж.

ЖЫРЛА, ОМАР!

Жарыкъ кюннге, кыйын кюннге да — билек,
Ёмюрлени тасхалары сыйынган —
О, халкъ жыры — чагъа баргъан акъ терек,
Дуня сыйы жеталмагъан сыйына.

Анда — нартла айланган жолну бети,
Ата-баба жылыуу кибик, татлы.
Таулуланы тау башлагъа тенг этип,
Аны Омар алай тап, ариу айтды.

Шукур болсун Къарачайны, Малкъарны
Тарых жолу жашап тургъан жырлагъа!
Ёчюлтмейин, тас этмейин, аланы
Таулу халкъым кюрешеди жырларгъа.

Эски жырны айтады Отар улу.
Жыр, къарындаш, эгеч кибик, багъалы:
Ол келтирген жан ююш алай уллу —
Бирге эте эки ёмюр араны.

Жаннга жетген жырдан ариу жокъду зат —
Балхам болуп, дарман болуп къалады.
Заман чекден, дуня чегинден азат,
Ол илхамын ата ташдан алады.

Басхан ауuzu — суугъа айтхан кюйлерин,
Къадар этип, жюрегинге тюйреген:
«Саулай миллет сюер Аллах суйгенни,
Жырла, Омар, жырла, жаным, сен», — деген.

Жырла, Омар! Къууан жангы эрттеннге.
Алгъыш эте жашайды санга халкъынг.
Сени кибик, анга жумуш этгенни
Бир заманда төленмесе да хакъы.

Ниет хазна — миллетни миллет этген.
Жыргъа ие — учундура тургъан жан.
Ариу ёнюнг дуня чарсын эритип,
Жарыкъ болуп ата тургъан жангы танг.

Жырла, Омар! Тынгылайдыла таула,
Къююнлары — жашил этекли къюнлюм.
Сени барынг — барыбызгъа да саугъа —
Мен ол шартны айтып къояргъа суюдюм.

Жырла, Омар! Жырынг — учхан къанатлы,
Кюннге учуп, Тейри къылычны жетсин.
Адам сайын халкъынг алгъышын айтды,
Аллах аны санга тийишли этсин!

1999 ж.

ЖЕЛ

Палахха кьала эди
Жел, асыры кюйгенден —
Келтирип ата эди
Салам башлы юйлеге
Акь булутну журунун,
Суймей, жюрек суурун...

Палахха кьала эди
Жел, асыры кюлгенден —
Баш аула ата эди,
Кьошулгъанда суйгенле.
Тойлада уча эди.
Жер анга кьучакь эди...

Палахха кьала эди
Жел, кырдыкда сюзюле,—
Уяла бара эди,
Толкьун-толкьун юзюле.
Юзюле да, кьошула,
Не кьайгъы да бош суна...

1998 ж.

КЮЛЕДИ ИНГИР

Кюн тууушда олтуруп,
Кюледи ингир.
Берекетден толтуруп,
Къач алай келир.

Будай сабан чайкъала
Аяз къойнунда,
Бар азабы кеч къала
Къайгъы жолунда.

Чеплеу башы — сап-сары,
Эришип кюннге.
Кёз къыса, кюле, жарый,
Ойнай, тёгюле.

Тагы суучукъ чабады.
Аллында — жомакъ,
Излегенин табарча
Ол, сурап, жокълап.

Уллу тенгиз — умуту
Тагы суучукъну...
Къайгъы, къаугъа унутул,
Бар эте жокъну,

Алай келеди ингир,
Къууат алдыра,
Келе туруп кёргенин
Эсде къалдыра.

1998 ж.

СЮИДЮ

Бир кѳргенлей, сюдю да,
Учуп кетерик кибик,
Сууаплыгын, кюйюн да
Бир башха жары ийип.

Къагъанакълай къарады,
Дунияны тансыкълай,
Кѳз кѳрмеген арада
Биргелик отун жакълай.

Къулач керип, тепседи,
Тауну, тѳшню кюлдюре,
Къууанчы бир кѳп эди —
Ырыс эте, кюлдюре.

Кюнню ызындан кече
Келгени тѳре эди,
Ачыудан жыргъа кѳче,
Ол алай ѳле эди.

Эрттенликни чарсында
Эхчей эди бир сезим.
Ол сезимни къарсында
Тас болуп къалып кеси,

Тепсей эди жюреги.
Билеклери — къанатла.
Ол жулдузну кюерден,
Я амин Аллах, сен сакъла.

1998 ж.

ТЕПСЕУ

Черекни да ёрге бардыргъан,
Умутлагъа къанат алдыргъан
Бир уллу кюч туууп жанында,
Атлай суйгенини аллына,
Кюн кёзю да тийип бетине,
Жыр да, къарс да, аны элтирге
Къучакъ керип, уча, тарала,
Башлыкъ къанатына тагъыла,
Сериуюн аязлай — баргъаны.
Жюрекге тие, сылай аны,
Бийиги да бек бийик болуп,
Жарыгъы да, нюр болуп, толуп,
Тепсеучю жаш тепсейди алай,
Насып жаратыла тургъанлай.

1998 ж.

ЫННАМ

Этеги, жени да юйрете,
Ыннам айлана эди юйде,
Мюйюште намазлыкъ тагъылып...
(Башласам ыннамы сагъынып,
Бары да тюшеди эсима,
Мен саугъа этеме кесиме.)

Къызыл минчакъларын да санай,
Бир ёмюрге ма бир кёп сынай:
Беш къарындашха кебин бичген,
Бушуу черегинден суу ичген,
Алтынчысына тилек эте,
Тургъанда дуниядан кете...

Чыдамлыгъын ол сауут этип,
Эр кишича, алып сал элтип,
Киши жери бой салдырмагъан,
Ёксюз болуп, ол къалдырмагъан,
Барын да жанына жыялгъан,
Кёп кере ачыуну тыялгъан...

Жыл, ёмюр да ётгенден сора,
Аныкъыма, десем, сорсала,
Башха тюрлю кёрдюле — ариу,
Кесин, ишин сагъына, жарый...
Келини атындан къаргъаннган,
Бир ариу, сейир эди ыннам.

1997 ж.

КЕЛИП

Къарны акълыгыча, белгили,
Сууну тазалыгыча, баям,
Эрттенлик алай келе келип,
Хар нени да къучакълай, аяй,

Сары къаяны бийигине
Къысылды да, андан къарады,
Сап-сары кюнню тийгенине
Къууана, жарыта алайын.

Чыкъ ойнайды кюнню кезюнде,
Иймене, къарайды ёрлеге —
Ол тургъанда кюле, тегюле,
Не дейдиле аны кергенле?

Ах, дуня къууанчны чеги!
Санга марда салгъан да — ауур.
Аны билип, тюнене кече
Тереземи тюйдю сакъ жауун.

Анга эшик ачаргъа чабып,
Восагъада къалгъанды жаным.
Кюн кезю келип, аны табып,
Биргесине барады жанып.

1990 ж.

ЧЕГЕТ — ТУУРАДА

Уятыр, бугъар сылтау
Изледи да кюн,
Жарыкъ болуп тургъан тау
Къашларын тюйдю.

Баям, билмечи сунуп
Кюнлюм бетлени,
Алагъа, этип журун,
Берди бергенин.

Атам къарайды къачха.
Чегет — туурада.
Анда къаштйю агъачла
Этек букъдура.

Тепсеген, кюлген да жокъ,
Кетип тѳбенги,
Къаралып барады жол,
Бузуп тѳрени.

Кюзню, къышны чеклери
Жалан эм къара.
Мени ачыу этгеним —
Ол салгъан жара.

Бу жол бла жаз кюнде
Бара эди къыз.
Ой, ызындан бюгюле,
Сууда ызлай ыз,

Тал терек къарай эди
Къызгъа эм кюннге.
Къыз чачын тарай эди,
Ышара, кюле.

Тойчу жаш келе эди,
Тагъа ийнарла...
Ол эртте-эртте эди,
Насып болгъанда.

1998 ж.

ТОЙЧУ

Аякъ алгъаны — женгил,
Барады тойчу,
Аязны къуууп, женгил,
Аллында учуп.

Ышарады табийгъат,
Кёгергенди жер.
Къанатлы, къагъа къанат,
Булутну жетер.

Къая къарайды сабыр,
Къалауур итлей.
Аяз да, окъа табып,
Гыллыуча ишлей.

Жазгъы кюнню къучагъы
Ачыкъды алай —
Тойчу, келип учары,
Аякъ алгъанлай.

Аяз, кюн да сыйынып,
Келгенди эрттен,
Къышдан оноу сыйнырып,
Олду иш этген.

Алгъыш аякъ — къолунда,
Тамата — жарыкъ.
Ол жүрюген жоллада
Энтта кёп барлыкъ.

Аяз бла эришип,
Тепсейди таулу,
Къарс тауушну кюн эштип,
Баталмай турду.

1998 ж.

ТАС ЭТГЕНДЕН СОРА

Сюйгенин тас этгенден сора,
Бир жазыкъ болгъан эди къоншум.
Ызына бурулуп, тарала,
Айта эди: «Кюйгенди къошум...».

Къарай келип, ууакъ-тюегин
Тапханда халат хуржунунда,
Жиляй эди: «Былай кюерин
Билсем, тийдирмез эдим жукъгъа».

Иги, аман да кёрюп, алай
Жашай эди бу эки адам.
Бир танг атып, бир кюн батханлай,
Кетип къалды отуз жыл тамам.

Кетгенге, къалгъаннга да къыйын,
Жашау дегенинг — къакъгъан тирмен,
Адамны къадары эм сыйы
Бир ёмюр кесегине кирген.

Андан бери ненча жыл ётдю.
Башхагъа тюбегенди къоншум.
Жангызлай нени да кётюрген
Къыйынды — ол къурайды къошун.

Аны жанында келген адам
Насыплы, насыпсызмы болур?
Жангызлыкъ бир къыйынды, баям,
Ныхытлыды, тёшлюдю жолу.

Капекни эки жаны кибик,
Жашауда хар не — эки бетли.
Сынаргъа, къыйнаргъаamy деди,
Аллах бизге аны да берди.

1998 ж.

ЭКИСИ

Агъаргъан бийикледе
Тасха да бийик.
Алагъа тие эди
Кюн кёзю келип.

Акъ бийикни къарлары,
Къызыуу кюнню —
Этедиле араны
Бир сейир тюрлю.

Экиси да — эки чек,
Къамата, кюе.
Акъ тау бла чууакъ кёк
Бир бирин суюе.

Акъ тауда танг атады,
Учады атлы.
Къучакъ керип, батады
Кюнню къанаты.

1998 ж.

ЖАНЫМ

Кечеге букъгъанды жол.
Кёрмейме бир зат.
Гъаршлада ойнайды той,
Жан анда азат.

Термиледи бийикге,
Ашыгъады ол.
Аны ары элтирге
Къалайдады жол?

Мени этгенди жарлы,
Мен суйген — шошлукъ.
Кимге баргъын тарыгъып —
Тойчуду къоншум.

Той да, ачы жара да —
Экиси бирге.
Турадыла кюй айта
Келген ингирге.

Тойну, къарсны къуугъанла
Узакъда, кенгде.
Къууанчха деп туугъанла
Табарла тенгле.

Кечеге букъгъанды ай.
Кёрмейме бир зат.
Жанымы къармай-къармай,
Болмадым азат.

1998 ж.

ЭНТТА КЕЛИР ЖАЗ

Санга тынчды — сен кетип,
Мен а — сакълагъан,
«Ой, келликди, келлик», — деп,
Жолгъа къарагъан.

Аны балын эм тузун
Билир сынагъан.
Сакълагъаннга жол — узун,
Олду къыйнагъан.

Ай да — аны шуёху,
Кюн да — кюндеши.
Экиси да жокълукъну
Эки юлешип,

Бирин — жукъусуз кече
Ушакъ нёгери,
Сагъышы анга кёче,
Анга — тегери.

Бирсиси — узакъ созуп
Кюнню мардасын.
Жюреги анга къозуп,
Ачий жарасы...

Сакълагъаннга къайытсын
Амалы болгъан,
Аны былай сакълатып,
Жангызлай къойгъан.

Терсликлени бийиги,
Гюняхы, оту,
Ненча жанны терилтип,
Кюйдюрюп къойду?!

1998 ж.

ЭРТТЕНЛИК

Бар палахны жыкыгъанча,
Кюле келеди эрттен,
Акъ назмугъа, жыргъача,
Хар неге къууанч эте.

Быллай кюнде гюняхды
Эсин гурушха бёлген.
Тау да акъды, гюл да — акъ! —
Къууана келсин келген.

Кюнчыгъышдан келеди
Сюйюнчюлюк атлысы,
Кюн элекде элейди
Жерни жети къатысын.

Дунияны къууанчын
Марал жауун этгенди...
Ой, жарсыма сен, ачып —
Ол тюнене кетгенди.

1998 ж.

УЯ

Жюрегимде уя ишлеп,
Жашайды умут.
Аны билип,
                  соруп,
                          эслеп,
Келгенди кьуууп,
Жауун эсе, жел эсе да,
Мен билмеген зат,
(Алай келеди, келсе уа!)
Болалмай азат
Ол сейирлик азапдан,
Кюеди жаным.
Алай болур ажашхан:
Тас этип, табып.
Сен кьарайса кюзгюге.
Анда уа — туман.
Унамайын кюерге,
Этеди тырман
Жан эсе да, кюй эсе да —
Санга байланган,
Келип кьалгъан кюз эсе да, —
Мудах айланган.

1998 ж.

САГЪЫШЛА

Ариу ингир келгенде,
Не затха да жетесе,
Къууанч эте, элгене,
Къайры болса кетесе.

Алай сейирди, сейир:
Эсгериуле алсала,
Мени ата юйюмден
Башланадыла ала.

Жашаууму экиден
Асламы ансыз кетди.
Алай энтта эсеме
Ол арбаз, ол юй келир.

Анам ишин этгени,
Тангда эшик ачханы...
Ол арбаздан кетгенли,
Бизден насып къачханы.

Анам алып этгенни
Татыууча жокъ татыу.
Аны алай кетгени
Барыбызгъа да — ачыу.

Къабыргъа къоншум атын
Ол ёлген кюнде билди.
«Келин» дегенден башха,
Анга ким къалай деди?!

Анамы ариу аты
«Хангй» деп жырлай эди.
Замансыз кёрге жатды —
Тылпыуу жарай эди.

Ана саулукъда кёлюн
Алалгъаныбыз да — аз.
Ол бизден кетсе, ёлюп,
Ол кюн бошалады жаз.

Ол сыйген къара эрик,
Ой, ненча жыл чакъмады,
Эси ёлгеннге кетип,
Ол да тынчлыкъ тапмады.

Энди башха тиширыу
Айланады арбазда.
Этмейме мен кёлкълды
Ол адамгъа бир аз да.

Ол ёлтюрген анам жокъ,
Ол ёчюлтген отум да.
Мени да сыйлайды ол.
Жокъду анга сёзюм да.

Атам — аны кьолунда.
Онг берсин Уллу Аллах.
Ала жюрюгея жолдан
Кенг болсун, узакъ палах.

1998 ж.

БИРГЕНГЕ

Алай тынчды да, андан
Къарайды адам артха —
Кете туруп да жардан,
Биргенге къалгъан затха.

Эси кесинден онглу —
Алай жашайды адам.
Аны — кёкледе жолу,
Кёлю уа — жерде, баям.

Билек болуп, жабышхан —
Аны иги къуууму.
Къумлу жолда чабышхан
Кюн жауунда жууунду.

1999 ж.

ЭКИСИ

Аллахым да — жүрекде,
Аманым да — жүк эте.
Экиси да, юйрете,
Барадыла, жол элте.

Сокъур кезге да туура:
Жашау деген терсликде
Кюн сайын турду тууа
Соруу, тынчлыкъсыз эте.

Суусапдан кюе болур —
Айтылгъаны кетмейди —
Жууапсыз къалгъан соруу.
Киши жууап этмейди.

Батыр, кърккъакъ да кърген,
Къарап тургъан жамауат
Аны изледи кекде.
Кег' а, болуп жети къат,

Айырады тюзлюкню,
Ийне кезден жан ётсе,
Жашау жолу юзюлюп,
Биреулен жардан кетсе.

«Азатлыкъ!» — деп кычыргъан
Неден болады азат?
Адамны таргъа тыйгъан —
Эркин айланган азап.

1999 ж.

ИЙНАНЫУ

Ийнаныу бошдан туююл.
Анда да барды тасха.
Кюнлюм къалса да кюйюп,
Ийнанмай болмаз жазгъа.

«Мындан ачы не болур?» —
Деген оюмгъа келсем,
Айтама къоркъуп-къоркъуп:
«Аллах, кеч, мен терс эсем.

Сакъла сен аманынгдан.
Нем да — санга аманат».
Сюйгенин ашыргъаннга
Энтта кёпдю къазауат.

Ол болса — тюзлюк ючюн.
Тюзлюк къайда да жалан.
Кереленеди кючю,
Болмаса кюреш жалгъан.

Эталмайма жаныма
Игиликни да, къоркъуп:
Гюнях бети танылса,
Насып къалады онгуп.

Ийнанама къадаргъа.
Кечсин мени кечерик.
Мени кибик къалгъанны
Энтта кёпдю чегери.

1998 ж.

ЖАН ДА
КЪАНАТ КИБИКДИ

Оноуума табылмай,
Ары-бери тентирей,
Жолу манга табынмай,
Мен да болмай элтирге,

Сары төшден къарайма
Къула тюзде жаныма —
Мен кесими марайма,
Умут эте, жангыла.

Кеси кесими сүймей
Тургъаным да кёп болду,
Алай, кесиме күймей,
Сагъат турмадым толу.

Жан аурутуп къарайма
Сары төшде кесиме:
Мен да кимни алдайма —
Топпа-толу эслиле?!

Бек башындан сени да
Кесим ючюн изледим.
Сен ашыгъып келгенде:
«Кетме! Къал!» — деп, тиледим.

Жан да къанат кибикди, —
Аны жел элтип кетер.
Аллай уллу бийикни,
Билмейме, ол не этер?!

1998 ж.

БОСАГЪАДАН АТЛАДЫМ

Босагъадан атладым —
Кюле эди эрттенлик,
Шаудан суугъа къапланып,
Сора саулукъ-эсенлик.

Шош шыбырдап атынгы,
Сагъайта эди мени,
Дыгъылыма къатылып,
Шош кете эди кери.

Кюлгени уа, кюлгени! —
Алма терекге бугъуп!
Саулай элни, тийрени
Къызлары, анга къозуп,

Жылтырауукъ челекле
Тагъып къылычларына,
Кюнлюм бетден чегетге
Ашыгъышханларында,

Шауданда кюле эди
Ойнай тургъан эрттенлик...
Сен мени сую эдинг.
Сейир эди кетгенинг...

1998 ж.

АЗАП

Жангызлыкъны тенгизине
Батады азаплы.
Сезим да, жан да эзиле,
Жашау — къара атлы.

Къарады бюгече кече,
Мудах боллукъду танг.
Ачыу, мени эхчей-эхчей,
Жюрегиме батар.

Ах, ол жюрек болурму да?! —
Ол таш боллукъду, таш.
Ол жарсыудан толуду да,
Хар не да бюгюн тас.

1998 ж.

ЧУУАКЪДЫ КЕК

Чууакъды кёк.
Ауушладан
Ауады буу.
Кюннге къарап,
Къууушладан
Ичеди суу.

Барады буу,
Туякълары
Къанат болуп,
Аны къууа
Келгенлени
Жолда къоюп.

Мюйюзлери —
Накъыш, алгъыш
Байланнганлай,
Кюйюз этип
Жерни, алай
Атлагъанлай.

Барады буу,
Кёкге жете
Ёхтемлиги.
Жанады дуу,
Аны кёре,
Кюнню бети.

Чууакъды кёк.
Ауушладан
Ётеди буу.
Таурух да кёп,
Жомакъ да кёп,
Жашауду бу.

Тауну, жерни
Тюе келген
Ёзен жели —
Аны жетер
Акбыл этген —
Тели, тели!

1998 ж.

СЮЙГЕН, СЮЙМЕГЕН

Аллах игилик этер
Деп, кеседиле кьурман.
Тилеги алгъа жетер,
Гюняхсыз эсе туугъан.

Неге керекди анга
Аллахны кечгинлиги? —
Аныча таза жанны
Белгили энчилиги :

Къадар этдирмез гюнях,
Жолу, къолу да — сыйдам.
Жюрегин, жанын кыйнап,
Жолукъмаз борбай кыйгъан.

Ассы болургъа, дауу
Жокъду аны Аллахха —
Этдирмейди ол дауур,
Тюбетмейди палахха.

Жолу кыйнагъан — башха.
Босагъа таш — учхара.
Хар неде да — бир тасха.
Анга эс этип къара.

Туугъан жанлагъа насып
Бералмагъан къадарны
Сейир кючюне жарсып,
Адам атлады жарны.

1999 ж.

БОРЧ САЛГЪАН

Тынч болса да борч салгъан,
Жашагъан — кыйын.
Билексиз къалып къалгъан
Кёре ит сыйын.

Сёлешмезлик сёлешир,
Айтмазлыкъ айтыр,
Кюрешмезлик кюрешир...
Хар ненг да жарты.

Тынч болса да борч салгъан,
Сынагъан — башха.
Жангызлыкъ жолну баргъан,
Сагъышынг — тасха.

Жюрек аузум ачыйды.
Санайма тангнга.
Бу дауурладан къачар
Кюн къайда манга?!

Къутхармайды юйюм да,
Жокъ билек болгъан.
Айтыр кибик туююдю
Бу мен сынагъан.

1998 ж.

НАНЫКЪЛЫ ТАЛАДА

Наныкълы талада
Бугъунду да жазым,
Мен кёреме анда
Къайгъы, жел да азын.

Сылады да аяз
Кёксюлдюм гелеуню,
Олсагъат Акъ къая
Къалкъыугъа бёленди.

Бир чууакъды да кёк,
Дуния — къанатлы:
Чыммакъ-акъ кёгюрчюн,
Терк баргъан акъ атлы...

Наныкълы талада
Жыр да, кюй да бирге
Чыкъдыла аллыма,
Манга жол кёргюзте.

Арсарлы болуп, мен
Кёзюнге къарадым.
Тюшюмде, тюнюмде? —
Билмедим алайын.

Ол жерден бир ариу,
Бир сейир нюр келип,
Мен анда къалыргъа
Итинип, илинип...

Наныкълы талада
Насыпха келечи —
Ол жерге байланган,
Бир сейир, бир энчи!

Шо анда да мени
Къоймагъан арсарлыкъ
Биргеме келгени
Жарсытды, жарсытды.

1998 ж.

«АЙ МАКЪАМ»

Фахмулу инчке бармакълары
Чабадыла акъ тюекледе,
«Ай макъамын» согъа тургъанны
Жюреги сюеди кюерге.

Ай къарайды, кечеси — жарыкъ.
Ол жолгъа, терекге да тийип,
Ай жолну бара болур барлыкъ
Быллай кече, акъ жыйрыкъ кийип.

Акъ гюлле тагъыла ызындан,
Кёк чапракъ да соза къолларын...
Быллай кече суйген кызыны
Ай жарытып келлик жолларын,

Пианист согъады, учунуп.
«Ай макъамы» — тенгизча, бир зат.
Ол жыйып жарыуун, къууанчын,
Тебретеди, этеди азат.

Чайкъалады кёк тенгизде ай,
Акъ чыпчыкъ болуп, уча, бата.
«Ай макъам» согъула тургъанлай,
Келлик тангым турады ата.

1998 ж.

ШАУДАН

Кюн шош бата барады.
Таула жууукъ келдиле.
Жашил чачын тарайды
Тал терек экиндиде.

Анга къарап, кюледи
Кюмисштамакъ шауданчыкъ.
Ол жашауну сюеди,
Аны жүреги — ачыкъ.

Кече да, кюн да алай —
Кюле, ойнай, тегюле.
Аны хар ким да ала
Жанларына ёкюлге.

Анда тазалыкъ да — кенг,
Анда жарыкълыкъ да бар.
Жарыкъ шауданнга келген
Сабырлыкъ, монглукъ табар.

Къынгыр къылычы ойнай,
Бери келди да бир къыз,
Чегет элде тойлагъа
Салып ийди «къалын ыз».

Кюн аууша барады,
Таула бери эндиле.
Шаудан сабыр къарайды
Элге ахшам киргеннге.

1998 ж.

КЕЛИРМЕ

Къаядан секиртирик
Сезимлени иеси,
Сен болсанг эди тири,
Келир эдим мен кесим...

Алай, жокъду жол санга.
Къар болгъанды дуня.
Бу жерледе айланган,
Жокъду, жокъ санга уя.

Эсине тюшюп хыйла,
Булутха бугъады ай.
Узакъдан айта ийнар,
Бурулуп, жерге къарай.

Толкъун-толкъун барады
Жулдуз сюрген сериуюн.
Кюз кечени къарады,
Эртте болуп, келиую.

Алай, ол да бошалыр.
Жаз къышны хорлап къояр.
Хар нени къолгъа алып,
Тюрю бояугъа бояр.

Тейри къылычны жолун
Сюрюп, санга келирме.
Къойма сен мени жоюп...
Мен кесимме, кесимме.

1998 ж.

АЙЛАНАДЫ

Кюню болмагъан кёкню
Жарыкълыгъы не?
Сен кьууанмагъан кюннге
Мен болмам ие.

Ол мени да ачытыр,
Излетир билек.
Кюз желлери къачырып,
Жюрегим — халек.

Айланады, ажашып
Жауунда, къарда.
Къадар, берсе азапны,
Билмейди марда.

Бир кьужурду хар заты —
Кюлеме анга.
Излетип, табып, сатып,
Алай баргъаннга.

Неге керекди жашау
Хар неден кенгнге,
Жыр да, кюй да болуп сау,
Ала элтгеннге?

Биз — жырны да сюйгенле,
Жарсый билгенле,
Кюн да, жан да кюйгенде,
Шош эригенле.

Биз анда эдик, анда,
Кюйгенде умут.
Сен акъырын айтханда:
«Ой, унут, унут».

1998 ж.

КЮН БОЛУП

Эрттенликге эришип,
«Менми, олму?» — деп, санай,
Акъ къаяны киришин
Келди да кюн къучакълай,

Алай ариуду эрттен,
Иги къууум — нёгерим.
Мени умутлу эте,
Тёш да, тау да кёгерип.

Гюл болуп, чагъар сёзюнг,
Манга, жаным, ариу айт.
Мен, узун къышны тёзюп,
Тургъанма сени сакълап.

Кюле болур узакъда
Жаны эртте жылынган,
Къууанчымы бузаргъа
Деп, орамгъа жайылгъан.

Алай... къанат алгъан, бар,
Санга неди ол сылтау?!
Насып сени да табар.
Сен — айта билмеген дау.

Аллах кёреди андан —
Бийигинден, ёрюнден:
Кюн болуп, ариу жанган
Къоркъа болмаз ёлюмден.

1998 ж.

БЮГЮН, БЮГЕЧЕ

Бюгюн, бюгече деп,
Сакълайма нени?
Ким эталыр эсеп
Къайгъыма мени?

Сюйдюм жауунну да,
Кюнню да — алай.
Буз гюлню тюйдю да,
Жанымы аяй,

Жарсыдым анга да,
Кесими терслей,
Мен болмагъанымда,
Чагъар эди дей.

Жашау дегенинг а —
Алай чурумлу,
Кертилиги иш да —
Жалгъан, журунлу.

Алай насыбы да, —
Ачыта, кюле,
Къууанч да, жарсыу да
Бир бирин тюе.

«Бу мени!» — деп, жокъду
Сайлагъан затым.
Гитарангы сокъ да,
Кюн алай батсын.

1998 ж.

КЕЛГЕН

Этеклери бла туююше,
Турмай арсар бола, сюрюше,
Билмей терезе-эшик к'баг'а,
Кесин чабып бойнума таг'а,

Юйюме киргенди бир сезим.
Ол затха кетгенди да эсим,
Болалмайма, туралмайма мен.
Аны билип, ол кирип келген

Айланады, болг'анча ие,
Жаныма, дыг'ылыма тие.

Не этейим бу болумда мен?
Суу жаг'адан жюзгенча кеме,
Кеталмайды, кетмейди сезим —
Мен аны иялмайма кесим.
Тал терек да к'арайды жерге,
Бу болумну келгенча тергей.

«О! Ха-хай!» — деп, шууулдай эмен...
Кетерге унамайды келген.

1997 ж.

КЪОНШУМ

Толбайланы Хусейге

Хар элни — гюрбежиси.
Темир тюйгени — адет.
Нартланы да энчиси
Болгъанды эртте Дебет.

Анга ушаймы болур
Мени темирчи къоншум? —
Аны да — халал къолу,
Нени да берир къошуп:

Намыснымы, сыйнымы,
Жылыуунму жаныны —
Адамлыгъы сыйынып
Болалмагъанлай аны.

Шаудан кибик, кёзлери —
Оюму алай таза,
Къууанч болуп кёргенинг,
Хусей, минг жылны жаша.

Къууан сабийлерингден,
Къоншуладан, жууукъдан,
Аллах сакъласын сени
Ала бары сууукъдан.

Кюнлюм бетин жарытып,
Келеди акъ эрттенлик.
«Къоншуду» сени атынг —
Сен — биринчи жетерик.

Керек кюнде — билеклик,
Таянырча, таш, къая.
Мен, ол затны билгенден,
Турама былай жаза.

1998 ж.

ТИЛЕК

«Есдюрдюм да, жолгъа чыгъардым», —
Деп, къарайды ызындан ана.
«Мени уа алдады чырагъым!» —
Деп, барады, барады бала.

Сй, алда жанарыкъ чыракъла,
Ачитмагъыз сизге баргъанны,
Ол, бу улуу жолгъа чыкъгъанда,
Тилеклерин алды ананы.

Ол тилекледе уа — кёк кенги,
Аны чууакълыгъы, жарыгъы,
Хар пени да ариуу женгип,
Баласы ачымай барлыгъы,

Ниет тазалыкъны бийиги,
Жюрегини кючю, тюзлюгю.
Я амин Аллах, ана тилеги
Келип турсун, къалмай юзюлюп.

Ол биргебизге болгъан чакъда,
Улуу кюн да башхача тиер.
Алма терегим ариу чагъып,
Гюл саламын узакъгъа иер.

Батмабыз бек терен тенгизде,
Кюймебиз бек сейирлик отда...
Ол тилек биргенге келгенде,
Ийнана турма ананг жокъгъа.

1998 ж.

ТЕРЕЗЕ АЛЛЫНДА

Терезе аллында сюелип,
Сакъ къарайды арбазгъа балам.
Мени чыммакъ жолда келгеним
Анга уллу къууанчды, баям.

Не эсе да айтады, кюле,
Гитче къолчугъун булгъай манга,
Мени терк келлигими сюе,
Ол онг бермей турду заманнга.

Нек къоркъгъанын билеме аны —
Сютден кюйген суугъа юфгюрюр.
Ол тас этип эртте атасын,
Кӛргенди да ёксюзле кюнюн,

Терезе кӛзледен, жапсарыу
Излеп, къарайды уллу жолгъа.
Аны умутлары — бир ариу,
Къадар а келди оя, жоя.

Уллу терслик аны марагъан,
Анга къол кӛтюрген къадарда.
Адет болду жолгъа къарагъан,
Излегенин кӛрлюкча анда.

Эгешчиги сылайды башын,
Мен болмасам аны къатында,
Ол биледи аны тасхасын:
Экиси да — насып жартыла.

«Жарлыны бузоуу...» дегенлей,
Экиси да — эки да билек.
Мен ол чыммакъ жолда келгенде,
Толуп туруп ол этген тилек.

1998 ж.

БАРАДЫЛА ЖОЛДА АДАМЛА

Хар бирини энчи жарсыуу —
Барадыла жолда адамла.
Къачхы кюн кетди, суууй-суууй,
Къышны акълыгъына алдана.

Огъурлуду малкъарлы ынна,
Нюр тегеди ызлыкълы бети.
Мен къарайма анга, къууана,
Эсгериу тузагъына кетип.

Ол а, сагъышларын къачыра,
Шош атлайды уллу сахарда,
Даурлары къулакъ ачыта,
Къаугъалары да тыя таргъа.

Тау элни къумлу орамлары
Аллына жатхан кибики аны,
Гитче къызчыкъ чабып баргъаны
Кёрюне, учунады жаны.

Ол къызчыкъ жыгъылыр деп, къоркъа,
Анасы алгъа атлагъаны...
Сюйген жашы, чыгъарып тойгъа,
Бир татлы сёзле къатлагъаны —

Бары да, биргесине келип,
Къоннгандыла сахар фатаргъа.
Кюн кибикиди ыннаны бети.
Ол ашыкъмай турсун батаргъа.

1998 ж.

НАСЫП ДЕГЕН
АКЪ КЕМЕ

Насып деген акъ кеме,
Кёрюне да, кёмюле,
Алай эте келгеннге
Къарайдыла ёмюрле.

Къарайдыла узакъдан
Ата-баба кёзледен,
Сезим деген тузакъгъа
Бизни кибик тюшгенле.

Ненча ёмюр келдик биз,
Бирча ариу алдана,
Хар бери келгенибиз
Толмаз затха ийнана.

«Таянырча, жокъ умут.
Ахыр сёзю да — башха.
Ой, аны унут, унут!» —
Деп, жонуп турду тасха.

Алай ыннам да суйдю,
Кюй тагъып суйгенине,
Ол аны элтип турду
Ачыгъан жюрегинде.

Акъ кемелей, кетерле,
Тенгиз кенгинде бата,
Жанып, кюйюп суйгенле,
Ариу кюйлерин айта.

1998 ж.

ЖЮРЕГИМИ КЮНЛЮМЮ

Булут бёркню тюбюнде
Бугъунганды тау.
Мен къарайма кюнлюмге,
Анда умут — сау.

Чагъарыкъды, жаз келсе,
Адети — алай.
Хар нени билип кеси,
Сюе, ангылай,

Сабыр-сабыр къарайды
Кюнню кёзюне,
Тынгылай Сары къая
Айтхан сёзюне.

Кюн да, Ай да тиеди
Анга биринчи,
Аны ким да сюеди
Бир ариу, энчи.

Ол гюллени иеси
Болгъаннга къозуп,
Аяз, тыялмай кесин,
Жыр айта, озду.

Кюнню, гюлню иеси,
Акъ чакъгъан кюнлюм!
Санга келеди эсим,
Башласам кюйюп.

Ненча кере тюшюмде
Жетеме санга...
Жюрегими кюнлюмю
Энтта да жана.

1998 ж.

СЕЗИМ

Кесеу болуп кьалгъанма
Мен, саулай алып,
Манга сансыз кьарама —
Барама жанып.

Сабыр-сабыр суйгенле —
Узакъ жоллула,
Мени кибик кюйгенле
Кюнлюк болурла.

Ангылайма, билеме,
Алай — не медет.
Сормай-ормай келеди,
Алайды адет.

Сезим деген кьуюну
Терени — бир бек,
Келе турса кьуюлуп,
Анга не да эт:

Бошалмайды таркьайып,
Болалмайды аз,
Келип-келип кьайытып,
Акъ чагъады жаз.

Сезим алып саулайын,
Ачий-ачый турама.
Манга берген саугъангы,
Жаным, артха сурама.

1998 ж.

АЛГЪЫШ АЯКЪ

Алгъыш аякъ кѣтюрсе таулу,
Таула да боладыла бийик,
Иги къууум, ауушдан аууп,
Келе тургъанлай юйге кирип.

Тѣппеледен къарай уллу кюн,
Жарыта уллу дуняны,
Алгъышны келип биргесине,
Бютюнда жарыкъ эте аны.

Ариу алгъыш — къанатча бир зат.
Жюрекни да эте къанатлы.
Ариу жырлай, учады азат,
Жер да, кѣк да, аныча, татлы.

Алгъыш аякъ кѣтюрген таулу,
Тилеклеринг кѣкге жетсинле,
Сен излеген — насып эм саулукъ.
Жолла бары ары элтсинле.

Босагъаны сакълагъан къадар
Барыбызгъа да къучакъ керсин,
Этген алгъышынг кюнде жарай,
Жыр болуп, назму болуп келсин.

1998 ж.

ТАСХА

Суу тубюне батып кетген таш,
Сени тасханг биргенге батды.
Меники уа, болалмайын тас,
Келди да, босагъама жатды.

«Мени унутур кюн жокъду!» — дей,
Кюледи, къарайды кёзюме,
Мени къарагъанлай бир кёрген,
Тынгылай да турмай сёзюме,

Ангылайды. — Ачыкъды алай
Мен атына тасха атагъан,
Кюн чууакъ кёкде бугъунганлай,
Жыр болуп, аллымда атлагъан.

Тасхамыды, туйюлмюдю ол?
Мен алай да, былай да дедим.
Узакъгъа элтип барады жол.
Ол жолну мен бир келген эдим.

Суйюнчюлюк кибикди тасхам —
Сен да, ол да къууан дегенлей.
Букъдуралмадым аны чарсха,
Ол турады алай келгенлей...

Кюн кюледи. Тасхам да мени
Жарыкъ кёзлеримде букъгъанлай,
Жашау жолну арыта келип,
Иги хапар айта тургъанлай.

1998 ж.

КЕТДИНГ

Жангы айы — къайыгъынг.
Кек кенги — тенгиз.
Алай кыйын жайыгъыу,
Къалгъанда кесинг.

Жангы ариу танг ата
Тургъаны — асыу,
Жюрегим анга бата,
Жокъ болур жарсыу.

Андан къалгъан бар эсе,
Кюнлюмде эрир.
Арта къалгъан жар эсе,
Энди тюз келир.

Айхай алай айтханым
Ётюрюк болур...
Мени ары къайтханым
Азапдан толу.

Сен болмагъан жашауну
Татыуу кайда?..
Къайын терек баш ауун
Алдырды айгъа.

Анга — къууанч, манга уа —
Эсгериу болду.
Сени кёрмем танг ала,
Сен — узакъ жоллу.

1998 ж.

АТАМ

«Мени атамча ата...» —
Дегенле бир кёп.
Кюн Къанжал таугъа бата,
Къызаргъанды кёк.

Арбазыбыз — уллу, кенг.
Атам, олтуруп,
Аны жап-жарыкъ эте,
Кюнден толтуруп.

Уллу къоллары — жылы.
Аладады кюн, —
Алагъа башын салып,
Ол айтады кюй.

Батып баргъан кюн — уллу,
Жылыуу да кёп.
Аны ёлчемин жулуй,
Къып-къызылды кёк.

Атам жерге къарайды.
Арыгъан болур.
Элде жашау алайды —
Жумушдан толу.

Сёзю азды, кеси да —
Сабыр, жумушакъ.
Ахшам кюнню неси да
Атама ушап.

Кюн ызындан къарайма:
Къучагъы — татлы.
Мен ансызлай къалгъанда,
Болурма жарлы.

1998 ж.

ЧАКЪГЪАН АЛМА

Чакъгъан алма, терезени
Жарыкъ этип, юйге къарай,
Алай келген эртгенлигим
Жазгъа айтылгъан акъ жырлай.

Юйюм — жангы. Нарат ийис.
Анам да — сау, атам да — жаш,
Ыннам, къара жаурукъ къысып,—
Жамауатка, юйге да баш.

Андан бери кёп жыл озду,
Барды жашау да череклей...
Сабий кюнлериме къозуп,
Айны излейме челекде.

Талны сууукъ шаудан суугъа,
Башын чайкъай, къарагъаны,
Аны къагъа, къача, бугъа,
Толкъун жели марагъаны...

Чакъгъан алма, салам айтып,
Берип къууанч да жаныма,
Мени, женгил-женгил къайтып,
Элте турду арбазыма.

1998 ж.

ТАУ БЛА БУЛУТ

Къонакъ атын такъгъанлай,
Къонду да булут таугъа,
Ары-бери тартханлай,
Этди гузаба, къаугъа.

Учадыла булутла,
Бир женгилле, бир акъла,
Бар къайгъыны унутхан,
Къанатлы, учхун затла.

Термиледи алагъа
Азап чекген булут да,
Кюрешеди ол таугъа
Ариу айтып, улуп да.

Тау а — уллу, кенг, ачыкъ.
Ол акъырын кюледи.
Келе келип, аязчыкъ,
Ой, булутну сюреди!

Тау ызындан къарайды,
Жашил-жашил булгъана...
Жашау деген алайды
Кеси кючлю болгъаннга

1998 ж.

ЭСГЕРИУЛЕ

Сейир — адамны эси:
Бир-бир затланы кеси
Сайлайды да, жюк этип,
Барады алып, элтип.

Мен бюгюн да тюшюмде
Ата-ана юйюмде
Айланнганча кёрюнюп,
Жыр да, кюн да тёгюлюп,

Уянама, ол эртте
Дуниядан кетгенле
Ариу этип тангымы,
Жарыкь этип жанымы.

Намазлыкьгъа олтуруп,
Берекетден толтуруп,
Бннам санайды минчакь —
Ол дуниям энтта акь.

Атамы жылы кьолу,
Ол атда келген жолу
Манга кюнлюм болгъанлай,
Къалып къалдыла алай.

Анам къакьгъан тёшекни,
Анам тикген кёлекни
Жылыулары — биргеме,
Жетерикди ёмюрге...

Андан башхасы — жалгъан,
Бир андан жара салгъан,
Мен суйгенде — суюрле,
Суймегенде: «Кюй!» — дерле.

1998 ж.

МЕН ДА АНЫ КИБИКМЕ

Насыбым учхан эди,
Аязлай, къачхан эди.
Ангыламай мен аны,
Хар не кёрюнюп жангы,

Ызындан да къарамай,
Жол да, журт да сурамай,
Айландым да, кюлдю кёк:
«Телиликни бети кёп!»

Толкъунну булут сунуп,
Ызындан болуп, къуууп,
Жел къойнунда къанатлы,
Келип, тенгизге батды.

Мен да аны кибикме,
Алай эте келликме,
Жол бошалып къалгъынчы,
Мени Аллах алгъынчы.

1998 ж.

КЕЗЛЕРИМ — ЖОЛДА

Кёзлерим жолда кьалды.
«Жашау суйген — жалынчакъ»...
Жанымдан ачхыч алып,
Айланады бир кьонакъ.

Кьонакъмыды, юйлюмю —
Ангыламай кьалгъанма.
Жашаууму кюнлюмюн
Мен, ёч этип, салгъанма.

Мен мюйюште олтуруп,
Ол тёрюмде айлана,
Жюрегими толтуруп,
Кетмез кибики байлана.

Ол бир сейир тюрлюдю,
Сёзю, ёню да — энчи.
Ол жанымы кюйюдю,
Тюз акъылдан келечи.

Анга ийнанама да,
Мен — насыпсыз, бир жарлы.
Ийнанмай кьалгъанымда —
Эм кьыйырында жарны.

Хазна тюйюлдю сайлау.
Экиси да — бир ачы.
Кеси кесими алдай,
Келдим, жангы жол ачып.

1998 ж.

КЮЗ

Ертен жашайды биргеме.
Жанады мардасыз...
Ачый, жунчуй келгенлени
Жангы жаз алдасын.

Жалан сени сёзюнг татлы,
Жаланда олду тюз.
Сенсиз мени кюнюм батып,
Сууукъду, чарсды кюз.

1998 ж.

СЕНИ ИЗЛЕЙ

Сени излей кетгенди да,
Жаным — алай жарлы.
Шо кюнмюдю, кечемиди —
Аны жолу къарлы.

Суууй тургъан туююлду от.
Суууй тургъан — кесим.
«Манга ариу айтхан да жокъ...» —
Санга кетип эсим.

1998 ж.

МЕН АНГА КЕЛЕМЕ ДА

Ой, улуйду, улуйду
Кёк бёрю тюзде.
Аны жаны кёуруду —
Юзюле, юзе...

Жандан женгил жокъду, жокъ,
Ол бийик учса,
Андан ауур жукъ да жокъ,
Ачыуунг букъса.

Аны элтген — минг азап.
Борчу — ёмюрге.
Андан болгъан жокъ азат —
Туудукъ ёлюрге.

Келеме да ашыгъып,
Тынчлыкъсызма бек —
Ол дунияда жышырын
Жокъду, жокъ тилек.

Алай, чапракъ акъгъанлай,
Агъады сёзюм,
Кёзюме къарагъанлай
Эки ёксюзюм.

1998 ж.

КЮЗ КЮЕДИ

Жюрегим чыкыгъанды кыбындан.
Сени излей айлана болур.
Ой, бир бош кереме абынган,
Жан умут жюгюн элтсе толу.

Кыояргыа унамайды умут —
Кыаныма сингген болур мени.
«Сен аны унут, унут, унут»,—
Деп, алай болса да тилеги.

Ой, мени тели этгенди дау,
Айтырым, кыалырым да — башха,
Билеклик эталмайды алдау,
Ненча кере тийсенг да ташха.

Билмейме мен ётюрюк айта,
Жаным, ким да кёрюрча, ачыкы.
Бир баргыан жолну артха кыайта,
Жангыла келеме да, апчып,

Кюз кюеди, жаныма бугъуп,
Чапыракыгъа шыбырдайды жел,
Бир ауур кере эдим умут,
Аны бир жангыз адам элтсе.

1998 ж.

КЪОРКЪУУМ

Белгисизлик кѳанаты
Жанымы жапханды,
Ол ачытып, кѳанатып,
Танг алай атханды.

Алданмайма дейме да,
Алданмай а — неме?
Мен излей келгенме да,
Санга тюбегенме.

Ары жаны кюн болса,
Бери жаны кѳарды,
Мен бу жашаудан тойсам,
Манга ёкюл барды.

Кѳргеними санасам,
Ол да жетерикди,
Ой, жанымы кѳыйнасанг,
Ол не этерикди?

Кесим кесимден кѳоркѳа,
Мен алай жашайма.
Аманатларым барда,
Кимге кѳл ашайма?

Кѳзлеринде мудахлыкѳ
Ёмюрге кѳалгѳанды.
Аллах, бер манга акѳыл.
Кѳалгѳаны — жалгѳанды.

1998 ж.

ЖЕЛМИДИ, БОРАНМЫДЫ?

Желмиди, боранмыды
Тереземи ачдыргъан?
Сенден сейир бармыды,
Насыбымы къачыргъан?

Кесинг берип, сыйырып, —
Ол да не төре болду?
Аны сынап къыйырын,
Жюрегим кюйден толу.

Эштиледи тюшюмде
Сени татлы ауазынг,
Тангым аны ючюннге
Сынатады азабын.

Унутур кибик сени,
Жол да, ыз да табылмаз,
Сени бир таный келген
Башха жары абынмаз.

Кюймю, жырмы тууады,
Сени атынг айтылса?
Ол ызынгдан къууады:
«Къайыт, жаным!» — деп, къыса.

Адетмиди, жарсыуму
Мени былай кюйгеним? —
Къара жаулукъ къысынды
Манга бюгюн сюйгеним.

1998 ж.

КЮЗГЕ КЮЙ

Жаным чыкыгъанды туурагъа,
Барады кёз кёре кюйюп.
Неге керекди тууаргъа,
Былай жарсыр ючюн, суйюп?!

Булут кюледи арбазда,
Сейирди бюгюн этгени —
Хапар айтады аязгъа,
Анга баямды кетгенинг.

Анга баямды кетгенинг,
Келген да этмей тургъанлай...
Тилекми, жырмы этейим? —
Тангны къара буз ургъанлай.

Насып былай эсе, аны
Билген да этмеген — иги,
Керек туйюл эсе жаным,
Аны къалай ары ийгин?

Къоркъуп, сурамайма аны —
Жюрек тохтап къалыр, кёрсе
Аны къалай кыйналгъанын.
Алайды, суймеклик ёлсе.

Терек да, танг да — жарсыулу.
Кюеди кюз, къонуп ары,
Хар не да бирча тас болуп,
Алай жарлыды ол, жарлы.

1998 ж.

АКЪ ЖАМАУ

Къара чепкенде акъ жамаулай
Кёрюнюп, умутум кюлдюрдю.
Жюрегими жумушакъ аулай,
Кюн иссилигинде кюйдюрдю.

Алдагъан да, салам бергенлей,
Тёре болуп къалды да, баям,
Не бек кюрешсенг да ёрлерге,
Бек бийиклей къалгъанча къая,

Жетерге онг жокъду кертиге.
Ол кеси да учхара болуп...
Билмегенден не зат этерге,
Жашауум кёксюл чарсдан толу.

Гюнях да, сууап да — биразгъа.
Къайсы да тюйюлдю ёмюрлюк,
Жокъ къуру да къууанган жазгъа,
Ол затла бары да — ётюрюк.

Алданама. Бу тели жюрек
Барын да биле тургъанынлай,
Жаннган отда, сууукъда кюе,
Термиледи не затха алай?

Анга айтханымы этдирип
Жашагъандан игиси къайда?
Алай ол да, келе келтирип,
Сайлай билмей, этеди саугъа.

Къара чепкенде акъ жамаулай,
Аны саугъасы сейир алай.

1997 ж.

ТАС

Жаяу, атлы да болуп,
Санга жарсый турама.
Сен да — бир узакъ жоллу,
Жер да, журт да сурамай,
Келесе да ашыгып,
Анга сейир этеме,
Тута билмей жашырын,
Къол аязда элтеме
Санга туугъан сезимни.
Аны байракъ этгенме,
Алдай-алдай кесими,
Мен биргенге кетгенме.

Бирде — жаяу, бир — атлы,
Тик ёргени атлайма.
Насып, къууанч да — жарты :
Кюймю, жырмы къатлайма?
Аны билсем, жолгъа да
Чыкъмаз эдим, ашыгып.
Мен сени да жойгъанма,
Алып кетип, къачырып
Жюрегингде тасханы.
Хар неси да тас аны.

1997 ж.

ОЛ ЮЙДЕ

Жолабланы Сансамилни эсгере

Жашай эди ол юйде
Бир къарт къатын жангызлай.
Хар эрттенде бир кюйде:
Мал ызындан жол ызлай,
Ингирде барын жыя:
Къанатлысын, киштигин...
Кёрмегенди бир жан да
Кирит тагъып, эшигин.
Анам, анга сый берип,
«Амма», — деп ариу айта,
Ичинден жарсый, эрий,
Сюе эди ол къайта
Турса бизни арбазгъа
Бир кесекге, биразгъа...
«Аны жангыз чырагъы...» —
Деп, ахтынганда анам,
Аны неле айтханын
Мен билмей эдим, баям.

Жангыз чырагъы аны —
Жангыз жашы, баласы,
Ол эртте жоюлгъаны,
Анга кийген къарасы...
Жалгъан даула жол сюре,
Уруш аллы жыллада,
Ол отда жана, кюе,
Тутулду да, жиляргъа,
Къалыргъа билмей ана,
Аны аллына къарап,
Жарсый, ачий, тарала... —
Жабылмагъан жаралай,
Жанына битип къалды.
Амма ёлгенди, жарлы.

КЪАРАЙ БОЛУР..

Къарай болур къурарыкъ,
Кюн да болсун деп жарыкъ.
Жан ариу жолда барса,
Къууана тойгъа, къарсха,

Кеси да къанат алыр,
Кюн кёзю эсде къалыр,
Жарар кибик кюзюне...
Жаз къарайды кюзгюге.

Кёлню кенглиги сыйдам.
Танг аяз жетип, сыйпап.
Тал терек, къарай ары,
Унутуп дуня барын,

Тарай турады чачын,
Эс этмей келлик къачын.
Къызлагъа ушайды ол —
Кюзгюге къара да къой!

1999 ж.

КЪАРА БУЛУТ

Чууакъ кёкде къара булутлай,
Ачытды кюнюмю юйсюзлюк:
Къанат ала тургъан умутла
Кюз желлери жетип, юзюлюп.

Мен алай боллугъун эрттеден
Билип тургъаныма тюшюне,
Кеси кесиме сейир эте,
Тюнюмю алыша тюшюме,

Ызындан къарайма булутну,
Ол бузукъчу болгъанын кёрюп,
Сени, кесими да унутуп,
Ол къачны биргесине ёлюп.

Ёлген да ахшы жайыкыгъандан,
Аны бир сынагъан да айтыр!
Не хайыр жангыз тарыкыгъандан —
Кетген не хазна артха къайтыр.

Жаным тас болса, аны танып,
Ол алай ажашханнга, жунчуп,
Кенг къанатларында акъ тангны
Аны бир башха къайгы сунуп,

Чууакъ кёкде къара булутну
Жолуна къарап, шургу этсем,
Эрттенни, кечни да унутуп,
Мен аны биргесине кетсем,

Къара булут — мени кешенем!
Мен сенде тынчлыкъ табып, солурма.
Жол насып тёрюне кеч эсе,
Мен башха — къула тюзге жоллума.

1998 ж.

ТАСХА

Эссизлик айып эсе,
Эслилик — махтау.
Хар бири, къайтып келип,
Айтырыкъды дау.

Азап чегиу, кюреш да,
Табылып сылтау,
Адам улу ёрлешде
Хорламагъан тау.

Ол тасханы ачарыкъ,
Бир деп бар эсе,
Кёрлюгюнгден къачарыкъ
Жолунг къар эсе,

Къайдады сора амал
Жашау этгеннге?
Жанымы къармай-къармай
Жерге кетгеннге

Кюйген, бишген да эте,
Сукъланып къалдым.
Сёзю узакъдан келе,
Манга жол салды.

Нечик эссизме мен деп,
Тырманым — уллу.
Алай ол тургъан жерде
Жокъду, жокъ къуугъун.

Ёмюрлюк бирге келип
Тохтагъан тенгде
Бийикден — кёкден энип,
Жюрекле — кенгле.

Ол — ата келген танггы
Къучагъында кюн.
Мен аны билип, танып,
Этдим энтга кюй.

1997 ж.

ТЮЗЕЛМЕГЕН

Жауун — атлы.

Сен — жаяу.

Ол, сенден алгъа кетип,
Кенг къанатларын жая,
Мени тар къолда жетип,
Къучагъына сакъ алып,
Жомагъына кийирсе,
Мен тау тарында къалып,
Танг бла бирге келсем,
Къалай тюберсе манга,
Тансыкъ отда кюеми,
Неда, ачы чамланып,
Кёз да, къаш да тюеми?
Билмейме мен.

Ол — атлы,

Жетерча тюйюл, аны
Женгил — эки къанаты,
Мени — учунун жаным.

Жауун — атлы.

Сен — жаяу.

Айтдынг:

— Анга алданма.

Алданмай болмай эсенг...
Мен санга таш салгъанма.
Ол таш айтханнга кёре,
Насыбынг — чарс,

жол — узун...

— Жокъду, аллай жокъ төре
Татмазгъа жашау тузун.

— Сени аллынгда — сайлау.

Ой, сер болуп турмазса!

Жаууп кетген жауунну

Сен ызындан къуумазса.

— Айхай, мени тыярыкъ

Ташны тауруху тюйюл...

Мен да, сен да сынарыкъ

Ачыу, насып да — уллу.

«Аны кыалай юлешдинг?» —
Деп, сен тырман этмезсе,
Бошалмагъан кюрешни
Манга кыюп кетмезсе.
Уллу отха — уллу жан! —
Алай тергеле эсе.
Уллу жауун, уллу жау,
Сен манга келе эсенг.

1997 ж.

ЖУЛДУЗУНГ

Кишиликни жулдузу
Къарай эди кенгледен,
Батхан кюнню журуну
Къарамынга синггенде.

Мине эдинг акъ атха,
Сыртда учуп барлыкълай,
Къарай эдинг сен артха —
Мында сенсиз къаллыкъгъа.

Ачыгъаны да кетип,
Женгил эди жүрегинг.
Жашау деген хакъ эди —
Туура эди кюеринг.

Тамыр салып къалдыла,
Манга айтхан сёзлеринг.
Назму болуп, айтыла
Барыр насып кёргеним.

Жашил габу жапханды
Тийрени, тегерекни.
Санга жолум жатханды,
Бир эте жерни, кёкню.

1999 ж.

ТАС ЭТИП

Ариу сёзню тас этип,
Аны излей турама.
Ол кьалды эсе кетип,
Кьадар мени кьурамай,

Не этгин да, жарсыйма.
Тау ариу тынгылайды.
Ол, аязгъа ушамай,
Нени да ангылайды.

Женгил, басымсыз тьююл —
Тау таулугъун этеди,
Кюз оту, аны тьююп,
Мудах этип кетеди.

Къыш да, анга таянып,
Акъ кьалкъыугъа батады,
Сайлап ташны, кьаяны,
Гыранчасын атады.

Мен биринчи жаз кюнню
Аны бетинде эслеп,
Анама ойнап-кюлюп,
Хапар айтсам, безиреп,

Ол, жаз кюннге кьууанчын
Къол аязына алып,
Сылай мени чачымы,
Анга да кюнден жайып...

Ариу сёзню тас этип,
Тау бетине кьарайма,
Анам да эртте кетип,
Жан-жанымы кьармайма.

Мен ызындан кьарагъан
Ол жангыз кеси тьююл...
Ариу сёзню марагъан
Жанымы — ауур жюгю.

1997 ж.

АЯЗЧЫКЪ

Аллахны келямыча, ачыкъ,
Ариу эди келген эрттенлик.
Узакъ жерден келген аязчыкъ
Биле эди неле этгенин:

Къалкъыугъа батылгъан гюллени
Эхчей эди салкъын къойнунда,
Талада бугъуна, кюлгени
Чаба эди черек бойнуна.

Суугъа баргъан къызны дум къара
Чачын сюзюлте эди алай —
Къоншу жашчыкъ къарады анга,
Биринчи кере къарагъанлай.

Биринчи кере кёрдю аны
Жарыкълыгъын, ариу кёзлерин.
Аллына чаба эди жаны,
Унутуп айтырыкъ сёзлерин.

1999 ж.

БУКЪДУРУЛГЪАН СЁЗ

Букъдуруп жюрютюлген
Сёз — къарыулу, къарыусуз?
Букъу жолну шош тюе,
Жауун жауду дауурсуз.

Сени сёзюнг — къанатлы.
Алай анга жэкъду онг.
Арада, аны сакълап:
«Кел да, жюрегиме къон», —

Дейме да, къатлайма шшш.
Ол да келип къонады.
Алай жаным — къуру, бош.
Аны бир зат тонайды.

Башхагъа эштилмеген
Сёзню адыргылыгъы,
Ол сёзню кечилмеген
Жа-шы-рын-лы-гъы

Кюйдюреди. Ачыйды
Аны сакълагъан жаным.
Насып мени къачымды:
Ол мени сора, таный,

Тангча, келип аллыма,
Кереди акъ къучагъын.
Излеп анга бугъунган
Сёзню бийик учарын.

Аяз къанатында тюк
Кибик, ол а — бир женгил.
Манга шош айтдыра кюй,
Кетеди учуп кери.

1997 ж.

СЕН КЕТДИНГ

Сен кетдинг.
Сен кетдинг да,
биргенге барсын деп
жомагъынг,
къадарны тапсын деп
омагъын,
къоймайым сени деп
жангызлай,
ол санга турсун деп,
жол ызлай,
кесинге бердим
жомагъынгы —
мени эсимде
къойгъанынгы...
? . . . . .

КЕТМЕ

Мен сенден айырыла туруп,
Жангы танг базынмай атаргъа,
Жел, къабакъ эшиклени туююп,
Шор болуп, болуп къор-садагъа:
«Кетме!» — деп айта эди дауун,
Аны эштсе, кетмез дегенча.
«Кетме!» — деп, айта эди дауун,
Мени жапсарыргъа суйгенча...

Сен артха бурулуп къарадынг.
Ачыды жанымы жарасы...
Жел чачымы сабыр тарады,
Кийдире суймеклик къарасын.

1997 ж.

КЕЧЕ

Кече тебиретеди бешигин,
Жулдуз сюрюу турна ызны барады.
Атлы жолгъа чыкыгъанды, кечигип,
Аны жолу, жамчы кибики, къарады.

Алай жолну, къслну да жарытхан
Сейир сезим анга къанат береди.
Тауну жели, кюню да арытхан
Ариу бети къарангыгъа кюледи.

«Къыланч жолланы бюгюн тюзетир
Манга, санга да бир мадар болурму?
Бу мен тарагъан чыммакъ юзмелтти
Жолгъа атып, Тейри сени къорурму?» —

Сюйгенини алайды тилеги —
Атлы баргъан жолну да къысхартады
Аны эштип, ийнанмай жүреги,
Ол атыны ауузлугъун тартады.

Тынгыларгъа суйюп суйгенлеге,
Шошлукъ бийлеген тау да агъарады.
Жашны алдай, аяз, ёзенгиге
Тие-тие, ойнай-ойнай, барады.

1998 ж.

ЭРТТЕН

Бири бирин озуп,
Мен да анга кѳозуп,
Жол да, жыр да — жангы.
Танг атханды, аны
Уятып сыбызгъы.
Ол аязны ызын
Излейди да — сейир! —
Къайгъы анда эрий.

Кюн да, жыр да бирге,
Къууанч бере, тѳге,
Барадыла бийик,
Тауусулмаз кибик.
Жол — узун, термиле,
Созула, эзиле,
Ол жырны ызындан
Узакъгъа кызына.

1997 ж.

ТЮНЕНЕ

Жууапны сен берликсе —
Къайры кетди къарамым?
Хар неден да эриксем,
Сел эталмай жарамы,
Тюнене ме батама —
Ой, анда жанады от!
Мен кесиме айтама:
Манга бюгюн, тамбла жокъ.
Ол тюненем биргеме
Айланып турады да,
Жюрегим, аны тергеп,
Бир сейир урады да,
Ийнанмайма бир затха.
Сени кёзлеринг — терен.
Менде баргъан къазауат
Санга ауурлукъ этер.

1998 ж.

ЖАПСАРЫУ

Кёз бакъдырып, келгенди
Эрттенликни жарыгъы.
Аны кёрюп, элгенди
Айта тургъан тарыгъыу.

Акъ чакъгъаны шапталны
Терезеден къарады,
Къайгъымы ариу алып,
Жюрегиме жарады.

Аллай ахшылыкъ келген
Эрттенлик да — игилик.
Ачыуда болгъан себеп —
Ол неден да бек бийик.

Амалсызны жүрегин
Жапсара билген эрттен,
Амал тап да, суйгенин
Бу ариу кюн алып кел.

Ол сюелсе къатында,
Дуниясы жарыкъ болур.
Насыплары жартыла,
Ах кюнюм, топпа-толу.

1998 ж.

ТУРАДЫЛА ЭКЕУЛЕН

Жашилбет гелеулеге
Жатханды кече.
Турадыла экеулен
Сабыр сёлеше.

Экиси, былай эте,
Чыкыгъанда тангыга,
Жарыгъын нөгөр эте,
Ай да алагъа

Бийикледен къарайды.
Къарамы — мудах,—
Эки юйде жашайды
Эки жангыз къарт.

Жангыртып, айтадыла
Эски хапарны,
Жангыдан къайтадыла,
Ой, ары, ары —

Сюймеклик, къанат болуп,
Учхан эрттенге,
Жюрекле жырдан толуп,
Аны элтгенде...

Къартлыкъны да жарытхан
Уллу сюймеклик,
Сен, къуугъунну арыт да,
Къой жолсуз этип.

Ол ажашхан кечеде,
Шош хапар айта,
Турадыла экеулен
Тынгысыз айгъа.

1998 ж.

КЁК ЖАУУН

Жырлай эди акъырынчыкъ
Жауа тургъан кёк жауун:
Терезе, эшик да — ачыкъ,
Жокъ айта тургъан дауун.

Жырлай эди, ойнай эди,
Шыбырдата гюллени,
Тынч турургъа къоймай эди,
Къулакъ теше кюлгени.

Эртте эди, эртте эди
Жауун алай жаугъаны,
Ол акъырын келе эди,
Сылай кёксюл таулары.

Мени ючюн жауа эди:
«Сени ючюн келдим!» — деп,
Кюн ызындан чаба эди,
Унутуп къылыкъ, адеп.

1999 ж.

КЮЗ

Къартлыкъгъа ушайды кюз —
Мудах, тасхалы.
Кётюрюп келген жүгю
Бирча саргъалыш.

Узакъгъа элтеди жол,
Жутула, жата.
Къайытырча жокъду онг, —
Кюн таугъа бата.

Ой, мудахды эрттенлик.
Къап-къара булут.
Бир кёп болуп кетгенле,
Жан анга улуп.

Къаргъыш кибик, ачыды
«Кёп жаша!» — деген.
Жууукъ-тенг да къачханда,
Сен къалсанг эсен.

1998 ж.

АЯЗ

Кюн тийген чачымы
Сылады да аяз,
Жанымы кыычыртып
Айланган дауурбас
Тохтатды кыагыуун. —
Мен аны дауурун
Кётюралмай турдум...
Олсагыат жүрегим
Бир башхача урду.

1997 ж.

БУЛУТ

Кюз кюледи.
Узакда булут
Илингенди кыая эрнине.
«Сен жайны унут, унут, унут!» —
Дей турса да, жаны, эрирге
Хазыр болуп, кыарайды кёкге —
Анда азатлык, кенглик да бар.
Аны кёре турганлай, жерге
Ол, жауун болуп, кыалай агыар?!

1998 ж.

ЖЫРЛАЙДЫ ЧЕРЕК

Сёз кезиуюн къайтара,
Жырлайды черек.
Анга жырла айтдыра,
Мудахды терек.

Сууну баргъаны, отну
Жаннганыча, сакъ.
Излеген кибик жокъну,
Умуту да — акъ.

1998 ж.

КЪАДАР

Бирле — Аллах сыйлагъан,
Бирсиле уа — кыйнагъан.
Эки юлюшге бёлюп,
Экисин башха кёрюп,

Къайры къарайды кеси —
Жерни, кёкню иеси,
Тюзлюк излеген анга,
Тилек этип баргъанда?

1999 ж.

КЕСИНЕ ТАП ТЮШЮРЮП

Кесине тап тюшюрюп,
Айланады кюз арты.
Жел, чапыракъны юзюп,
Терезе кёзге атды.

Тереземи къагъады
Чапыракъмы, сууукъму?
Ол кюйлерин тагъады,
Манга сормай, сорупму?

Мен кёп затны билмейме.
Жууап табалгъан — насып.
Ой, кюз артын суймейме —
Ол келеди да, жарсый.

Ауана да, кюн да — чарс.
Туман жатып — босагъа.
Мени нем да бюгюн тас,
Жаным кетди, жол сала...

Бу туманнга чёргелип,
Айланады бар умут.
Кёк бийикден, кёгерип,
Жерге тюшеди булут.

Аллахны кюню — иги.
Жазым, къышым да андан,
Аны турсам да билип,
Жаным, сен энтта алдан.

Сен ышаргъан эрттенде
Акъ балли чагъа эди,
Сен насыплы этгенни
Башына агъа эди...

1998 ж.

КЕРТИ

Ахлунг тюйюл, жууугъунг —
Борчунг жокъду аллымда.
Жюрегими суууруп,
Алып, атдынг къайгъыгъа.

Сен тас этген капеклей,
Букъу жолда жатханлай,
Къара кийип ёмюрге,
Умутум къалды алай.

Сен окъума назмуму,
Анда кюеди жаным.
Мен не затха базындым,
Тургъанлай билип, танып?

Сылтау излеген табар.
Сюймеген ашармы бал?
Хар не да болуп жалгъан,
Эшикни керти жабар.

1998 ж.

ЖОЛ УЗАКЪДЫ

Жол узакъды, жетмезсе.
Ай да — жаралы.
Ой, узакъгъа кетмезча,
Бар, тохтат аны!

Кёзлеринде — мудахлыкъ:
Кюз берген болур.
Ол, сары отун жагъып,
Алдырды солуу.

Къайгъылыды. Соруулу.
Экиси — башха.
Жаным санга сорлугъун
Букъдурду тасха.

Жол узакъды, кюн — иги.
Атламынг — таукел.
Хар нени да бийигин
Ал да, алай кел.

Биз ётерик кёпюрле —
Сары кюз алып.
Ма бир кёпле ётдюле,
Экибиз къалып.

Кетген — аллай бир женгил.
Къайытхан — къыйын.
Хар нени хорлап, женгил,
Бир сёзге сыйын.

1998 ж.

САКЪЛАГЪАН

Сюйгенлери узакъда къалып,
Ачыу бла тепсеген жанла,
Жюреклерин тансыкълыкъ алып,
Аны отунда кюе, жана,

Къарс тауушну узакъдан эште,
Айгъа къарап, умут этгенле,
Сюйгенигиз къалгъанды кечге...
Къайтырламы бары кетгенле?

Ой, мудахды, мудах босагъа —
Сакълагъанынг ачмайды эшик.
Келе болур деген сагъатда,
Бар этер дауунгу да кечип,

Къапландынг да терезе кёзге,
Ол жилияйды ол кюнден бери.
Жангызгъа алай керек тёзюм,
Ол кирип кеттинчиге кёрге.

Айтып-айталгъан да тынч туююл.
Сынагъан а — керти къыяма.
Бошала билмеген сакълауну
Ким боллукъду жолун тыялгъан?

Жаланда ол — къанатлы, татлы,
Жюрегинги оту, ийнагъы.
Ой, ансыз тангынг къалай атды?!—
Хар нени да хорлап, ийнану

Кесине къысды да жанынгы,
Санады ариу эсгериуле.
Насып тауу анда танылып,..
Жарыкъ бол суйгенинг келирге.

1998 ж.

КЪАРАМ

Къарамынгда — магъана:
Не тасханг болур?
Сёлешмеген къагъанакъ
Сенде да толу
Къайгъы, къууанч эсе да.
Сезим иеси.
Бу жерге ким келсе да,
Ма былай келди:
Ариу кёзлеринг — таза,
Жангы минчакълай.
Мен бу сёзлени жаздым,
Алагъа къарай.
Алада уа — дуния.
Анга сейиринг.
Бир жилий, бир къууана,
Сени келиринг
Алгъыш болсун, суююнчю
Сакълагъанлагъа,
Аллахынг ариу кёрсюн,
Къоша алагъа.

1998 ж.

ЖОЛ

Сёзюнг ётюрюк туююл.
Дарманы уа — аз.
Ой, аны эштип, кюйюп
Жашарыкъ да — тас.

Хапар айта турады
Узакъда жауун.
Аны булут къууады,
Айтдыра дауун.

Экиси да бир болуп,
Келгенди кече.
Ол жияр толуп-толуп,
Жер-жерге кёче.

Тамчы болуп жеталгъан
Жер этегине,
Тарт-соз этмей кеталгъан
Ол суйгенине.

Андан насыплы къайда?!
Кюледи эрттен.
Кеси кесими алдай,
Къолну жол эте,

Кююш ызны тартама
Къаматхан чыкъда.
Кетген кюйню къатламай,
Эрттеннге чыгъа.

Келген кюнюм — умутлу.
Кесим да — алай.
Хар нени да унутуп,
Жаным — жап-жалан.

1998 ж.

«КЕСИМ»

Сен да, мен да кытханны
Санаргъа унутабыз.
Бизни болмай кългъанны
Бир ахырлыкъ сунабыз.

Шо кългъанакъ окъуна
Кесине тартыр жукъну,
Бу илмугъа окъутхан
Орнунда болуп жокъну.

Сейирди адам хали —
Хар ким кесин сюеди.
Кёк кенгде жангыз кълалып,
Сап-сары кюн кюеди.

1998 ж.

ОЙНАП

Ойнап айтдынг, ойлап айтдынг —
Экиси эки тюрлю.
Бир кёп туруп, танг атды,
Танг атды — ариу, нюрлю.

Жол этди да жанымы —
Топпа-толу бир сезим,
Мен сени анда танып,
Айырып алдым кесим.

Ойнап айтханынг — иги.
Чамны суймеген къайда?
Мен алай суна эдим,
Ол сейир ариу жайда...

Ой, кюледи эрттенлик,
Мени жерге кийире,
Ол сен тели этгенни
Атын айта тийреге.

1998 ж.

БАРГЪАН

Барады, сагъышла къууа,
Уллу жолда эсли адам.
Жууабына соруу тууа,
Анга кетип эси, баям.

Кёралмайды уллу жолда
Ары, бери да баргъанны.
Тангын тынчлыкъсызлыкъ жоя,
Узакъды акъылы аны.

«Борбай бутха таянмаса...» —
Бара эди, бара эди.
Анга бир кёп жара салгъан,
Кёкден а ай къарай эди.

Жаланда ол къоруй эди
Къырал, адам да тюйгенни,
Таугъа батып, солуй эди
Кюнню тохтамай кюйгени.

«Аллах берди эсе, анга
Тёзмез кирик къарыу да жокъ...» —
Сабийине, къыралына,
Жашаууна да дауду ол.

Атлайды, сагъышла къууа,
Жангы жолда эски адам.
Жууабына соруу тууа,
Кетип къалалмайды, баям.

Андан къаты, андан да бек
Болур эди: жашау — жалгъан.
Сейир эди жангы адет —
Кесин эски жерге салгъан.

Намыс да, сый да — башхала.
Тойну озады гузаба.
Саулай дуня бу тасхагъа
Къарайды, кёзлерин жаба.

Бюкген да, бюгюлген да бар.
Анга кючлю да баш ийди.
Барады къарт таула таба,
Жюрегине анда иги.

1999 ж.

БАРЫ ДА

Хар нени да ангылап,
Насыбым — жарлы.
Ол, туралмай тынгылап,
Жауунлу, къарлы
Кечеге ушай келип,
Жауады алай,
Мен анга, жияу этип,
Асырарыкълай.

Насып — ол къууанчды деп,
Ким айтхан болур?
Бал татлысы, ачысы —
Бары да толу.

1998 ж.

БИРЕУ КЮЙ ЭТЕДИ

Къыйынлыкъ кесине юйретеди.
Сурай-сурай турады келип.
Узакълада биреу кюй этеди,
Ауур жюгю башхасын женгип.

Болуучуду, алай да болады —
Кюйдюреди къатыдан-къаты.
Мени сангырау этип къояды
Къуру эштилип тургъан атынг.

1999 ж.

САКЪЛАЙ ЭДИМ

Къысха сёзню узакъдан
Айта эди шош макъам,
Къылларины узала,
Мудах жауунлай акъгъан.

Жюрек тарала эди,
Къанатлы азабынлай,
Аны марагъан эди
Къара кече жутхан ай.

Къарангы эди алай,
Эрттен келмей къаллыкъча,
Къоркъууум алдай-алдай,
Тюз жанымы аллыкъча.

Айтырыгъын мен билип,
Ой, билип, сакълай эдим...
Сен аны айтып ийип,
Эрттеним къара эди.

1998 ж.

МЕН ЧЫКЪГЪАНМА
АЛЛЫНГА

Бюкленнген жерлеринден
Жыртылгъанды къагъыты.
Ол кёзюнгден кетгенли,
Бир сейир, ариу, татлы
Эштилгенлей турады
Аны сен суйген аты.
Ол жангыдан тууады,
Къалалмай кетип, батып.

Ой, келмезликни къуугъан,
Сенден жазыкъ жокъ десем,
Жанымы жарсыу жууа,
Сенден да жарлы кесим.
Шош къарайма кечеге.
Къара кече жулдузлу.
Сен къайтып келлик эсенг,
Не бек да болсун узун
Ол сен келлик ариу жол —
Мен анга къор-садагъа.
Мени билегимди ол.
Мен чыкъгъанма аллынга.

1998 ж.

НАСЫП

Бир тилекге сыйынып
Бара эди кенг насып.
Ворбайлары кыйылып,
Тохтамаз жибик, жарсып.

Шош къарай эди биреу
Хуна-хура артындан:
«Насыплыдыла экеу.
Биз а — юлюш жартыла».

Жел, элия да болуп,
Ура эди сёзлери.
Ачыулу эди кёолу,
Тынчлыкъ бермей кёргени.

Ай тюшген жолну шошчукъ
Барадыла экеулен.
Насыпха насып кёошуп,
Келирча болса келген,

Бар тилекле да бирден
Толур эдиле алай —
Хурулада сюелген
Жан башха кёзден къарай.

1999 ж.

МЮЙЮШ

Кирир босагъасы къуругъан
Адамны да жашатхан умут,
Сен, бой сала билмей чурумгъа,
Кетмединг, кеталмадынг къуруп.

Жюрегимде барды бир мюйюш,
Мен суймейме ары къараргъа:
Анда жашайды ауур юлюш, —
Бюгюн да къыйынды санаргъа.

Анда жылла, ёмюрле кибик, —
Узунла, къайгъылы, ачылуу.
Мен анда къара жыйрыкъ кийип,
Неми да тас этип, къачырып...

Мен суймейме ары къараргъа:
Анда барды аллай гурушха —
Ол ушайды ауур жарагъа,
Жанымы эрите, таууса.

Ой, мени бир жараусуз этип,
Не билейим, не тапды къадар?
Къула тюзге баргъанда кетип,
Мен эте да билмедим мадар.

Жаланда кесими къыйнадым.
Бюгюн да тюшеди эсиме,
Мен келгенде суйюп, ийнанып,
Къалай ангылатдым кесиме

Хар не да ажымлы болгъанын,
Оноучуну шинтиги — бийик,
Ол кёре да болмаз ойгъанын...
Мен анда къара жыйрыкъ кийип.

1998 ж.

ЖЫР ДА,
КЪУШ ДА УЧА

Бири бирин озуп
(Мен да анга къозуп),
Жол да, жыр да — жангы,
Танг атханды.

Аны

Сыбызгы уятып...
Къойчудан уялып,
Кюн, жангы келинлей,
Жютюжуж эрнине
Бугъунду да, андан
Бютюн ариу жана,
Кюле, ариу тангны
Бир сейирлик жангы
Этди, келе келип.
Къая жуху эрий,
Ол уллу къууанчда,
Жыр да, къуш да уча,
Тау да, тюз да — ариу,
Танг аласы жарый,
Сау дуния уяна,
Кюз жетди, уяла...
Ол ариуча, умут
(Башха затны унут!)

Ариу,

бийик,

жарыкъ.

Мен да — барып,

барып...

Кюзню чапырагы
Жолларыма агъып.

1997 ж.

ГЮНЯХСЫЗ

«Гюняхсыз кеталсам дуниядан...» —
Дейди да, кюлдюреди мени,
Чыпчыкъны учура уядан,
Къайгъыны, шургуну да жели.

О, сен да гюняхсыз эсенг, мен
Кимге ушатайым жанымы? —
Ол, сенича, кюе, тюйюле,
Бир аман атдырды тангымы.

Тас этгенин тапмагъан — жарсыу.
Не излегеним а — туманда.
Ким этер себеп, этер асыу? —
Жанымы береме къурманнга.

Жанымы береме къурманнга,
Жарата юйренмедим кесим.
Къайда насып Аллах ургъаннга?
Бир башха жары кетип эсим,

Этмез затны этеме да мен,
Жюрегими алады ачыу,
Кёп да тынч болур эди кетген,
Кёз кёрмеген узакъгъа къачып.

1997 ж.

НЕ ДА БОШДУ

Не да бошду, анга жетгенде,—
Сени башха жарыды жолунг,
Сен ары бурулуп кетгенде,
Бошалып къалады да онгум,

Шош жилийма, терезе кезде
Айны, кюнню кесиме тарта,
Сен айтдынг алай ариу сёзле,
Къайытырча, келирча артха.

Алай — жаным бош кёре эдим,
Жыйылып, ууучха сыйынды,
Мен алай ачий келе эдим,
Кимден да бек ачий, къыйынлы.

«Бюгюн а къайгъым, къаугъам да тас»,—
Деген кюнюм болмады сайлап,
Билеклик эте жюрюген — аз,
Жокъ мени артха этген, аяп.

Сукъланама аллай адамы
Болгъаннга. Тиширыугъа бютюн,
Мен, жалан кесиме ийнанып,
Кеси кесими келдим сюрюп.

Сен а — мени суйген, аягъан,
Балхам болуп келген жаныма,
Мен акъ дедим бирде къарагъа,
Сени тапмай, кюе, жангыла.

1998 ж.

АМАЛ ЖОКЪ

Кёз да, къаш да тенг тюе,
Айланады чарс,
Тынгылай жүрек кюйге,
Умутлары тас.

Жанады агъач отда
Эсгериулери.
Не этсин адам жокъгъа? —
Жокъду жол бери.

Кюледи терезеден,
Юйню жарыта,
Ол тойда тепсегени,
Ийнарла айта,

Челегинде суу угъай,
Ай келтиргени,
Къарай кетип ол суугъа,
Анда кёргени

Булутланы, кесин да,
Ийилген талны... —
Дунияны несин да
Ол былай салды:

«Къара да, кёр, — дегенча, —
Къууан жашаугъа!»
Ол кюн къайтып келгенча, —
Бир уллу саугъа, —

Жаннган отха къарайды,
Къарайды адам.
Ол кетгенни санайды.
Андады, баям.

Анда къалып жашырын
Этген умуту,
Анда къалып жашлыгъы...
Жияп, къутуруп,

Эсгереди жашауун,
Эртте суйгенин,
Къамчи кибик жашларын,
Ачы кюйгенин.

Кирит билмеген эшик
Жокъланады аз.
Кийген къарасын тешип,
Акъ чакъмайды жаз.

Аякъ тауушну сакълап,
Кечеси — къара.
Не бек турсанг да жокълап,
Амал жокъ анга.

Жокъду амал алагъа —
Жоллары — башха.
Отха къарайды ана,
Анда кѣп тасха.

1998 ж.

СЮЕ ЭСЕНГ

Сюе эсенг, алай суй —
Ары-бери къарамай,
Ахырына дери кюй,
Иги-аман сурамай.

«Алай суйген — бек тели!» —
Деп, кюледи акъылым,
Сен бурулуп кетгенли,
Жюрегиме тагъылып.

Бийикде тиеди кюн.
Кюн туююлдю, отду ол.
Жюрегим этеди кюй,
Сенден иги жокъду дей.

Иги болгъанынг — иги.
Мени ол да жапсарыр.
Сен — башханы билеги,
Арыды жолунг, ары.

Сайлап ачытханынг — мен,
Кюрешсенг да аяргъа.
Алайды — келген-кетген
Сыйынмаса мардагъа.

Мен кюеме, къарайса,
Ариу кёзлеринг эрий.
Сен хар нени санайса,
Мен а — этеме кери.

Мен ачыйма, дуния
Манга кенгдиреди кёл.
Шош айтама жаныма:
«Ёллюк эсенг, энди ёл!»

1998 ж.

КЮН БАТХАНЧА

Мен артыкъ болуп къалгъанча,
Ажашып, кюйюп,
Мени болжалгъа алгъанча,
Тюйюмчек тюйюп,

Хар не да алай барады
Къарангы — кече,
Ол жюрегими жарады,
Бурула, кече.

Ай да жокъду. Жокъ жулдуз да.
Туманлыды жол.
Сен мени сыйсыз, учуз да
Этме энди, къой.

«Экибиз эки тюрлюбюз,
Эки жагъада...» —
Экибиз эки юйлюбюз —
Бар сылтау анда.

Алай, суймеклик жашайды,
Мудах айтыла.
Ол санга алай ушайды,
Сюе, къатыла.

Жаным, жюгюн кетюралмай,
Таралады шош...
Ол къойса мени къурамай,
Мени нем да бош.

Тюйюмчек тюйюп атханча,
Хыйнысы — сейир:
Тау артына кюн батханча,
Термилте мени.

1998 ж.

ЖЫР

Жырны сёзлерин
Табарма кесим,
Санга тизгеним
Сыйыныр десем.

Ары да чаба,
Бери да къарай,
Бир — эшик жаба,
Бир а — тынгылай,

Айланыр да ол,
Сюйдюрюр санга.
Бир кюнлюдю жол! —
Къара аллыма.

*Алма - Атада
чагъадыла алмала*

Поэма

*Миллетими, ёксюзле ёсдюрген ана-
ларына кзысылып, узакъда кзал-
гъан сабийлерине атайма.*

Алма-Атада чагъадыла алмала,
Къурмач болуп, тегюледи тегерек.
Ала-Тауда эрийдиле туманла,
Чууакъ болуп, жангы болуп ариу кек.

Бери къарап, Алма-Атаны тансыкълай,
Ары къарап, ата ташха кюйгенле,
Жер-жерледе бёлум-бёлум болгъанлай,
Эки журтну тенг этдиле, суйгенден.

Бир кепдюле жангы журтда туугъанла.
Туугъан жеринг анда, мында да — сыйлы.
Эки журтну жюрегинде тутханнга,
Бирин сайлап, бирин ктойгъан а — кыйын.

«Жолу болгъан къайтып келир юйюне...» —
Деп, къарайды жол, жингирик бурула.
Тюзде ёчюлгенле такъгъан кюйлени
Айланады ахшам аяз сууура.

Жетдиреди Малкъарны этегине,
Тауну, ташны сылатады жумушакъ,
Узакъ жерде ол кюйлени этгенле
Керген кирик Ата журтха кенг къучакъ.

Туман болуп, энедиле Азаудан
Эрттен сайын аланы сагъышлары,
Къатлайдыла, айтадыла саулагъа
Айтылмагъан кеп ариу алгъышларын.

Къарайдыла Акъ къаядан, кюн болуп,
Тилеклери — алай жууукъ Аллахха!
Айтадыла кюйлерин, толуп-толуп,
Бой салмайын зорлукъ берген палахха.

Бой салмайын зорлукъ берген палахха,
Таулу ынна айта эди бёлляуун:
— Жукъла, балам, тебрей турабыз артха,
Къайтырыкъбыз ары... тохтаса жауун.

— Жауун тохтасамы дейсе, ыннака?
Ол кёп жаууп, бир кёп жаууп турса уа?
— Быллай жашны ким кёргенди — тынмагъан?!
Атып къоярыкъма, алып, мурсагъа!

— Мурса тапсанг, атар эдинг, ыннака.
— Жукъла, балам, ариу тюшле кёрлюксе.
— Сен а, ынна, шо тюшлеге ийнанган —
Ма бир къужурса да, ма бир тюрлюсе...

Алты жашын алты жолгъа ашырып,
Къарай эди алларына Фатимат.
Бири да къайтмады артха, ашыгъып,
Ана уа тура эди кюйюп, сакълап.

Ёлгендиле деп, ийнаныб' а! Къалай?!
Бири, экиси, ючюсю... алтысы!
Алты жашны ариу атларын санай,
Жашай эди ынна — ана жарлысы.

Уруш къайгъы, кёчпюнчюлюк — экиси,
Жарсыулары бирча тартып базманда...
Тилеклери улуу Аллахха жетсин! —
Жюрегинден этди аланы ана.

Ата журтха элтген жолла, кючсуне
Жатадыла, сары тырмыла болуп.
Бир кёп кере киредиле тюшуне,
Арбаз, юй да, киеу нёгерден толуп,

3

Арбаз, юй да, киеу нёгерден толуп,
Фатиматны ёхтемлиги — туурада:
Мухамматы, юйюр тунгучу болуп,
Къыз къачырып, тоюн эте тургъанда...

Ариу келин кирген эди арбазгъа,
Сау тукъумгъа намыс да, сый да эте.
Ушай эди ол къууанч ариу жазгъа,
Жылла бла эсгериу болуп кете...

Къарай эди къарт Фатимат ызына,
Алты жашы эшик ачхан юйюне,
Жангыз къызы, Фирузагъа къысыла,
Сюргюн желде къакъгъыч болуп, тюйюле.

Фирузаны эки гитче жашчыгъы —
Атасызлай ёстен эки баласы.
Уллу желге төрт жанындан ачылып,—
Уллу кёкден тилей эди ол насып.

Сабийлени аталары — урушда,
Хапары да, келямы да жокъ аны.
Къалабалыкъда, бурдумда, бурушда,
Жер табалмай, инжиле эди жаны.

Хусейчикни — гитчечигин кёмгенде,
Эки жашы эки къанат болдула.
Кёп эдиле мында ачыу кёргенле,
Киши жерни бурууларын толтура.

Тиширыуну уллу кишчилиги — ол —
Ач сабийни ач кёзюне къарагъан,
Бошала да, тас бола да билей, жол,
Кюмюш ызлай, тюше эди арагъа.

4

Кюмюш ызлай тюше эди арагъа,
Эсгериуле элте барып, тюртюле,
Сюе эди къарт Фатимат къараргъа
Чегем аузунда жашил Гюдюрюге.

Шаптал чакъгъан ариу арбаз. Беттургъу.
Сабийлери ойнайдыла талада,
Башха дуня кёрмей, билмейин турду,
Сюргюн жолу чыкыгъынчыгъа алагъа.

Думаланы ариу хуасы — женгил,
Къанат болуп, таугъа алып кетерик,

Тангны жүрек аузуна кирип, сингип,
Насыплы да, умутлу да этерик.

Ариу кыызла, суу кылычларын тагыып,
Энедиле чокъракъ суулу шауданнга.
Фатимат да эртте, ол жолну барып,
Насып юлюш тапхан эди сауыгъа.

Мухамматы устаз болуп келгенде,
Тансыкълыгыын байракъ этип, чапханы,
Баш иеси анга кыарап кюлгенде,
Уллу кюнню шош кыызара батханы —

Бары бирге насып болгъаны — баям.
Аталары, жашлары да — кыууанчлы.
Ол насыпны бир кере сезген адам
Бу дунияда жаннет эшигин ачды!

Алай эди. Эсгериуле билеклик
Этедиле, эрттен ингир да жетип,
Ачыуундан толу болгъан этегин
Кыарылгъач кыанатындан женгил этип.

5

Кыарылгъач кыанатындан женгил этип
Кыоядыла эсгериуле кыор жанын:
Суфиянны кыош ёгюзлерин жегип,
Экиндиве эл орамны баргъаны.

Арбада уа — кыакъ кыабыргъала, бишлакъ,
Тамып, жолну сепкил эте жаулары,
Кыойчу жашла кыызлагъа ийген кыаймакъ —
Таудан келген татлы сауыгъала — бары...

Ючюнчюсю, оюнчу жашы — Оюс,
Кеси жангыз эшик ачып кирмеген,
Жарыкълыгы жарыта элни тоюн,
Бир жан болмай ол тулпарны суймеген.

Мустафа уа! Ол кыошдан келсе энип,
Тепсегени — учуп баргъан кыанатлы.
Аны аякъ алгъанына сый берип,
Ненча адам ариу алгышынын айтды!

Хананий а гитче эди, жаш, женгил,
Жаны — таза, айтхан сёзю да — ачыкъ.

Башха тюрлю оюмну жыгъып, женгип,
Алай кетди уруш аулакъгъа, къачып.

Къартлыкъ жашы, бек кичиси — Хамбалий,
Жарыкъ жилтин, жарыкъ жанып, ёчюлдю. —
Сюргюнлюкде агъач къырыргъа барып,
Жашау бетин таныгъынчыгъа ёлдю...

Фатиматны жолгъа къаратхан умут
Жюрегинде, азап болуп, тепгени,
Бир — къууанып, бирде уа — жиляп, улуп,
Алай эди жазы, къышы кетгени.

6

Алай эди жазы, къышы кетгени.
Сары къая, тые кирик, турады,
«Къайтыр адам къайтхан болур...» — дегенлей,
Кюн, шош кюе, тау артына бугъады.

Шорха суула саркъадыла бийикден,
Жыргъа салып, таурух, хапар да айта,
Жашау жолу, юркюп баргъан кийиклей,
Суусап излей, турады артха къайта.

Танг алада тютюн ызына ушап,
Кёзден кетсе, кёлге кирип, бугъуна,
Бир эсгериу турады, келип, жокълап,
Жууап тапмай ёчюлмез соруууна.

Сора, излей, ары-бери да къайта,
Айланады кюнню ызындан чабып.
Кёк кенгинден къарайды, хапар айта,
Анга бир жан аурутхан адам табып.

Жерни басып, битедиле сабанла,
Аязланы этеклерин ойната.
Уллу кюнню къол аязда тутханла —
Кюнден толуп, чайкъаладыла ала.

Ачлыкъ кёзю — будай бюртюк жокълагъан,
Аулагъанды мадул сабанны саулай.
Сейир этген, кёл этген да жокъ анга —
Сюеледи, ажашып къалгъан даулай.

Будай сабан — къара жерни саугъасы,
Сабий бетден къарайдыла къарт кёзле.

Гыржын туурам, жашау болуп багъасы,
Сыйынмайды бир тюрлю ариу сёзге.

7

Сыйынмайды бир тюрлю ариу сёзге
Ач сабийни жапсарыр деген марда.
(Мындан къарап да кыйынды тёзерге
Ол сабийге ариу айтхан анагъа.)

Жауун болуп, жауадыла таулада,
Кёкге учуп, булут болгъан тилекле,
«Сакъ болугъуз, — дегенча, — бу саугъагъа!» —
Тохтап будай сабанны этегинде.

Бишген будай чайкъалады, эрите
Уллу кюнде сары жолну жанларын.
Ачлыкъ деген — ол эртте эди, эртте.
Сейир эди аны эзде къалгъаны.

Сейир эди аны эзде тургъаны —
Тюйюлгени тешилмеген тюйюмчек.
Кеси угъай, хапары да сур аны,
Анга жылла, жолла да салалмай чек.

Суху атлы — заман — таукел барады,
Бирде — къара, бирде уа акъ жоргъалай.
Эзде къалгъан — сау болмагъан жарады,
Аны дауу шош айтылып тургъанлай.

Эзде тургъан — кечилмеген бир азап.
Унутулса, кечилгени — белгили.
Эсгериуден болалмайды жан азат.
Андан эди аны жолла келгени.

Кюе болур кюнлюм бети, саргъалып,
Аяз айтхан, жауун айтхан кюйледен.
Адам эси келеди жыйып, алып
Ол кюйлени, сау дунияны суйгенден.

8

Ол кюйлени, сау дунияны суйгенден,
Жюрегинде элте эди Фатимат,
Башха жерни жарсыулары туюгенде,
Ол кюйлеге бата эди бар азап.

Кёзлерине къарайдыла туудукъла,
Жангы жерге жарашыргъа кюреше,—
Энтта мында жылла бла турлукъла
От жагъала къурайдыла, юйлеше,

Къарыусузла эрип баргъан киши жер,
Сагъыш этип, ача эди къучагъын.
Ол жымыуда бола эди къайгъынг сел —
Къалкыгъан къушлай, келе эди учарынг.

Жомакъ эди туугъан ташыбыз, таурух.
Солумайын, тынгылай эди Шакъман,
Ол жомакъны ыннасы айта туруп,
Анда сунуп не жарагъа да дарман.

Кёре эди тюшюнде Хабийбуллах
Атасыны чалы бурууун анда,
Келе келип, «Кёчесиз!» — деген палах,
Бирден тутуп, жамауатны ургъанда,

Фирузаны чабып баргъаны ары —
Атасыны оноу этер юйюне.
Кеси — башсыз, анда къалып къартлары,
Ол къайгъыда ачий, жарсый, тюйюле.

Энтта жашчыкъ турады чабып, барып,
Анасыны жылы кёолундан тутуп...
Алай узакъ, ныхыт эди жол ары,
Бир онг болмай, аны кёюп, унутуп,

9

Бир онг болмай, аны кёюп, унутуп,
Ары элтип турадыла тюшлери,
Къайтып-къайтып, сабийлигин улутуп.
Тауда чапракъ ие эди мюшкери...

Кюнле санай, кёп ёмюрле ётгенде,
Чучхур болуп агъадыла гарала.
Таудан къаты болмагъанын кёргенден,
Ушай болур таулу адам таулагъа.

Арбаз сайын ойнадыла сабийле,
Къарайдыла чегет бетден наратла,
Таулу элде турадыла эштиле
Чынтты таулу, чынтты да малкъар атла.

Заман деген, бурула тургъан чархлай,
Эски жолну алгъа элтип барады.
Ачыу, къайгъы кёрсенг да, къара алгъа! —
Гюл, терек да жангы болуп чагъады.

Алма-Атада чагъадыла алмала,
Булут болуп, кётюрюлюп къаллыкълай.
Сакълай болур аланы сары къая,
Ойнай келип, инбашына аллыкълай.

Тюшге кирип Ата журтда бийикле,
Анда къалгъан таулу жанла — тынгысыз.
Жалау чатдан энедиле кийикле,
Мюйюзлери булутлада къоя ыз.

Тюзню, тауну, сууну жарып келликле,
Умутларын дууа этип, такъгъанла, —
Къадар болмай Ата журтха келирге,
Уллу кюнлей, Ала-Таугъа батханла.

10

Уллу кюнлей, Ала-таугъа батханла,
Жарыгъыгъыз андан бери жетеди.
Башха жерде сууукъ кёрде жатханла,
Къадарыгъыз бизни мудах этеди.

Энди сизге табарча тюйюл мадар:
Сиз — Сыйратны ары жаны, биз — бери...
Чач-тюк этип кетгенди бизни къадар,
Жан да, сёз да — бири биринден кери.

Адам кетсе, игилиги къалгъаны
Туура болуп жашап тургъан жанлагъа,
Сагъынабыз ариу бла атларын,
Алай андан не магъана алагъа?

Кёзю къыймай кеси алып къабаргъа,
Ач сабийге гыржын бурху узатхан,
Адет бла салынмайын къабыргъа,
Бир кёп эди, сансыз — тюздеде жатхан.

Алма-Атаны базарын жылтырата
Ёшюнлюкле, белибаула, къамала —
Тишируула алтын, кюмюш атханда,
Жашау багъасын тутхандыла ала.

Ата-бабадан келген болушлукъ
Мында да жүрекге умут алдырды:
Ийнаныугъа, гыржын болуп, къошулуп,
Ненча жанны ач ёлюмден къалдырды!

Алма терек кёмюк этип чакъгъанда,
Акъ жырларын таугъа, тюзге да айта,
Аяз къанатындан гюлле акъгъанда,
Акъ булутха ушайды Алма-Ата.

11

Акъ булутха ушайды Алма-Ата,
Салкъын аяз айланады арбазда.
Олтурады Фатимат, къулхуу айта,
Сейир эте тегюле тургъан жазгъа.

Къабыргъадан къарайдыла жашлары —
Жарыкъ бетли, кюле тургъан суратла.
Дуния деген кюйсюз эди, тасхалы,—
Къалай элтди бу жанланы Сыйратха?!

Къарайдыла жангызлыкъда — жёнгерле,
Эшик ачып, салам берип кирликлей,—
Жылланы да, жолланы да женгнгенле,
Берилгенле кишилике, эрликге.

Жүрек, жан да сакъ эдиле эрирге,
Сагъышланы байракъ этген — умутла.
Хазырланып турду жашла келирге,
Сюймегенден, билмегенден унута.

Алма-Атаны ата тургъан тангында
Терезеден къарайды кюнню кёзю.
Жангы кюнде эски тилек жангыра,
Тёсюмюне энтта къошады төзюм.

Желни сюрген, къанат берген да — заман...
Аталадан сабийлери тамата.
Жангы жерде мирзеу, жылыу да тамам.
Кенг къучагъын ачханды Алма-Ата.

Ёседиле жетип келген туудукъла,
Жүреклеге балхам бола атлары.
Ийнаннгандан ёчюлмеген умутха,
Таулу мында да алгъышын къатлады.

Таулу мында да алгышынын кыатлады —
 Жете келген ишлейди жангы уя.
 Минги таудан салкынын аяз жол алды,
 Кетип барган чарсны ызындан кыууа.

Алма-Атаны алма хауасы — татлы,
 Тогъуп-тогъуп кюрешсенг да, кыандырмаз.
 Ол затладан хапар, жомакъ да айтды.
 Салам берип, ашыгып келген аяз.

Тейри кыылыч, кёпюр болуп, тагылып,
 Минги таудан Ала-Таугъа ётеди.
 Анда болган нюр жарыккылыгынын табып,
 Таулу да кесине саугъа этеди:

Ёки кыарт тау! Тенгешдире аланы,
 Ушатыргъа сюйюп жазын, кышларын,
 Кёрген кибик эрттегили Холамны,
 Кыарайды от Ала-Таугъа, ышарып.

Ёсгериуле келедиле, кюн таякъ
 Тийген кибик, жарыкъ эте кёзлени.
 Аласыз а жарлы боллугъу баям
 Кыыямагъа, сюрюннге да тёзгенни...

Кыара шауданны ауазы эсинде
 Кыалган эди, бешик жырлай айтыла.
 Таулу нюзюр эте эди кесине
 Бир кюнде ата ташына кыайтыргъа.

Ётген кюйю аяз болуп кетгенни
 Тилеклери чууакъ кёкде учханда,
 Ариу эди Алма-Атаны эрттени,
 Кыысар кибик аны алып кыучакыгъа.

Кыысар кибик аны алып кыучакыгъа,
 Таза эди сабий бетли эрттенлик...
 Ёки кыанат да бар эди учаргъа —
 Ата журтха мычымайын жетдирлик.

Сюйюнчюлюк келе эди. Бёрк оюн
 Кыыза эди, сабан тойну жарыта.

Кёрген кыямаларын артда кыюуп,
Хазыр эди таулу жолла барыргыа.

Бери келген кыара жолну азабын
Унутдуруп, жырлай эди эрттенлик.
Жол кёл алып, неден да алгыа чабып,
Уча эди, эте эди сейирлик.

Таулу жанын ата эди журтуна,
Умутуна жетсе, адам — кыанатлы.
Башха кыайгыла бирден унутула,
Ол — уллу жолда учуп баргыан атлы

Ата эди кесин журтуна алай,
Кыарыусузун, жангызын да унутуп,
Кыууанч деген — эки бетли кюмюш ай,
Башха затны эсен алып, кыурутуп.

Алма-Атада кыалып кыалгыанла уа — кёл.
Жангыз кыартла, башсыз келинле — анда.
Аны кёрюп, сейир этди уллу кёл,
Сейир этди адам кыубултхан жаннга:

«Кюе келген, сюе келген болуп, ол —
Ёксюзлерин, жангызларын унутхан...» —
Кире эди тышлерине кюмюш жол —
Анча кере бёрю этип, улутхан.

14

Анча кере бёрю этип улутхан
Темир жолну келликдике таулула.
Фатиматны ол кыууанчын сууутхан —
Ёксюзлери туююдюле онглула.

Иги эди, от жагыаны тирилтип,
Юй-журт салыр кибик болсала ала...
Кыарай эди, ауур сагышха кетип,
Армау болуп, киши жеринде кыала.

Айта эди: «Бизге да чыгыар бир кюн,
Кыарыусузун атып кыоймаз миллетим...»
Кёлюнде уа кыатлана эди бир кюй,
Анга уллу айып да, дау да этип.

Желле ойнай, атылып кыалгыан жерде
Туююдю тынч жангы жашау кыурагыан.

Олтурады Фатимат, кѣпню тергей,
Не кыйынды кеси кесин тонагъан!

Къоркъа эди, биле эди Фатимат:
Эски журтда башха къадар жашады.
Бюгюн ары — эски журтуна кыйтса,
Бютюнда бек излериюди жашларын.

Бютюнда бек излериюди чынгылдан
Берип кетип, ачий тургъан насыбын.
Хар неси да тас болгъан эди анда...
Ол зат кыймай, тура эди ачынып.

Алай кыйын ала баргъан жоллагъа,
Ала чыкыгъан арбазгъа къарап тургъан.
Керек эди ол жарсыуну хорларгъа,
Ол а — жүрекке кирип, анда ургъан.

15

Ол а — жүрекке кирип, анда ургъан —
Ёлюп, кетип къалалмагъан ёмюрю...
Жокъду анда аланы сакълап тургъан,
Элтип кетип боран кюлюн-кёмюрюн.

Жокъду анда алларына къарагъан.
Ёксюз болуп топпа-толу арбазы —
Эртте жарыкъ, къууанчлы тойла баргъан.—
Энди аны чагъа болурму жазы?!

Фатиматны сагъышлары — кескинле.
Адам жарлысы — кыйда да ажашып.
Къыса эди туудукъларын кесине,
Башлагъанда жаны къутуруп, ачып.

«Бир кюнде бир...» — сакълай эди кезиуюн,
Женгил бола, шашхын бола акъылы.
Жаны кыйюп бара эди, эзиллип,—
Келе эди кетериги... къаллыгъы.

Экисинден кыйсы эди кертиси —
Жунчугъаннга солуу берлик, сериуюн?
Эки сайлау. Сен — бирини иеси...
Алай эди жангы хапар келиую.

Арып, талып тура эди Фатимат.
Тюер ючюн къалмады аны къадар.

Мындан къарап, бюгюн не ариу да айт,
Ол кюн, угъай, жокъ эди анга мадар.

Армау эди, экили да жүреги :
Жангы журтха жангы къарыу, кюч керек.
Къарай эди ариу жазгъа, тюгенип.
Таулада уа чагъа эди чум терек.

16

Таулада уа чагъа эди чум терек.
Темир жолну темир тауушу — ариу.
Этген эди эртте жүрекни элек,
Энди бере бара эди кюч-къарыу.

Байракъ болуп, шууулдай эди аяз,
Термилиуню къанатларын кётюре.
Ол кюн артха къарагъанла болуп аз,
Бир тынч эди умут тауун элтирге.

Бир тынч эди сау дунияны жангыртхан
Ариу нюрню тенгизинде чайкългъан.
Къууанч эди, жүреклени жарыта,
Жомакъ эсе, таурух эсе да айтхан.

Арта кълалып кълайгъы, ачыу, кълыйлыкъ,
Бетге къларап, кюле эди сериуюн.
Кълууанчлагъа уллу, гитче жълыйлыкъ
Той тартыуну къларшы эди келиую.

Тынчайтмагъан, кълалкълтмагъан умутла,
Кълол узатсанг, жетер кибик, ма алай —
Келе эдиле жууукълдан-жууукългъа,
Къланат битип, байракъ болуп кълаллыкъллай.

Кече чарсы, танг жарыгълы алагъа —
Юйге элтген жолну кълуюш этеги.
Башха сагълыш кире эсе арагъла,
Келгенича, женгил болуп кетгени.

Насып деген ариу сезим эхчеген
Унутады башха ауараланы.
Алай эди Ата журтха жол келген —
Хар кълнлери жомакъ эди аланы.

Хар кюнлери жомакъ эди аланы —
 Инжилиу да, термилиу да — биргелей.
 Балхам болуп, сынтыл эте жараны,
 Атландыла: «Сюйюнчюлюк!» — дегенлей.

Ачыкъ болуп игиликге, кертиге,
 Жюрек аузун къандыргъан кибик суусап,
 Тюбей эди Алма-Атада эрттеннге
 Таулу, башха къайгъысын къуууп, къыстап.

«Юйге къайтыу!» — деди да, кётюрюлдю! —
 Кючлю кёреме къан деген неден да!
 Терслик къолу — къыяма жолу тюйдю,
 Бой салмады, тюнгиюлмеди келген а.

Келе эди, уллу жолну тепсете,
 Талпыныуу, умуту да — ариула.
 Жюрек сёзю, кесинден алгъа жетип,
 Къурай эди тау элинде юй, уя.

Сюе эсенг туугъан журтну, суй алай —
 Умут деген акъ атха къанат берип,
 Эс бурмай ётюп кетген къыямагъа,
 Жангы кюннге, айгъа да къучакъ керип.

Байрам кибик, келе эди жангы кюн.
 Ёсген эди жангы тёлю узакъда, —
 Жюреклени кюлтюм этген уллу кюй
 Салалмады умут тангын тузакъгъа.

Жашил жазны ийнакъ болуп келиую
 Къагъа эди терезе кёзню алай —
 Сау дунияны сылай эди сериуюн,
 Ана къолу хычыуун сылагъанлай.

Ана къолу хычыуун сылагъанлай,
 Жылы болуп келе эди эрттенлик.
 Сейир эди, жарыкъ эди ол алай —
 Къарыу алыр кибик узакъ жол келлик.

Ёчюлмеген, тас болмагъан умутла,
 Бирде — бугъа, бирде — бир бирин къууа,

Сыйынмайын бир тюрлю бир жорукъгъа,
Кеслерине ишлей эдиле уя.

Жоллу эдиле кёбюсю аланы —
Умут эстериуге ушап ким кёрдю?! —
Батып кетген, кюйюп кетген жанланы
Ненча умут биргелерине ёлдю?

Къач ингирде ала этген кюйлеге
Тынгылайды чертлеуюкге букъгъан ай.
Аладан бек къыйын эди сюерге —
Сюе кетип, жомакъ болуп къалгъанлай.

Ингир сайын, чарсны къолундан тутуп,
Келе келип, босагъагъа олтургъан,
Бирде ёлюп кетип, жангыдан туууп,
Кёл этдирип, жолгъа чыгъарып тургъан.

Азат этип ачы кюйден жанланы,
Къарайдыла ийнакъ кёзле кечеден.
Бир кёпдюле тилеклери аланы,
Даулары да — тынч болмагъан кечерге.

Алай сыйлы, сейир эди кючлери! —
Жетер кибик туююлбюз ол бийикге, —
Бара эди аман тюш кете кери,
Жангы тангнга, жомакъгъача, кийире.

19

Жангы тангнга, жомакъгъача, кийире,
Уча эди умут деген къанатлы.
«Эски журтха туудукъларым кирирле...» —
Алай эди умуту Фатиматны.

Умуту да, жулдузу кибик, батды,
Алай батды жазны ариу кюнюнде, —
Туман болуп, босагъа ташха жатды,
Тауну, тёшню тынгылата кюйюне.

Алай батды, бу дуняны тюзлюго
Ёмюрлеге чарсха кирип къалгъанча,
Уллу кёкде жулдуз аты юзюлюп,
Сау аламны къарангылыкъ алгъанча.

Алай батды, бар терсликле терслиги
Атха угъай, элиягъа мингенча,

Къууанч жолу, къанат жолу кесилип,
Шибля болуп, алай келип тийгенча.

Айта турсанг, ангылар кибик туююл
Эки тиширыугъа келген зулмулукъ,
Бюгюнде да тобукъланы туюдюрюп
Турады ол, бола жууукъдан-жууукъ.

Бийик болуп, бушууладан, куюледен,
Эки жанны бирден юзюп тангларын,
Аллахсызла ачы къол кётюргенде,
Эшик туюе, жияй эди даулары.

Эки тиширыуну — эки мёлекни
Жашаулары азап бла бошалды:
Ёлтюрдюле, куюдюрдюле, от этип,
Бушуулары жел улуууча къалды.

20

Бушуулары жел улуууча къалды
Жашау деген, эрий баргъан жоллада.
Умутланы ариу эди да аллы,
Къарайдыла ары зулму жойгъанла.

Къарайдыла Фирузаны огъурлу,
Халаллыгъы хорлай тургъан кёзлери,
Жюреклени, жанланы да толтуруп,
Тасха болуп, айтылмагъан сёзлери.

Эрийдиле, ёртен тиллери жалай,
Фатиматны тилеклери, антлары.
Турадыла ёртен ичинден къарай
Жашларыны саргъалгъан суратлары.

Терслик бети не жерде да бир болур, —
Азаплыны жолу алай туурады,
Къара кюнлери болуп топпа-толу,
Жел да, буз да аны бирден урады.

Арбаз толу къая кибик кишини
Талай жолгъа бирем-бирем ашыргъан —
Къалгъандыла армау болуп экиси,
Сагъышларын бир биринден жашыра.

Ахшам сайын бери келген жоллагъа
Къарай-къарай, урчукъларын ийире.

Жашауларын, сакълай-сакълай, жойгъанла —
Ол экиси эки мёлек эдиле.

Анча жашны тюймелерин тикгенле,
Тылы басхан, аш-суу этгенле — ала.
Жол чыккыгъанда, тилек, алгъыш этгенле...
Думалада чагъа эди акъ тала.

21

Думалада чагъа эди акъ тала,
Фирузаны тюшлеринде ажашхан:
Сабийлени аталарыды, баям,
Барисбийди кюнлюмде чалгъы чалгъан.

Жети эгеч жети алгъышын этген,
Жомакыдача, жангыз эди къарындаш.
Белгисизге жол салып, чыгъып кетген —
Хар тилекде бола эди, келип, баш.

Жети эгеч жангыз жолгъа къарагъан,
Минчакъ санай, атын тилекде айтхан,
Барисбий деп, жомакыгъа, жыргъа салгъан...
Къыйын эди уруш аулакыдан къайтхан.

Кюйсюз эди бирге турлукъ жанлагъа
Бийик кёкден къадарчыны къарамы,
Чегем башында чучхурла акыгъанда,
Тансыкълыгъы эте эди жаралы...

Энди ала барысы да — ёртенде.
Къол узатып, мадар этер жан а жокъ.
Эки жулдуз, эки мёлек ёлгенде,
Балаларын жыгъа эди, жетип, окъ.

Тукъум болуп, туудукъ болуп да къалгъан
Эки жашны ауур эди юлюшю:
Ала кёрген: дуния дегени — жалгъан,
Хорлай эди татлы затын кючлюсю.

Къалгъан эди ёмюрлеге жюреке
Жана тургъан ачы отну кызыуу.
Ол къуру да жанып туруп, кюйдюре.
Азап деген, къадар деген жюк — уллу,

Азап деген, къадар деген жүк — уллу,
 Элтир ючюн уллу кишилик керек.
 Гюняхсызгъа жетеди аны ууу...
 Арбазда уа чагъа эди акътерек.

Чагъа эди, татлы эте хауаны,
 Жангылыкъны хорламына ийнанып.
 Эрий эди къая кибик даулары
 Сабийлени — акъырынчыкъ, къыйналып...

Жара болуп къалгъан эди ёмюрге
 Ёлом бушууу этдирген къычырыкъ.
 Андан ары кёп къалмады кёрюрю —
 Шакъман эди ызларындан ачырыкъ.

Сылтау болмай, тюк да тюшмез башынгдан,
 Къадар эди ажым жолла сынатхан —
 Жангы журтун сала туруп, басхычдан
 Жыгъылды да, ачыды жарлы Шакъман.

Ауруй кетип, ол дуниясын ташлады.
 Жашау деген — хорланмагъан бийикле...
 Минги тауну къарлы, бузлу башлары...
 Тик ёрледе отлайдыла кийикле.

Минги тауда — зынгырдагъан гарала...
 Хабийбуллах суу ичерге къапланыр.
 Биледиле узакълада къалгъанла:
 Ата журтну сууу да башха, татлы.

Аны сен да сынарса деп, ийнанып,
 Жатады жол, къалкъыууна хорлата.
 Бир танг атар — Хабийбуллахны алып,
 Жолгъа саллыкъ, жомакъ да, жыр да айта.

Жолгъа саллыкъ, жомакъ да, жыр да айта, —
 Ариу эди ол сен суйген кёк сахар.
 Кюнле — жылы, кечеле да — жарыкъла,
 Сууу — татлы, айбатлыгъы — кёк жаухар.

Чомарт жерге иер ючюн ауана.
 Кёкге къарап, ёсе эди тал терек.

Уллу кюнден толуп тургъан алмала
Кёк кенгине, жерге да къууат бере.

Аякъ тиреп бара эди жамауат.
Урунууну ариулугъу — сейирлик.
Заман деген дарман эди, не да айт,
Бара эди къайгъы тангын эритип.

Сыйлы эди, ёмюрлюк эди аны
Нени да кёре билгенлиги, къарап.
Ышыкъ болуп неге да уллу жаны,
Келе эди, ёмюрюн бизге атап.

Ариу сахар, жашил сахар — гюл орун!
Таугъа къарап, алай ариу жатады.
Аны сени татлы ауазынг къоруй,
Кюн, шош атлай, Ала-Таугъа батады.

Сени сабийлигинг чапхан орамны
Сары къуму чёкген болур, басылгъан.
Алай а ол — байлап тургъан араны,
Кёз жаш жутуп, сени бла жарсыгъан.

Исси къумгъа минчакъчыкъ болуп тюшген
Тамчымыды, неда къуруй тургъан чыкъ?!
Жашау жолу тюзеле эди кючден,
Бетле бола эдиле жарыкъ, ачыкъ.

24

Бетле бола эдиле жарыкъ, ачыкъ,
Чарсха кетип тюненени даулары.
Жангы сезим, нени да жаба башын,
Умут къоллу эте эди сауланы.

Ачы кюнде унамагъан ёлюрге —
Жулдуз болуп, аламгъа чыкыгъан умут!
Азап танып, къууанчны да кёрюрге
Сюе эди жүрек, къалгъынчы суууп.

Гюнях элте, сууап элте да билген
Уллу жолну эки жаны да ачыкъ.
Тёре болуп, жауун жаууп, кюн тийген,
Биринден да бугъалмаз кибики, къачып.

Бир жашауну эки бети болгъанлай,
Татлы хантны, ачыны да таныта,

Чыгъа болур адам улу жолуна,
Кёрген кюйюн, жомакъ эте да, айта...

Артха къарап, кёрюп турама мындан
Ол сен термилген ётмекни туурамын.
Бир заманда да кетмез акъылымдан
Мудах сабий анга къарап тургъаны.

«Бизни атабыз да къайтыр урушдан...»
Тюртюлмейме анангы кёзлерине:
Ол ийилди тюшюп кетген урчукъгъа,
Бу жолну да керек болуп тёзерге.

Жашай эди умут анда — теренде:
Сюе эдинг кесинг шагъат болургъа —
Агъа эдиле чучхурла Чегемде —
Акъ бийикде тазалыкъдан толула.

25

Акъ бийикде тазалыкъдан толула —
Беттургъуда чагъадыла шапталла.
Акъ къаяны ызлыкъ баргъан жолунда
Жазны суйюнчюлюгюдюле ала.

Суусузлада солуйдула жулдузла,
Киришледе ойнай кетип бугъумуч.
Чучхурла башында уа — чыран бузла.
Алагъа къона болур къыртчыгъа, къуш.

Шаудан, кезлеу да татыуун Жылгыда
Санай эдиле кёргенле, билгенле.
Думалада айтылгъан ариу жырла,
Кюнлю болуп, учуп кетип бийикге.

Гетмиш кьолда айланадыла журла
Адам кёзю жете тургъан тик ёрде.
Хушго-Сыртны башында уа — чучхурла
Агъадыла, жанадыла кюн кёзде.

Жууунгуда, Акъ къаяны кьойнунда,
Чагъадыла алма, кертме терекле.
Таулу элле Чегем сууну бойнунда
Кёп эдиле алгъын заманда, эртте...

Эртте десенг, жашау жолну татлысы,
Жайлыкълада — кёкден тойгъан ыстауат,

Бийикледе — жангы айны жартысы,
Монглукъ басып, узакъ болуп къазауат.

Юйюн, мюлкюн къурагъаннга тынч тюйюл.
Анда, мында да — таулуну къыйыны.
Алай а бошалмады умут кюйюп.
Келе келип, ол болмайды сыйынып...

26

Келе келип, ол болмайды сыйынып:
Анда, мында да сюзюледи сабан.
Эки журтну керюнмейди къыйыры.
Жюреклени сабыр этеди заман.

Ачый болмаз, алгъын кибик, жарасы:
Жангы журтда жангы телю ёсгенди.
Халкъым теше башлагъанды къарасын —
Жангы умут жангы тангнга кечгенди.

Юйюм деген юйю тенгли таш элтип,
Женгил эди журт къурауну баргъаны.
Алай а миллетибиз асыл эди —
Анда да бергени оза алгъанын.

Ары элтген темир жолну башында
Шыйыхланы нюрю къалып, жанады.
Таулу къайтды ата-баба ташына,
Алай а жюрек жартысы андады.

Алма-Атада, тола келип, кызарып,
Гюл чакъгъаны сау дунияны басханда,
Турадыла, къалгъанлагъа айтылып,
Малкъар элде жашап тургъан тасхала.

Алада уа — сюйюнчюлюк, тансыкълыкъ,
Кюнню, айны эхчей тургъан магъана —
Сени, ариу айтып, жюрекке кысып,
Ийнар такъгъан бу эки да арада.

Ол ауазда — жууукъ-ахлу къайгъысы —
Къанда болгъан келип туруп ёмюрле.
Ол ауазда — сау дунияны ачгъышы —
Онг бермеген, жол бермеген ёлюрге.

Онг бермеген, жол бермеген ёлюрге —
 Жомакъ болгъан, таурух болгъан тансыкълыкъ.
 Келе эди адам, кёрлюгюн кёре,
 Терслик кюнюн жүрек термилиу жыгъып.

Байракъ болуп, шууулдай эди тюзлюк,
 Бетин буруп, къутулгъаннга къарс къагъа.
 Берир эди таулу, жанындан юзюп,
 Чыгъа келип ол эрттенни аллына.

Бугъа эди къара мюйюште азап.
 Жолу барны умутлары да — бийик.
 Эки къанаты — этер кибик азат,
 Уллу кюнню жарыгъы жолгъа тийип.

Алай эди ариу эрттенни бети —
 Жерни, кёкню, Алма-Атаны ийнакълай,
 Минги таудан сериуюн аяз, жетип,
 Ойнай эди, ийнакъ болгъанлай, алай.

Умутланы, алгъышланы ахшысы,
 Жолла санай, чекле аудура келип,
 Ата журтну хауасына тансыгъын
 Айта эди, къучагъын кенгиге керип.

Кире эди эски таулу элlege,
 Сюйюнчюлюк болуп эрттен къойнунда.
 Ол биринчи къарылгъачлай келгенде,
 Кюй шош болду Жылгы сууну бойнунда.

Алма-Атада чагъадыла алмала,
 Гюлден толуп, тегюледи тегерек,
 Минги тауда эрийдиле туманла,
 Чууакъ болуп, таза болуп ариу кёк.

КИТАБЫМЫ АХЫРЫНДА

Назму болуп, тюшгендиле кзагзытха
Эте келген оюмларым, сагзышым.
Ётюп кетген жолларымы жангырта,
Кюледу шош сары тангда алгзышым.

Жашау деген — дуняла тасхасы.
Киши жетмез бийигине, кёрюне.
Бир кзууанып, бирде уа ачып, жарсып,
Жол этгенме ана тилни тёрюне.

Ёкюл болуп кзарайды сёзюм андан,
Сезеди ол кюнлюм бетни жарыгзын,
Кетип дуня азабы, зиндан, жалгзан,
Керти болуп тюзлюк, насып барлыгзы.

Ингир ала узакзладан кзарайды.
Кзадар деген — тасха тауну иеси.
(Ол мени да айтырымы марайды,
Ие болуп турса да манга кеси!)

Айтама мен, ана тилге таяна,
Мында кзояр ыразылыкз сёзюмю.
Жашай келдим, келлик кюннге ийнана,
Этди да ол мени кзаты, тёзюмлю.

Сёзню кючю, Сыйрат кёпюрден ётюп,
Этеди бир кери болгзан жанланы.
Мен, ол затны кесиме билек этип,
Шош барама алларына аланы.

Ариу сёзюм — тангны тазалыгзына,
Кюнлюм бетни кюлдюре тургзан кюннге,
Кзара ташны сылай тургзан аязгза,
Жан аурутуп Гошаяхны кюйюне.

Ариу сёзюм — элек болгзан умутну
Атып кзоймай, кесине кзысхан жаннга.
Ариу сёзюм — болалмайын унутуп,
Келмезликни аллына кзарагзаннга.

---

*Ариу сёзюм — ариу сабий ёсдюрюп,
Миллетине кзуллуку этдиргенлеге,
Халкыгъа жетген ауур жюкню кётюрюп,
Махтау излемегенлей, элтгенлеге...*

*Назму болуп, тюшедиле кыагытха
Игиликге ёкюл болгъан сёзлерим,
Шуёхларым, ахлуларым — кыатымда.
Не игиди мен аланы кёргеним!*

*Не игиди мен аланы кёргеним,
Мен алагъа ариу сёзле айтханым,
Аланы ол мен суюген кёзлеринде
Таукеллик да, ийнаныу да тапханым!*

АТЛАРЫ

КЪЫЗАРГЪАН КЮН, УЧХАН КЪАНАТЛЫ

Жан	6
Жомакъда, жашауда да	8
Малкъар тил	9
Къууум	10
Суугъа кетген	11
Тереклеге тагъыла	12
Жашаугъа ёзек	13
Сейирле	14
Жукълатмайды	15
Кенгеш	16
Тюйюмчек	17
Къадарчы	18
Эсеп	18
Буз	19
Аяз	20
Заман	21
Иелик	22
Бег жарыкълыкъ	23
Кезиу («Аманлыкъны ызындан...»)	24
Бурушлукъ	25
Заман аман болмаз	26
Ушап	28
Керти	29
Тергеу	30
Къолдан келмегени жокъ	31
Сюеме деп	32
Эс	33
Кетгенле	34
Жауун	35
Къузгъун	36
Тырман	37
Алда	38
Кюз бети	38
Факъыра	39
Хакъ	40
Артха къарай	41
Кезиу («Кюлкю къабыннган кибик...»)	42

Жацау	. . . . .	43
Желде	. . . . .	44
Къадар	. . . . .	45
Жулдузу болса	. . . . .	46
Адам жүреги — жалан	. . . . .	47
Борч?	. . . . .	48
«Терслик»	. . . . .	49
Тёбенги	. . . . .	50
Тюбешиу	. . . . .	51
Дертчи	. . . . .	52
Уллу соруу	. . . . .	53
Ие	. . . . .	54
Эки тенгден асламы	. . . . .	55
Жауун	. . . . .	56
Бирлик	. . . . .	57
Тилей келген	. . . . .	58
Белгисизлик	. . . . .	59
Тёзалсам, атламай	. . . . .	60
Ауаз	. . . . .	61
Къыйыр	. . . . .	62
Тилек	. . . . .	63
Ёмюрге берилген сунуп	. . . . .	64
Тёлю	. . . . .	65
Игиликге жол	. . . . .	66
Биз а...	. . . . .	67
Юлюшле	. . . . .	68
Сынаугъа	. . . . .	69
Элия бла къуш	. . . . .	70

АТЫНГЫ АЙТАМА ДА СЕНИ...

Тангда	. . . . .	72
Сёзюнг	. . . . .	73
Кёзлеринге къарайма	. . . . .	74
Аллыма къара	. . . . .	75
Байрам	. . . . .	76
Кюлюп къарадынг	. . . . .	77
Аны билгенли	. . . . .	78
Сюеме	. . . . .	79
Къача келип	. . . . .	80
Мени суйген	. . . . .	81
Къадар	. . . . .	82
Сени уятып	. . . . .	83
Билип турама	. . . . .	84
Тап	. . . . .	85

Жюзюгюнг кьалгъанды	86
Бюгюн туугъанса сен	87
Санга аталгъанды ат	88
Келсенг эди	89
Скүймейме	89
Сен бла мен («Жарыкъ айны батма кьой...»)	90
Аллах эште болурму?	91
Мен барама	92
Жукъунгу бузуп	93
Оюнмуду, отмуду?	94
Тилек да, жыр да	95
Жол ызлай	96
Сен сёлешдинг	97
Кьоюп кетме	98
Ой, аллынга къарап	99
Бюгече	100
Жаным, ёртен алып...	101
Мен санга кьууандым	102
Сен сакълап	103
Сен	104
Жыр да, сёз да арыса	105
Кьобуз	106
Ариу	107
Биргеме	108
«Кетме!», «Кет!»	109
Айт	110
Насыпны тобугъуна	111
Танг атар	112
Байрамдан иги	113
Жукъламагъан	114
Не излейме?	115
Биргеме — атынг	116
Керек кюнде	117
Келликди	118
Сакълап	119
Къадар минчакъ	120
Сен бла мен («Сен — аш юйде олтуруп...»)	121
Гюл чагъады	122
Атынгы айта	123
Оноу	124
Кюн берлик	125
Сёзюнг	126
Сакълагъан	127
Сен асыры игиден	128

Арабызда	. . . . .	129
Дер эдим	. . . . .	130
Суймеклик	. . . . .	131
Кюледиле чегетле	. . . . .	133
Сен тюз айта болурса	. . . . .	134
Мен къарайма ызынгдан	. . . . .	135
Насып деген	. . . . .	136
Экилилик	. . . . .	137
Санга	. . . . .	138
Экеулен	. . . . .	139
Туманда	. . . . .	140
Акъ жазым	. . . . .	141
Сен кирип келдинг	. . . . .	142
Саугъа	. . . . .	143
Кесинг — жууукъ	. . . . .	144
Жилтин	. . . . .	145
Баям	. . . . .	146
Ариу суйдюнг	. . . . .	147
Сен саулукъда	. . . . .	148
Аякъ алыуунг	. . . . .	149
Керти	. . . . .	150
Кюбюрчек	. . . . .	151
Менден бек сюерге	. . . . .	152
Сени кёргенимде	. . . . .	153
Сурат	. . . . .	154

АКЪ ЧАКЪГЪАН БОЛУР БАЛЛИ

Кезиу	. . . . .	156
Акъ кемеле	. . . . .	157
Ата журт	. . . . .	158
Тюш	. . . . .	159
Сакъла	. . . . .	160
Кетди	. . . . .	161
Акъ чакъгъан болур балли	. . . . .	162
Тау сууу	. . . . .	163
Кертини бети	. . . . .	164
Ол сакъласын	. . . . .	165
Жырла, Омар!	. . . . .	166
Жел	. . . . .	168
Кюледи ингир	. . . . .	169
Суйдю	. . . . .	170
Тепсеу	. . . . .	171
Ыннам	. . . . .	172
Экеулен	. . . . .	173

Келип	174
Чегет — туурада	175
Тойчу	176
Тас этгенден сора	177
Экиси	178
Жаным	179
Энтта келир жаз	180
Эрттенлик	181
Уя	182
Сагъышла	183
Биргенге	185
Экиси	186
Ийнаныу	187
Жан да къанат кибикди	188
Босагъадан атладым	189
Азап	190
Чууакъды кёк	191
Сюйген, суймеген	192
Борч салгъан	193
Наныкълы талада	194
«Ай макъам»	195
Шаудан	196
Келирме	197
Айланады	198
Кюн болуп	199
Бююн, бюгече	200
Колген	201
Къоншум	202
Тилек	203
Терезе аллында	204
Барадыла жолда адамла	205
Насып деген акъ кеме	206
Жюрегими кюнлюмю	207
Сезим	208
Алгъыш аякъ	209
Тасха	210
Кетдинг	211
Атам	212
Чакъгъан алма	213
Тау бла булут	214
Эсгериуле	215
Мен да аны кибикме	216
Кёзлерим жолда	217
Кюз	218

Сени излей	218
Мен анга келеме да	219
Кюз кюеди	220
Къоркъууум	221
Желмиди, боранмыды?	222
Кюзге кюй	223
Акъ жамау	224
Тас	225
Ол юйде	226
Къарай болур...	227
Къара булут	228
Тасха	229
Тюзелмеген	230
Жулдузунг	232
Тас этип	233
Аязчыкъ	234
Букъдурулгъан сёз	235
Сен кетдинг	236
Кетме	237
Кече	238
Эртген	239
Тюнене	240
Жапсарыу	241
Турадыла экеулен	242
Кёк жауун	243
Кюз	244
Аяз	245
Булут	245
Жырлайды черек	246
Къадар	246
Кесине тап тюшюрюп	247
Керти	248
Жол узакъды	249
Сакълагъан	250
Къарам	251
Жол	252
«Кесим»	253
Ойнап	254
Баргъан	255
Бары да	257
Биреу кюй этеди	258
Сакълай эдим	259
Мен чыкъгъанма аллынга	260
Насып	261

Мюйюш	. . . . .	262
Жыр да, кѣуш да уча	. . . . .	263
Гюняхсыз	. . . . .	264
Не да бошду	. . . . .	265
Амал жокъ	. . . . .	266
Сюе эсенг	. . . . .	268
Кюн батханча	. . . . .	269
Жыр	. . . . .	270
АЛМА-АТАДА ЧАГЪАДЫЛА АЛМАЛА (Поэма)	. . . . .	271
Китабымы ахырында	* * * * *	294

Литературно-художественное издание

Мусукаева Сакинат Азиевна

ВСТРЕЧАЙ МЕНЯ

Стихи, поэма

На балкарском языке

Редактор
С. М. Моттаева

Художник
А. Б. Пароева

Художественный редактор
Ю. М. Алиев

Технический редактор
Л. Д. Жарашуева

Корректор
М. Я. Гузиева

ЛКБ № 6 от 01.10.96

Сдано в набор 09.06.2001. Подписано к печати 10.09.2001

Формат 84×100¹/₃₂. Бумага типографская № 2

Гарнитура школьная. Печать высокая

Усл. печ. л. 14,82. Уч.-изд. л. 10,18

Тираж 500 экз. Заказ № 213

Издательство «Эльбрус»

Нальчик, ул. Адмирала Головки, 6

Полиграфкомбинат им. Революции 1905 года

Мининформпечати КБР

Нальчик, пр. Ленина, 33

Мусукаева С. А.

М Встречай меня. Стихи и поэма.— Нальчик: Эльбрус, 2001.— 304 с.

ISBN 5-7680-1640-6

В поэтический сборник С. Мусукаевой вошли лирические стихотворения и поэма «Зацвели яблони в Алма-Ате», где в исповедальном ключе дана картина событий, имевшая место в годы депортации балкарского народа, в период изгнания, длиною в 13 лет, картина, полная драматического оптимизма, но не отчаяния, веры в торжество разума и справедливости.

Сборник «Встречай меня» продолжает наработанные поэтессой традиции авторского почерка, отмеченного народными, песенными зачинами и ритмами.

М 470210200-066
М 125(03)-2001 2001